

รายงานการติดตาม
และประเมินผลการปฏิรูปการ
ศึกษา

ในวาระครบรอบ 3 ปี
ของการประกาศใช้
พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ
พ.ศ. 2542

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
สำนักนายกรัฐมนตรี

371.26 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
ศ 691 ร รายงานการติดตามและประเมินผลการปฏิรูปการศึกษา
ในวาระครบรอบ 3 ปี ของการประกาศใช้พระราชบัญญัติ
การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กรุงเทพฯ : สกศ.
2545.
212 หน้า.
ISBN 974-241-491-2
1. การปฏิรูปการศึกษา - การประเมินผล 2. ชื่อเรื่อง

**รายงานการติดตามและประเมินผลการปฏิรูปการศึกษา ในวาระ
ครบรอบ 3 ปี ของการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ
พ.ศ. 2542**

สิ่งพิมพ์ สกศ. อันดับที่ 203/2545

พิมพ์ครั้งที่ 1 สิงหาคม 2545

จำนวน 5,000 เล่ม

จัดพิมพ์เผยแพร่ สำนักงานประเมินผลการจัดการศึกษา ศาสนา
และวัฒนธรรม

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

ถนนสุขุมวิท เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10300

โทร. 0-2668-7123 โทรสาร 0-2243-7914

E-mail : edinfo@onec.go.th

Homepage : <http://www.onec.go.th>

พิมพ์ที่

บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน)

65/16 ถนนชัยพฤกษ์ เขตตลิ่งชัน กรุงเทพฯ 10170

โทร. 0-2882-1010 โทรสาร 0-2433-2742

E-mail : info@amarin.co.th

Homepage : <http://www.amarin.co.th>

คำนำ

จุดมุ่งหมายของการปฏิรูปการศึกษานั้น เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา รวมทั้งคุณธรรม และจริยธรรม แต่หัวใจหลักของการปฏิรูปการศึกษาอยู่ที่การปฏิรูปการเรียนรู้ ซึ่ง ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี (พ.ต.ท. ดร. ทักษิณ ชินวัตร) ได้อธิบายความหมายไว้ได้อย่างชัดเจนว่า การปฏิรูปการเรียนรู้ คือ การปลดปล่อยพลังสมองของผู้เรียน

นับตั้งแต่วันที่ 20 สิงหาคม 2542 ที่พระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มีผลบังคับใช้ หน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐ เอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และประชาชน ได้ดำเนินการ ปฏิรูปการศึกษาและการปฏิรูปการเรียนรู้ในหลายเรื่อง ทั้งการ ดำเนินการด้านกฎหมาย การจัดทำนโยบาย แผน และการนำแผนสู่การปฏิบัติ เพื่อให้การปฏิรูปการศึกษาเป็นไปตามเจตนารมณ์ของ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฯ

อย่างไรก็ตาม เนื่องจากการปฏิรูปการศึกษาครั้งนี้เป็นการปฏิรูปทั้งระบบครบกระบวนการ จำเป็นต้องมีการติดตามและประเมินผลอย่างเป็นระบบ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ จึงได้จัดทำรายงานการติดตามและประเมินผลการปฏิรูปการศึกษา ในวาระที่ครบรอบ 3 ปีของการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อจะให้ผู้รับผิดชอบทั้งในระดับนโยบาย ระดับปฏิบัติ และประชาชนทั่วไป ได้ทราบสถานภาพและปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงาน และเป็นการกระตุ้นให้ทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการผลักดันให้การปฏิรูปการศึกษาก้าวหน้าต่อไป

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติหวังเป็นอย่างยิ่งว่า รายงานการติดตามและประเมินผลการปฏิรูปการศึกษาลบฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่เกี่ยวข้องในการปฏิรูปการเรียนรู้ อันจะนำไปสู่การพัฒนาคนไทยให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี สังคมไทยเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ ซึ่งจะเป็นส่วนสำคัญในการเพิ่มขีดความสามารถของประเทศไทยในสังคมโลกต่อไป

ร. ๒๒๑

(นายรุ่ง แก้วแดง)

เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

สิงหาคม 2545

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

การรายงานการติดตามและประเมินผลการปฏิรูปการศึกษาในช่วงครบรอบ 3 ปี ภายหลังจากการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติได้จัดทำขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อรายงานสภาพที่แท้จริงของการดำเนินงานปฏิรูปการศึกษา ซึ่งถือเป็นการปฏิรูปทั้งระบบ ครอบคลุมที่มุ่งปฏิรูปการเรียนรู้ของคนไทยทั้งมวล โดยเปิดโอกาสให้สังคมทุกฝ่ายได้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานทั้งในด้านการจัดทำกฎหมาย การจัดทำนโยบายและแผนรวมทั้งการติดตามและประเมินผล ทั้งนี้เพื่อกระตุ้นให้ทุกส่วนในสังคมร่วมผลักดันการปฏิรูปการศึกษาให้ดำเนินการได้อย่างมั่นคง ยั่งยืน และบรรลุผลสำเร็จตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

วิธีการดำเนินการติดตามและประเมินผลการปฏิรูปการศึกษาครั้งนี้ มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลและแสดงความคิดเห็นในเชิง

ประเมิน เพื่อให้เกิดความถูกต้องและช่วยให้มีการนำผลการประเมินไปใช้ประโยชน์ในการปรับปรุงงานให้ก้าวหน้ายิ่งขึ้นต่อไป

หลักเกณฑ์ในการติดตามและประเมินผลการปฏิรูปการศึกษาในครั้งนี้ได้ใช้สาระบัญญัติของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เป็นตัวตั้ง แล้วรวบรวมข้อมูลสภาพการดำเนินงานของทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อดูว่ามีการดำเนินงานที่สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ไปมากน้อยเพียงใด ประเด็นใดที่ยังไม่ได้ดำเนินการ รวมทั้งปัญหาอุปสรรคในการดำเนินการในแต่ละเรื่อง ดังนั้น ความก้าวหน้าที่น่าเสนอในรายงานนี้เป็นความก้าวหน้าสะสม ซึ่งบางเรื่องอาจดำเนินการมาอย่างต่อเนื่องหลายปี ส่วนบางเรื่องเป็นเรื่องใหม่ที่เริ่มดำเนินการภายหลังพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มีผลบังคับใช้ อย่างไรก็ตามหลักเกณฑ์ในการพิจารณาการประเมินความก้าวหน้าจะแบ่งออกเป็น 4 มิติ ได้แก่ 1) กระบวนการและขั้นตอนของการปฏิรูปการศึกษา 2) ระยะเวลาที่เป็นไปตามกรอบระยะเวลาที่กำหนดไว้ในกฎหมายหรือแผน 3) ผลผลิตทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ และ 4) ความสอดคล้องของผลการดำเนินงานที่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งเมื่อวิเคราะห์ความก้าวหน้าของแต่ละประเด็นของการปฏิรูปการศึกษาในทุกมิติที่เกี่ยวข้องแล้ว จึงสรุประดับความก้าวหน้าของการปฏิรูปในเรื่องนั้น โดยแบ่งเป็น 4 ระดับ ตั้งแต่ระดับที่ไม่มีความก้าวหน้า ระดับที่มีความก้าวหน้าน้อย ก้าวหน้าปานกลาง และก้าวหน้ามาก

การประเมินความก้าวหน้า

1. การประกันโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน การดำเนินงานในด้านการประกันโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานสำหรับกลุ่มปกติที่อยู่ในวัยเรียนมีความก้าวหน้าค่อนข้างมาก เนื่องจากอัตราการเข้าเรียนตั้งแต่ระดับก่อนประถมศึกษาจนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เฉลี่ยร้อยละ 89 แต่การจัดการศึกษาสำหรับผู้ที่มีอายุสูงกว่าวัยเรียน ยังจัดได้ไม่มากนัก ส่วนกลุ่มที่มีความต้องการพิเศษ ได้แก่ กลุ่มผู้พิการ มีแนวโน้มการเข้าเรียนในจำนวนที่สูงขึ้นทุกปี มีความก้าวหน้ามาก กลุ่มผู้ด้อยโอกาส มีการดำเนินงานในหลายสังกัด แต่ปริมาณการจัดยังมีไม่มากนัก ส่วนการจัดการศึกษาสำหรับกลุ่มผู้มีความสามารถพิเศษ มักเป็นการจัดในโรงเรียนเฉพาะทางสำหรับผู้มีความสามารถพิเศษมากกว่าจัดในโรงเรียนปกติ จึงรองรับผู้มีความสามารถพิเศษได้ไม่มากนัก การดำเนินงานจึงถือว่ามีความก้าวหน้าน้อย

2. การปฏิรูปการเรียนรู้ ในส่วนของการจัดทำหลักสูตรและการนำหลักสูตรขั้นพื้นฐานไปใช้ มีความก้าวหน้ามาก เนื่องจากได้มีการประกาศใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 ไปแล้ว และมีการเตรียมการในโรงเรียนนำร่องและโรงเรียนเครือข่าย รวมทั้งสิ้นกว่า 2,000 โรงเรียน สำหรับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีความก้าวหน้าปานกลาง โดยได้มีการคัดเลือกครูผู้นำปฏิรูปของสังกัดต่างๆ และอยู่ระหว่างเตรียมการขยายผล ส่วนการวัด

และประเมินผลผู้เรียน มีความก้าวหน้าน้อย เนื่องจากจะต้องปรับเปลี่ยนวิธีการที่เคยเน้นความรู้ความจำมาเป็นการประเมินตามสภาพจริง เน้นกระบวนการคิด และคุณลักษณะในด้านต่างๆของผู้เรียน แต่ขณะนี้ การวัดและประเมินผลผู้เรียน ยังเน้นการทดสอบทางวิชาการเป็นหลัก ส่วนการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ มีการจัดตั้งแหล่งเรียนรู้ในหลายรูปแบบ และมีการกระจายตัวในพื้นที่ต่างๆพอสมควร แต่ยังไม่มีการวิจัยที่แสดงระดับการใช้ประโยชน์จากแหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่

3. การปฏิรูปครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา

ในด้านการผลิตครู มีความก้าวหน้าปานกลาง เนื่องจากมีการเตรียมการพัฒนาหลักสูตรการผลิตครูแนวใหม่ระดับปริญญาตรี 6 ปี โดยมีเป้าหมายจะเริ่มดำเนินการในปีการศึกษา 2546 สำหรับการพัฒนารูปประจำการ จำเป็นจะต้องลดความซ้ำซ้อนการฝึกอบรมครูของหน่วยงานต่างๆ โดยเสนอให้มีการจัดตั้งสถาบันพัฒนาและส่งเสริมครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา ขณะนี้มีความก้าวหน้าปานกลาง เนื่องจาก พ.ร.บ. จัดตั้งสถาบันพัฒนาและส่งเสริมครูฯ อยู่ระหว่างการพิจารณาของคณะกรรมการกฤษฎีกาฯ คณะที่ 4 ส่วนด้านการยกมาตรฐานวิชาชีพครูและด้านการบริหารงานบุคคล มีความก้าวหน้ามาก เนื่องจากร่าง พ.ร.บ. สภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. .... และร่าง พ.ร.บ. ระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. .... อยู่ระหว่างการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎร ส่วนร่าง พ.ร.บ. ระเบียบข้าราชการพลเรือน

ในมหาวิทยาลัย พ.ศ. .... ยังอยู่ระหว่างการพิจารณาของคณะกรรมการกฤษฎีกา เพื่อนำกลับมาเสนอคณะรัฐมนตรีอีกครั้งหนึ่ง

4. การปฏิรูประบบการศึกษา จำเป็นจะต้องส่งเสริมให้มีการจัดการศึกษาทั้ง 3 รูปแบบ คือ ในระบบ นอกกระบบ และตามอัธยาศัย แต่ความก้าวหน้าในการส่งเสริมรูปแบบการเรียนรู้ที่หลากหลายยังมีน้อย เนื่องจากกฎกระทรวงว่าด้วยสิทธิการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานประกอบการรูปแบบศูนย์การเรียนรู้ พ.ศ. .... และกฎกระทรวงว่าด้วยการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว พ.ศ. .... ยังไม่มีการประกาศใช้ สำหรับการปฏิรูประบบอุดมศึกษา มีความก้าวหน้าปานกลาง มีการวิจัยเพื่อกำหนดแผนที่ตั้งสถาบันอุดมศึกษา มีการจัดทำร่าง พ.ร.บ. ของสถาบันอุดมศึกษาต่างๆ 5 ฉบับ เพื่อกำหนดภารกิจของแต่ละสถาบันให้เหมาะสมและชัดเจน ส่วนการปฏิรูประบบอาชีวศึกษา มีความก้าวหน้าปานกลาง คือ มีการจัดทำร่าง พ.ร.บ. การอาชีวศึกษา พ.ศ. .... เสร็จแล้ว และเตรียมนำเสนอคณะรัฐมนตรี

5. การปฏิรูปการบริหารและการจัดการศึกษา ในด้านการจัดโครงสร้างการบริหารของกระทรวงการศึกษา ร่าง พ.ร.บ. ระเบียบบริหารราชการกระทรวงการศึกษา พ.ศ. .... ได้ผ่านความเห็นชอบจากสภาผู้แทนราษฎร วาระแรก และอยู่ระหว่างการพิจารณาของคณะกรรมการวิสามัญ สำหรับการเตรียมการเพื่อกระจายอำนาจไปยังเขตพื้นที่การศึกษา มีความก้าวหน้าปานกลาง เนื่องจาก

โครงการนำร่องปฏิรูปการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาใน 5 จังหวัด ดำเนินการเสร็จแล้ว แต่ยังไม่มีความคืบหน้าในเรื่องจำนวนเขตพื้นที่ การศึกษา ส่วนการปรับสถานภาพสถาบันอุดมศึกษาของรัฐให้เป็น สถาบันอุดมศึกษาในกำกับรัฐ มีความก้าวหน้าปานกลาง เนื่องจาก มีการจัดทำร่าง พ.ร.บ. มหาวิทยาลัยในกำกับรัฐ 14 ฉบับ จาก เป้าหมายที่ตั้งไว้ 20 แห่ง ภายในปี 2545 ส่วนการเตรียมการ เพื่อถ่ายโอนการศึกษาไปยังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีความ ก้าวหน้าปานกลาง เนื่องจาก สำนักงานปฏิรูปการศึกษา (สปศ.) ได้จัดทำหลักเกณฑ์และวิธีประเมินความพร้อมในการจัดการศึกษา ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงศึกษาธิการ ได้ยกร่าง เกณฑ์และวิธีการประเมินความพร้อม กระทรวงมหาดไทย ได้จัดทำ นโยบายการจัดการศึกษาในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระยะ 15 ปี เพื่อเตรียมความพร้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่วนการ จัดการศึกษาของเอกชน มีความก้าวหน้าปานกลาง เนื่องจาก ร่าง พ.ร.บ. การศึกษาเอกชน พ.ศ. .... และร่าง พ.ร.บ. สถาบันอุดมศึกษา เอกชน พ.ศ. .... ผ่านความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีแล้ว รอนำเสนอ สภาผู้แทนราษฎร

6. การประกันคุณภาพการศึกษา พบว่า การจัดทำกฎ กระทรวงว่าด้วยระบบหลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพ การศึกษา มีความก้าวหน้าน้อย ขณะนี้อยู่ระหว่างการนำเสนอ คณะรัฐมนตรี สำหรับการประกันคุณภาพภายใน มีความก้าวหน้า

ปานกลาง เนื่องจากกระทรวงศึกษาธิการและทบวงมหาวิทยาลัย ได้มีประกาศกระทรวงและประกาศทบวงว่าด้วยการกำหนดระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพภายใน เพื่อให้สถานศึกษาดำเนินการได้ทันที ส่วนการประเมินคุณภาพภายนอก สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) (สมศ.) ได้กำหนดมาตรฐานเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ทั้งระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและระดับอุดมศึกษาเสร็จเรียบร้อยแล้ว แต่การสรรหาผู้ประเมินภายนอก ยังจะต้องมีการสรรหาเพิ่มเติม ส่วนการประเมินสถานศึกษา มีความก้าวหน้าปานกลาง ซึ่งหมายความว่า สมศ. จะต้องเร่งดำเนินการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาให้ได้ครบทุกแห่ง ภายในปี พ.ศ. 2548

7. การจัดทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา พบว่าการระดมทรัพยากรมีความก้าวหน้าน้อย เนื่องจากมีการชะลอกฎหมายเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีเพื่อการศึกษา สำหรับการจัดสรรทรัพยากรเพื่อการศึกษา มีความก้าวหน้าปานกลาง เนื่องจากมีการประมาณการค่าใช้จ่ายเพื่อจัดสรรเงินอุดหนุนรายบุคคลสำหรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และผ่านความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีแล้ว รวมทั้งยังมีการเตรียมการเพื่อจัดสรรงบประมาณสำหรับผู้มีความสามารถพิเศษ (คนพิการ) ไว้ด้วยเช่นกัน ส่วนการประเมินการใช้ทรัพยากรเพื่อการศึกษา ยังมีความก้าวหน้าน้อย เนื่องจาก ระบบตรวจสอบ ติดตาม และประเมินประสิทธิภาพประสิทธิผลการใช้จ่าย

งบประมาณ ตามระบบของการจัดการงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน
ยังอยู่ระหว่างการดำเนินโครงการนำร่อง

8. การส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา จะต้องมีการจัดตั้งสถาบันเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาแห่งชาติ เพื่อรับผิดชอบด้านนโยบาย แผน และการส่งเสริมการผลิตและการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา มีความก้าวหน้าปานกลาง ขณะนี้ร่าง พ.ร.บ. จัดตั้งสถาบันฯ ยังอยู่ระหว่างการเสนอคณะกรรมการกฤษฎีกาฯ คณะที่ 4

จากการประมวลการปฏิรูปการศึกษาในภาพรวม พบว่า การดำเนินการทางด้านกฎหมาย มีความก้าวหน้าปานกลาง เนื่องจากร่าง พ.ร.บ. เกี่ยวกับการปฏิรูปการศึกษา จำนวน 19 ฉบับ ได้เสนอเข้าสู่ผู้แทนราษฎรไปแล้ว 3 ฉบับ และที่เหลือส่วนใหญ่ได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีแล้ว แต่การจัดทำร่างกฎหมายลำดับรอง ได้แก่ กฎกระทรวง ระเบียบ ประกาศ มีความก้าวหน้าน้อย เนื่องจากได้มีการยกร่างกฎกระทรวงไว้หลายฉบับ แต่ยังไม่ได้ประกาศใช้ สำหรับการดำเนินการด้านนโยบายและแผน มีปัญหาใน 2 ลักษณะ คือ ลักษณะแรก เป็นการจัดทำนโยบายและแผนแบบแยกส่วน ขาดเอกภาพ ซึ่งนำไปสู่การขาดประสิทธิภาพในการนำนโยบายและแผนไปสู่การปฏิบัติ ลักษณะที่สอง พบว่า มีบางประเด็นของการปฏิรูปการศึกษาไม่ได้รับความสำคัญเท่าที่ควร เช่น การจัดการศึกษาสำหรับผู้ที่มีอายุสูงกว่าวัยเรียน การจัดการศึกษาใน

รูปแบบที่หลากหลาย และการวัดและประเมินผลผู้เรียน ที่จะต้องสอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้ เป็นต้น

จากปัญหาอุปสรรคดังกล่าว จึงสมควรให้มีการเร่งรัดการพิจารณาด้านกฎหมาย โดยมีคณะบุคคลประกอบด้วยผู้แทนของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทำหน้าที่ชี้แจงร่างกฎหมายปฏิรูปการศึกษา ให้แก่คณะกรรมการกฤษฎีกา และคณะกรรมการของทั้ง 2 สภา สำหรับการดำเนินการด้านนโยบายและแผน และการนำนโยบายและแผนสู่การปฏิบัติ จำเป็นจะต้องสร้างกลไกให้เกิดความร่วมมือระหว่างหน่วยงานด้านนโยบายและหน่วยปฏิบัติ ให้มีการจัดทำฐานข้อมูลที่มีประสิทธิภาพและเชื่อมโยงกัน ซึ่งจะช่วยให้การติดตามและประเมินผลการปฏิรูปการศึกษาเป็นไปอย่างต่อเนื่องและเป็นพื้นฐานสำหรับการจัดทำนโยบายในระยะต่อไป

2. 3. 2001

สารบัญ

• <u>คำนำ</u>	
• <u>บทสรุปสำหรับผู้บริหาร</u>	
• <u>สารบัญ</u>	
• <u>บทที่ 1 บทนำ</u>	1
• <u>บทที่ 2 วิธีดำเนินการ</u>	7
• วิธีดำเนินการ	7
• ตารางวิเคราะห์เชิงประเมินผลสำเร็จ ของการปฏิรูปการศึกษา	14
• <u>บทที่ 3 ความก้าวหน้าการปฏิรูป การศึกษา</u>	20
หมวด 2 สิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา	22
หมวด 3 ระบบการศึกษา	35

หมวด 4	แนวการจัดการศึกษา	47
หมวด 5	การบริหารและการจัดการศึกษา	62
หมวด 6	มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา	76
หมวด 7	ครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา	89
หมวด 8	ทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา	106
หมวด 9	เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา	119

บทที่ 4 สรุป ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะ 135

ภาคผนวก

•	• ความก้าวหน้าการดำเนินงาน	
•	• ปฏิรูปการศึกษา	162
	• รายชื่อคณะทำงาน	186

บทที่ 1

บทนำ

หลักการและเหตุผล

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 20 สิงหาคม 2542 เป็นกฎหมายแม่บททางการศึกษา ฉบับแรกของประเทศไทย ที่กำหนดสาระของการปฏิรูปการศึกษา ทั้งระบบครบกระบวนการ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ของคนไทยทั้งมวล จัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และเน้นหลักการของการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายในสังคมในการจัดการศึกษา

การปฏิรูปการศึกษาครั้งนี้มีขอบเขตที่กว้างขวางมาก กล่าวคือ ในด้านการประกันโอกาสทางการศึกษา จะต้องมีการเตรียมการเพื่อให้ประชาชน ทั้งวัยเรียน วัยสูงกว่าวัยเรียน และกลุ่มที่มีความต้องการพิเศษ ได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง และมีคุณภาพ อีกทั้งต้องมีการส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ ทั้งในระบบ นอกกระบบ และตามอัธยาศัย เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต

หัวใจสำคัญของการปฏิรูปการศึกษาครั้งนี้อยู่ที่การปฏิรูปการเรียนรู้ ซึ่งจะต้องมีการดำเนินงานหลายอย่างไปพร้อมๆ กัน ตั้งแต่การพัฒนาหลักสูตร ที่สามารถส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียนอย่างเหมาะสมกับวัยและศักยภาพ การจัดกระบวนการเรียนการสอนจะต้องมีความหลากหลาย เน้นการปฏิบัติ การเรียนรู้จากประสบการณ์จริง มีการฝึกกระบวนการคิด และยังต้องผสมผสานการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ด้วย อีกทั้งจะต้องมีการปรับปรุงวิธีการวัดและประเมินผล เพื่อสะท้อนกระบวนการเรียนรู้แนวใหม่ และจะต้องมีการส่งเสริมให้มีแหล่งการเรียนรู้อย่างแพร่หลาย ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าจากแหล่งความรู้ต่างๆ ที่กว้างขวางกว่าการเรียนเฉพาะในชั้นเรียน

ปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่งของการปฏิรูปการเรียนรู้ คือ ครู ณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งจะต้องมีการปรับเปลี่ยนทั้งหลักสูตร วิธีการผลิตครูแนวใหม่ จะต้องมีการรณรงค์เพื่อพัฒนาครูประจำการ ให้มีความรู้และทักษะในการจัดการเรียนการสอนตามแนวปฏิรูปได้อย่างแท้จริง ในกรณีนี้ เนื่องจากภาระและความรับผิดชอบของครูจะมีมากขึ้น จึงจำเป็นต้องยกมาตรฐานวิชาชีพครูให้เป็นวิชาชีพชั้นสูง มีการออกใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ ซึ่งจะเป็นมาตรการในการควบคุมคุณภาพของครู และจะเป็นพื้นฐานในการกำหนดวิทยฐานะ เงินเดือน ค่าจ้าง ค่าตอบแทน ให้สมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูง

เหตุผลสำคัญอีกประการหนึ่งของการปฏิรูปการศึกษา คือ การเพิ่มประสิทธิภาพของระบบและการบริหารจัดการ ซึ่งการปฏิรูประบบนั้น หมายถึง การวางระบบของการจัดการศึกษาที่สามารถนำไปสู่การจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ ช่วยพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ โดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด ในด้านการบริหารและการจัดการ มุ่งเน้นการกระจายอำนาจ ทั้งการบริหาร การงบประมาณ การบริหารงานบุคคล ตลอดจนงานวิชาการ ไปยังเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา เพื่อให้การจัดการศึกษามีความคล่องตัว สอดคล้องกับบริบทของท้องถิ่นและสภาพปัญหาความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง

นอกจากนี้ การปฏิรูปการศึกษายังให้ความสำคัญกับการประกันคุณภาพ เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่า การลงทุนทางการศึกษาที่รัฐได้ให้ความสำคัญนั้น ได้เป็นไปอย่างมีคุณภาพ ส่งผลประโยชน์ให้เกิดแก่ผู้เรียนและสังคม จึงมีการกำหนดให้มีการวางระบบการประกันคุณภาพ ซึ่งประกอบด้วย การประกันคุณภาพภายใน และการประเมินภายนอก

สำหรับในส่วนที่เป็นปัจจัยสนับสนุนของการปฏิรูปการศึกษา คือ ทรัพยากรทางการศึกษา ก็ได้มีข้อกำหนดไว้อย่างชัดเจนว่า จะต้องมีการระดมทรัพยากรทางการศึกษาจากแหล่งต่างๆ ที่หลากหลาย ในสังคม มีการจัดสรรทรัพยากรอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม และมีการประเมินการใช้ทรัพยากรเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

อีกปัจจัยหนึ่งที่สำคัญ คือ สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา มีบทบาทสำคัญมาก โดยเฉพาะในยุคข้อมูลสารสนเทศและการสื่อสารที่สาระความรู้เพิ่มขึ้นอยู่ตลอดเวลา จำเป็นจะต้องมีการส่งเสริมเพื่อให้ผู้เรียนได้เข้าถึงแหล่งเรียนรู้ต่างๆ อย่างเท่าเทียมกัน

จากขอบเขตของงานปฏิรูปการศึกษารั้งนี้ จะเห็นได้ว่าเป็นการดำเนินงานที่กว้างขวางมาก จำเป็นจะต้องมีการติดตามและประเมินผลอย่างเป็นระบบ เพื่อให้ข้อมูลที่ได้มีความถูกต้องและสมบูรณ์ ให้ผลของการติดตามและประเมินผลครั้งนี้เป็นที่น่าเชื่อถือเป็นที่ยอมรับของฝ่ายต่างๆที่เกี่ยวข้อง ทั้งระดับนโยบาย ระดับปฏิบัติ นักวิชาการ และประชาชนทั่วไป เป็นพื้นฐานที่นำไปสู่การปรับปรุงนโยบายและมาตรการต่างๆ เพื่อให้การปฏิรูปการศึกษาดำเนินการไปอย่างต่อเนื่องและบรรลุเป้าหมายตามเจตนารมณ์ของ พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติฯ

วัตถุประสงค์

การติดตามและประเมินผลการปฏิรูปศึกษารั้งนี้มีวัตถุประสงค์คือ

- 1) เพื่อรายงานสภาพและการดำเนินงานปฏิรูปการศึกษาในช่วง 3 ปี หลังประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

2) เพื่อนำผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับปัญหา/อุปสรรค และสิ่งที่ต้องเร่งดำเนินงานมาเป็นข้อมูลประกอบการจัดทำนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ในการปฏิรูปการศึกษา

3) เพื่อสร้างและพัฒนาระบบและเครือข่ายการติดตามประเมินผล

ขอบเขตการศึกษา

1) การติดตามประเมินผลเป็นการศึกษาการดำเนินงานและผลการดำเนินงานในภาพรวมที่ดำเนินการในช่วงปีที่ 3 หลังประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ทั้งนี้อาจมีการศึกษาเชิงลึกบางประเด็นในโอกาสต่อไป

2) การเก็บรวบรวมข้อมูลจากหน่วยงานด้านการศึกษา มีระยะเวลาเก็บรวบรวมข้อมูลถึงเดือนสิงหาคม 2545

3) การวิเคราะห์ข้อมูลยึดหลักเปรียบเทียบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการดำเนินงานและผลการดำเนินงานกับสาระบัญญัติตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

4) การนำเสนอรายงานติดตามและประเมินผลการดำเนินงานการปฏิรูปการศึกษานี้จะครอบคลุมสาระตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 จำแนกรายหมวดตั้งแต่หมวด 2 ถึงหมวด 9

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1) รัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้รับทราบสถานภาพของการปฏิรูปการศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้อย่างครบถ้วนและถูกต้อง

2) สาธารณชน เกิดความรู้ความเข้าใจ และมีทัศนคติที่ดีต่อการปฏิรูปการศึกษา และมีความตระหนักในภาระหน้าที่ของตนและเป็นพลังให้การปฏิรูปการศึกษาตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ผู้การปฏิบัติได้จริงและมีความยั่งยืน

3) มีการเผยแพร่รายงานการติดตามและประเมินผลภาพรวมของการปฏิรูปการศึกษา ในช่วงครบรอบ 3 ปี หลังการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 โดยจะจัดทำรายงานที่เหมาะสมกับแต่ละกลุ่มเป้าหมาย เพื่อให้เกิดการนำรายงานไปใช้ประโยชน์ ทั้งในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติการ

4) การดำเนินงานครั้งนี้ ส่วนหนึ่งเป็นการสร้างเครือข่ายการติดตามและประเมินผลการปฏิรูปการศึกษา โดยได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องระดับจังหวัด ผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญจากสถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่ ซึ่งจะเป็นการสร้างเสริมแข็งแกร่งวิชาการให้กับเจ้าหน้าที่ในระดับจังหวัดและเขตพื้นที่การศึกษาในอนาคต

บทที่ 2

วิธีดำเนินการ

การดำเนินงานติดตามและประเมินผลการปฏิรูปการศึกษา ในช่วงปีที่ 3 เน้นการมีส่วนร่วมของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลและให้ความเห็น ในกระบวนการติดตามประเมินผล ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการยอมรับผลการประเมินและนำผลการประเมินไปใช้ประโยชน์ในการปรับปรุงประสิทธิภาพของการดำเนินงานในช่วงต่อไป ดังนั้น ในการศึกษา การรวบรวมข้อมูล และการสรุปความก้าวหน้าของการปฏิรูปการศึกษาในปีที่ 3 หลังประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ครั้งนี้ จึงมีกลุ่มบุคคลเข้ามาร่วมค่อนข้างมากเพื่อให้ข้อมูลมีความถูกต้องและครบถ้วน โดยมีการดำเนินการ ดังนี้

1) การแต่งตั้งองค์คณะบุคคล การศึกษาและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของการดำเนินงานปฏิรูปการศึกษา ดำเนินการโดยองค์คณะบุคคล ได้แก่

● **คณะทำงานติดตามและประเมินผลการปฏิรูปการศึกษา** ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (คำสั่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ที่ 19/2545 ลงวันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2545) ประกอบด้วย ผู้แทนสำนักงานปฏิรูปการศึกษา (สปศ.) ผู้แทนสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) (สมศ.) ผู้แทนกระทรวงศึกษาธิการ (15 หน่วยงาน/กรม) ผู้แทนทบวงมหาวิทยาลัย ผู้แทนสำนักบริหารการศึกษาท้องถิ่น และผู้แทนสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร โดยมีผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติเป็นฝ่ายเลขานุการ และแต่งตั้งเพิ่มเติมอีก 2 หน่วยงาน คือ ผู้แทนมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และผู้แทนมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย (คำสั่งสำนักงานฯ ที่ 54/2545 ลงวันที่ 3 พฤษภาคม 2545) ซึ่งแต่ละหน่วยงานจะรวบรวมผลการดำเนินงานปฏิรูปการศึกษาทั้งหมดในความรับผิดชอบจำแนกตามหมวด/มาตรา

● **คณะทำงานติดตามประเมินผลการดำเนินงานตาม** พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 จำแนกรายหมวดรวม 8 คณะ (คำสั่งสำนักงานฯ ที่ 82/2545 ลงวันที่ 19 มิถุนายน 2545) เพื่อให้การติดตามประเมินผลและการจัดทำรายงานมีความครบถ้วน สมบูรณ์ และถูกต้องตามหลักวิธีวิทยาของการดำเนินงาน ทั้งในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติของแต่ละหมวด ตั้งแต่หมวด 2 ถึงหมวด 9 ได้มีการแต่งตั้งคณะทำงานทั้ง 8 คณะขึ้น

2) **การเก็บรวบรวมข้อมูล** เก็บรวบรวมข้อมูลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงศึกษาธิการ ทบวงมหาวิทยาลัย กระทรวงมหาดไทย สำนักงานปฏิรูปการศึกษา (สปศ.) สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) (สมศ.) และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (สกศ.) เป็นต้น ซึ่งมีระยะเวลาเก็บรวบรวมข้อมูล ตั้งแต่เดือนตุลาคม 2544 ถึงเดือนสิงหาคม 2545 โดยมีกรอบการเก็บรวบรวมข้อมูลตามสาระสำคัญของหมวดแห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 จัดเก็บใน 4 รายการ ได้แก่ ภารกิจของหน่วยงาน แผนการดำเนินงาน ผลการดำเนินงานและปัญหา/อุปสรรคในการดำเนินงาน

3) **การวิเคราะห์ข้อมูล** การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงประเมินผลความก้าวหน้าของการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ดำเนินการวิเคราะห์รายหมวด โดยกำหนดมิติหลักของการวิเคราะห์ ดังนี้

3.1) **ประเด็นปฏิรูปการศึกษารายหมวด** วิเคราะห์เจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แยกแยะสิ่งที่ต้องดำเนินการแต่ละหมวด จัดหมวดหมู่และช่วงชั้นจำแนกเป็น 3 ระดับ คือ

- ประเด็นหลัก
- ประเด็นรอง
- กิจกรรมที่ต้องดำเนินการ

3.2) เกณฑ์การประเมินและจัดทำดัชนีชี้วัดความสำเร็จ
วิเคราะห์ความก้าวหน้าปฏิรูปการศึกษา โดยกำหนดเกณฑ์การวิเคราะห์และตัวชี้วัดความสำเร็จ 4 ด้าน ได้แก่

- **กระบวนการ/ขั้นตอน (Stage of development)**
โดยแบ่งการดำเนินงานเป็นลักษณะงาน 3 ลักษณะ คือ การดำเนินงานด้านกฎหมาย การกำหนดนโยบายและแผน และการนำนโยบายและแผนสู่การปฏิบัติ

- **ระยะเวลา (Timeframe)** ตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หากในกรณีที่ไม่ได้กำหนดช่วงเวลาที่ต้องดำเนินการไว้แน่ชัดให้วิเคราะห์จากระยะเวลาที่แผนของแต่ละหน่วยงาน กำหนดขึ้น

- **ผลผลิต (Output) เจริญปริมาณ (Quantity) และเชิงคุณภาพ (Quality)** โดยนำผลผลิตที่ดำเนินการได้เปรียบเทียบกับเป้าหมายของแผน หรือเปรียบเทียบกับประชากรทั้งหมด แล้วแต่กรณี

- **ความสอดคล้อง (Relevance)** โดยวิเคราะห์เนื้อหาการปฏิรูปการศึกษากับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญและ พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติฯ

ระดับความก้าวหน้า

จากผลการดำเนินงานในแต่ละประเด็นหลักและประเด็นรองที่รวบรวมได้ นำมาพิจารณาเปรียบเทียบกับตัวชี้วัดทั้ง 4 ด้านที่เกี่ยวข้องแล้วพบว่าแต่ละประเด็นมีระดับความก้าวหน้ามากน้อยเพียงใด ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ระดับ คือ

- ระดับ (1) ไม่ก้าวหน้า
- ระดับ (2) ก้าวหน้าน้อย
- ระดับ (3) ก้าวหน้าปานกลาง
- ระดับ (4) ก้าวหน้ามาก

การวิเคราะห์เชิงประเมินผลสำเร็จของการปฏิรูปการศึกษา จำแนกระดับความก้าวหน้า รายละเอียดตามตารางในภาคผนวก

4) การสังเคราะห์ จากข้อเท็จจริงและผลการวิเคราะห์ รายหมวด นำมาสู่การสังเคราะห์ภาพรวม โดยเปรียบเทียบผลสำเร็จกับเป้าหมายตามมาตรา 6 ซึ่งกำหนดให้การจัดการศึกษาเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม โดยยึดหลักการของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่เน้นการมีส่วนร่วมของสังคมในการจัดการศึกษาและการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

5) ตรวจสอบความถูกต้องของการประเมิน เพื่อพิจารณา ตรวจสอบถูกต้องของข้อมูล การวิเคราะห์ การประเมินระดับความก้าวหน้า ปัญหาอุปสรรค รวมทั้งข้อเสนอแนะการปฏิรูปการศึกษา ดำเนินการตามหลักวิชาการประเมินและยึดหลักการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

- การประชุมโต๊ะกลมรายหมวด ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญและผู้ที่เกี่ยวข้อง (15-30 คน) มาร่วมพิจารณาผลการประเมินรายหมวด

- การสัมมนาภาพรวม (100 คน) ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญ ผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและประชาชน มาร่วมพิจารณาผลการประเมินการปฏิรูปการศึกษาภาพรวม

6) การจัดทำรายงาน เพื่อให้สอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมาย แต่ละกลุ่ม การจัดทำรายงานผลการติดตามและประเมินผลการปฏิรูปการศึกษาในช่วง 3 ปีหลังประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ

6.1) รายงานการติดตามและประเมินผลภาพรวมของการปฏิรูปการศึกษา (รายงานฉบับนี้) ซึ่งครอบคลุมรายละเอียดของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ในทุกหมวด/มาตรา เพื่อเผยแพร่ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และสาธารณชน

6.2) รายงานสรุปภาพรวมของการติดตามและประเมินผลการปฏิรูปการศึกษา (30 หน้า) เพื่อเผยแพร่ไปยังผู้บริหาร และนักการเมือง เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการอ้างอิง และการดำเนินการตามบทบาทหน้าที่

6.3) รายงานความก้าวหน้าของการปฏิรูปการศึกษารายหมวด (หมวด 2 ถึงหมวด 9) ซึ่งจะเป็นรายละเอียดของการติดตามและประเมินผลการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ในแต่ละหมวด (50-100 หน้า) เพื่อนำเสนอต่อกลุ่มนักวิชาการ และหน่วยงานทางการศึกษาที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับการศึกษาวิจัยเชิงลึก และการพัฒนานโยบายการศึกษาในอนาคตต่อไป

7) การนำเสนอรายงาน ประกอบด้วย

7.1) การนำเสนอต่อคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ เพื่อรับทราบถึงความก้าวหน้าของการดำเนินงานปฏิรูปการศึกษา เป็นระยะๆ

7.2) การจัดทำรายงานในช่วงครบรอบ 3 ปี หลังประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เพื่อเสนอต่อคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ คณะรัฐมนตรี และเผยแพร่สู่สาธารณชน

ตารางการวิเคราะห์เชิงประเมินผลสำเร็จของการปฏิรูปการศึกษา
จำแนกระดับความก้าวหน้า

เกณฑ์ที่ใช้/รายการ	ระดับความก้าวหน้า			
	(1) ไม่ก้าวหน้า	(2) ก้าวหน้าน้อย	(3) ก้าวหน้า ปานกลาง	(4) ก้าวหน้ามาก
1. กระบวนการ/ขั้นตอน (Stage of development)				
1.1 การดำเนินงานด้านกฎหมาย				
1.1.1 ร่างพระราชบัญญัติ - ระยะเตรียมการร่าง พ.ร.บ. - ร่าง พ.ร.บ. แล้วเสร็จ - คณะกรรมการ/ คณะอนุกรรมการ ที่เกี่ยวข้องพิจารณา เสนอ ครม. - ครม. อนุมัติ ส่งให้กฤษฎีกา - กฤษฎีกาเสนอ ครม. - ครม อนุมัติแล้ว รอเข้าสภา - สภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภา เห็นชอบ - ประกาศใช้	- ริเริ่ม ดำเนินการ โดยตั้ง องค์คณะ บุคคลมา รับพิจารณา มายกร่าง พ.ร.บ. หรือ - ยังมีได้ ดำเนินการ ใด	- มีการจัดทำ ร่าง พ.ร.บ. ของหน่วยงาน ที่รับผิดชอบ โดยตรง	- อยู่ระหว่าง การพิจารณา ของคณะ อนุกรรมการ อำนาจการ ปฏิรูปการ ศึกษาฯ หรือ - คณะ กรรมการ กลั่นกรอง เรื่องเสนอ ครม. คณะที่ 4 อนุมัติแล้ว อยู่ระหว่าง รอเสนอเข้า ครม. หรือ - อยู่ระหว่าง การพิจารณา ของ ครม.	- ครม. อนุมัติ หลักการ และอยู่ ระหว่างการ พิจารณาของ กฤษฎีกา หรือ - ครม. อนุมัติ และ กฤษฎีกา พิจารณาแล้ว รอเข้าสภา ผู้แทน ราษฎร หรือ - อยู่ระหว่าง การพิจารณา ของสภา ผู้แทน ราษฎร หรือ

เกณฑ์ที่ใช้/รายการ	ระดับความก้าวหน้า			
	(1) ไม่ก้าวหน้า	(2) ก้าวหน้าน้อย	(3) ก้าวหน้าปานกลาง	(4) ก้าวหน้ามาก
			เพื่อเห็นชอบ ในหลักการ ก่อนส่งให้ กฤษฎีกา	วุฒิสภา และ คาดว่าจะ พิจารณาได้ ทันเวลาที่ กำหนด
1.1.2 ร่างกฎกระทรวง - ระยะเตรียมการ - ร่างกฎกระทรวง แล้วเสร็จ - ครม. อนุมัติหลักการ ส่งให้กฤษฎีกา - กฤษฎีกาตรวจสอบ ความถูกต้องและ ความเหมาะสม ของกฎหมาย - ครม. อนุมัติ ตามที่ กฤษฎีกาเสนอ - ประกาศใช้	- ริเริ่มดำเนินการ โดยตั้ง องค์คณะ บุคคลมา รับพิจารณา มายกร่าง พ.ร.บ. หรือ - ยังมีได้ ดำเนินการ ใด	- หน่วยงาน หรือองค์ คณะบุคคลที่ รับผิดชอบ พิจารณา เสนอร่าง กฎหมาย ต่อคณะ กรรมการ กลั่นกรอง เรื่องเสนอ ครม. คณะที่ 4 หรือ - อยู่ระหว่าง การพิจารณา ของคณะ กรรมการ ที่มีหน้าที่ รับผิดชอบ ในเรื่องนั้น	- คณะ กรรมการ กลั่นกรอง เรื่องเสนอ ครม. คณะที่ 4 อนุมัติแล้ว รอเสนอเข้า ครม. หรือ - อยู่ระหว่าง การพิจารณา ของ ครม. เพื่อเห็นชอบ ในหลักการ ก่อนส่งให้ กฤษฎีกา หรือ - ครม. อนุมัติ หลักการและ อยู่ระหว่าง การพิจารณา ของกฤษฎีกา	- กฤษฎีกา เสนอ ครม. เพื่ออนุมัติ ให้ประกาศใช้ หรือ - อยู่ระหว่าง การพิจารณา ของ ครม.

เกณฑ์ที่ใช้/รายการ	ระดับความก้าวหน้า			
	(1) ไม่ก้าวหน้า	(2) ก้าวหน้าน้อย	(3) ก้าวหน้า ปานกลาง	(4) ก้าวหน้ามาก
1.2 การกำหนดนโยบายและแผน				
<ul style="list-style-type: none"> - การสร้างและพัฒนาองค์ความรู้ - ร่างนโยบายหรือแผน - คณะกรรมการที่เกี่ยวข้องพิจารณาเสนอคณะกรรมการที่เหนือขึ้นไป - คณะกรรมการที่มีอำนาจหน้าที่ อนุมัตินโยบายและแผน 	<ul style="list-style-type: none"> - ริเริ่มดำเนินการโดยจัดทำโครงการหรือตั้งองค์คณะบุคคลมาทำหน้าที่โดยเฉพาะ หรือ - ยังมีได้ดำเนินการใด 	<ul style="list-style-type: none"> - ดำเนินงานตามโครงการวิจัยและพัฒนาความรู้หรือโครงการนำร่อง 	<ul style="list-style-type: none"> - องค์คณะบุคคลต่างๆ ที่มีหน้าที่พิจารณาเสนอนโยบายหรือแผน อนุมัตินโยบายหรือแผน หรือ - อยู่ระหว่างการเสนอต่อกรม. หรือคณะบุคคลที่มีอำนาจหน้าที่โดยตรง 	<ul style="list-style-type: none"> - กรม. อนุมัตินโยบายและแผน หรือคณะบุคคลที่มีอำนาจหน้าที่โดยตรง อนุมัตินโยบายและแผน
1.3 การนำนโยบายและแผนสู่การปฏิบัติ				
<ul style="list-style-type: none"> - ขั้นเตรียมการ - จัดทำแผนปฏิบัติการหรือแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจน - ดำเนินการตามแผน 	<ul style="list-style-type: none"> - ริเริ่มดำเนินการโดยจัดทำโครงการและตั้งองค์คณะบุคคลมาทำหน้าที่โดย 	<ul style="list-style-type: none"> - มีแนวทางการดำเนินการที่มีเป้าหมายชัดเจน หรือมีแผนปฏิบัติการ หรือ 	<ul style="list-style-type: none"> - มีการดำเนินงานได้ตามแผนสำเร็จแล้วร้อยละ 50 ของเป้าหมายในแผน หรือ 	<ul style="list-style-type: none"> - สามารถดำเนินการได้ร้อยละ 75 ของเป้าหมายในแผน ทั้งนี้ให้คำนึงถึงการ

เกณฑ์ที่ใช้/รายการ	ระดับความก้าวหน้า			
	(1) ไม่ก้าวหน้า	(2) ก้าวหน้าน้อย	(3) ก้าวหน้าปานกลาง	(4) ก้าวหน้ามาก
	เฉพาะ หรือ - ยังมีได้ ดำเนินการ ใด	- มีการเตรียม ด้านการ บริหาร จัดการ อันได้แก่ ระบบฐาน ข้อมูล และ ระบบการ ติดตาม ประเมินผล เป็นต้น	- มีหน่วยงาน หรือบุคลากร แกนนำตาม จำนวนที่ แผนปฏิบัติ การกำหนด	ครอบคลุม ทุกสังกัดและ ทุกระดับ ประเภท การศึกษา - มีการขยาย ผลและ เครือข่ายที่ เกิดจาก หน่วยงาน หรือบุคลากร แกนนำตาม จำนวนที่ แผนปฏิบัติ การกำหนด
2. ระยะเวลา (Timeframe)				
- กำหนดเวลาตาม บทเฉพาะกาลของ รัฐธรรมนูญ/ พ.ร.บ. การศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. 2542 - ระยะเวลาตามที่แผน กำหนด	- ผ่านพ้น กำหนดเวลา แล้วและยัง ไม่มีการ ริเริ่มแต่ อย่างใดหรือ มีดำเนินการ ในระดับน้อย มาก	- ผ่านพ้น กำหนดเวลา แล้วแต่ได้มี การดำเนิน การในเรื่อง นั้นๆไปแล้ว ในระดับหนึ่ง	- ยังไม่ถึงเวลา ที่กำหนด และมีการ ดำเนินการ ในเรื่องนั้น สืบหน้าพอ สมควร	- ยังไม่ถึงเวลา ที่กำหนด และมีการ ดำเนินการ ในเรื่องนั้น สืบหน้าไป มาก

เกณฑ์ที่ใช้/รายการ	ระดับความก้าวหน้า			
	(1) ไม่ก้าวหน้า	(2) ก้าวหน้าน้อย	(3) ก้าวหน้า ปานกลาง	(4) ก้าวหน้ามาก
3. ผลผลิต (Output)				
3.1 ผลผลิตเชิงปริมาณ				
- จำนวนที่ดำเนินการได้ เปรียบเทียบกับ เป้าหมายตามที่แผน กำหนด โดยใช้ควอไทล์ ในการแบ่งระดับ	- ดำเนินการ ได้จำนวน น้อยกว่า ร้อยละ 25 ของ เป้าหมาย	- ดำเนินการ ได้จำนวน ระหว่าง ร้อยละ 26-50 ของ เป้าหมาย	- ดำเนินการ ได้จำนวน ระหว่าง ร้อยละ 51-75 ของ เป้าหมาย	- ดำเนินการ ได้จำนวน ระหว่าง ร้อยละ 76-100 ของ เป้าหมาย
3.2 ผลผลิตเชิงคุณภาพ				
- จะใช้วิธีประเมินค่า ออกมาเป็นตัวเลขเชิง ปริมาณ เช่น ผลการ ดำเนินการเปรียบเทียบกับเป้าหมาย คุณภาพตามที่แผน กำหนด เช่น ระดับ ความพึงพอใจของ พ่อแม่ ผู้ปกครอง ระดับความมั่นใจ ของครูในการใช้ หลักสูตรการศึกษา พื้นฐาน เป็นต้นทั้งนี้ โดยใช้ควอไทล์ในการ แบ่งระดับ	- ค่าประเมิน น้อยกว่า ร้อยละ 25	- ค่าประเมิน ระหว่าง ร้อยละ 26-50	- ค่าประเมิน ระหว่าง ร้อยละ 51-75	- ค่าประเมิน ระหว่าง ร้อยละ 76-100

เกณฑ์ที่ใช้/รายการ	ระดับความก้าวหน้า			
	(1) ไม่ก้าวหน้า	(2) ก้าวหน้าน้อย	(3) ก้าวหน้าปานกลาง	(4) ก้าวหน้ามาก
4. ความสอดคล้อง (Relevance)				
- วิเคราะห์เนื้อหาการปฏิรูปการศึกษากับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญและ พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542	- ผลการดำเนินงานที่เกิดขึ้นขัดแย้งกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญและ พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542	- ผลการดำเนินงานที่เกิดขึ้นสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญและ พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 บางส่วนและมีประเด็นที่ยังไม่ลงตัวหรือหาข้อยุติไม่ได้อีกประเด็น	- ผลการดำเนินงานที่เกิดขึ้นสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญและ พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ เป็นส่วนใหญ่แต่มีเพียงบางประเด็นที่มีการปรับแต่งเพื่อให้เกิดความเหมาะสมใน	- ผลการดำเนินงานที่เกิดขึ้นสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญและ พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ทุกประการ

การปฏิบัติ

หมายเหตุ : การกำหนดระดับความก้าวหน้าของการประเมินการปฏิรูปการศึกษา จะได้จาก การวิเคราะห์มิติต่างๆ ที่เกี่ยวข้องทุกด้านไปพร้อมกัน ได้แก่ กระบวนการ/ขั้นตอน ระยะเวลา ผลผลิต และความสอดคล้องของการดำเนินงานเมื่อเทียบกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

บทที่ 3

ความก้าวหน้าการปฏิรูป

การศึกษาสถานภาพการดำเนินงานและความก้าวหน้าของการปฏิรูปการศึกษา ตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ครอบคลุมการดำเนินการที่เกี่ยวกับหมวด 2 ถึง หมวด 9 ได้แก่

- หมวด 2 สิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา
- หมวด 3 ระบบการศึกษา
- หมวด 4 แนวการจัดการศึกษา
- หมวด 5 การบริหารและการจัดการศึกษา
- หมวด 6 มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา
- หมวด 7 ครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา
- หมวด 8 ทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา
- หมวด 9 เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

การติดตามความก้าวหน้าของการปฏิรูปการศึกษาในครั้งนี้เป็นการติดตามทั้งการดำเนินงานในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติการนำเสนอจะครอบคลุมทั้งผลการดำเนินงานที่เกิดขึ้น ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะ เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงแก้ไข ซึ่งสาระสำคัญ สรุปได้ดังนี้

3.1 สิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา (หมวด 2)

สาระสำคัญ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้บัญญัติให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปี ที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย เพื่อให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ทั้งนี้รวมถึงบุคคลที่มีความบกพร่องทางด้านต่างๆ บุคคลที่ด้อยโอกาส และบุคคลที่มีความสามารถพิเศษที่รัฐต้องจัดให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษ ในรูปแบบที่เหมาะสมกับความสามารถของบุคคลนั้นๆ นอกจากนี้ยังมีบทบัญญัติให้บุคคล ครอบครัว องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่นมีสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน และได้รับสิทธิประโยชน์จากการจัดการศึกษาดังกล่าวด้วย การติดตามประเมินผลในครั้งนี้จึงกำหนดประเด็นหลักที่จะติดตามประเมินผล 2 ประเด็นคือ

ประเด็นที่ 1 การจัดบริการการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างน้อย 12 ปี อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย

ประเด็นที่ 2 การส่งเสริมบุคคล ครอบครัว องค์กร และสถาบันสังคมอื่น จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ประเด็นที่ 1 การจัดบริการการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างน้อย 12 ปี อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย

1) สิ่งที่ต้องดำเนินการ

ภายในวันที่ 11 ตุลาคม 2545 รัฐต้องจัดบริการการศึกษาขั้นพื้นฐานให้กับทุกคนที่ประสงค์จะเรียน โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย ซึ่งต้องดำเนินการดังนี้

1.1) การดำเนินงานด้านกฎหมาย รัฐต้องออกกฎกระทรวงว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการให้ผู้พิการมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา (มาตรา 10 วรรค 3) และกฎกระทรวงว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการจัดสรรงบประมาณและทรัพยากรทางการศึกษาอื่นเป็นพิเศษ สำหรับผู้เรียนที่มีความต้องการเป็นพิเศษแต่ละกลุ่ม (มาตรา 60 (3))

1.2) การนำนโยบายและแผนสู่การปฏิบัติ ดำเนินการจัดทำแผนปฏิบัติการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี และประมาณการค่าใช้จ่ายตามแผน รวมทั้งนำแผนดังกล่าวไปสู่การปฏิบัติ

2) การประเมินความก้าวหน้า

2.1) ร่างกฎกระทรวง 2 ฉบับ คือ กฎกระทรวงว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการให้ผู้พิการมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อบริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา และกฎกระทรวง

ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการจัดสรรงบประมาณและทรัพยากรทางการศึกษาอื่นเป็นพิเศษ สำหรับผู้เรียนที่มีความต้องการเป็นพิเศษ แต่ละกลุ่ม โดยกฎกระทรวงฉบับที่ 2 ดำเนินการเฉพาะกลุ่มผู้พิการ และคณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบเมื่อวันที่ 30 กรกฎาคม 2545 กฎกระทรวงสำหรับผู้พิการจึงมีความก้าวหน้าในการดำเนินงานมาก ส่วนผู้ด้อยโอกาสและผู้ที่มีความต้องการพิเศษ กระทรวงศึกษาธิการ เห็นว่าสามารถออกเป็นนโยบายของรัฐในการจัดสรรค่าใช้จ่ายรายบุคคลที่เหมาะสมแก่ผู้เรียนการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ ซึ่งได้มีการศึกษาค่าใช้จ่ายที่ควรจัดสรรให้แก่ผู้เรียนที่ด้อยโอกาสและพิการรวมทั้งกลุ่มผู้ที่มีความสามารถพิเศษที่เรียนในโรงเรียนเฉพาะทางไปบ้างแล้ว แต่ยังคงขาดกลุ่มผู้ที่มีความสามารถพิเศษที่เรียนร่วมในโรงเรียนปกติ นอกจากนี้ กระทรวงศึกษาธิการ ยังได้จัดทำร่างพระราชบัญญัติจัดตั้งกองทุนการศึกษาสำหรับคนพิการ ผู้ด้อยโอกาสและผู้มีความสามารถพิเศษ พ.ศ. .... อีกด้วย

กล่าวโดยสรุป ความก้าวหน้าในการออกกฎกระทรวงดังกล่าวข้างต้น จัดได้ว่ามีความก้าวหน้าในระดับมาก

2.2) เมื่อวันที่ 16 มีนาคม 2542 คณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบในนโยบายและแผนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี ที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (สกศ.) และกระทรวงศึกษาธิการร่วมกันดำเนินการ และมอบให้ร่วมกันจัดทำแผนปฏิบัติการให้ชัดเจนต่อไป ซึ่งได้มีการร่วมกันจัดทำแผนปฏิบัติการฉบับแรก

ที่ดำเนินการในช่วง 3 ปี พ.ศ. 2543-2545 หลังจากนั้นคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (กทศ.) ได้มีมติเมื่อวันที่ 23 มิถุนายน 2543 มอบให้กระทรวงศึกษาธิการปรับปรุงค่าใช้จ่ายและขยายระยะเวลาของร่างแผนปฏิบัติการฯ ไปจนถึงปี 2549

ถึงแม้ว่าการจัดทำแผนปฏิบัติการการศึกษาขั้นพื้นฐานจะอยู่ระหว่างประมาณการค่าใช้จ่าย แต่หน่วยปฏิบัติก็ได้เริ่มดำเนินการตามแผนปฏิบัติการฯ แล้ว โดยผลการดำเนินงานการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในปี 2544 สรุปได้ดังนี้

(1) ผู้เรียนในวัยเรียน ทุกหน่วยงานเตรียมการรองรับการขยายการศึกษาภาคบังคับเป็น 9 ปี โดยสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (สพช.) ได้ดำเนินการนำร่องมาตั้งแต่ปีการศึกษา 2543 โรงเรียนของสำนักบริหารการศึกษาท้องถิ่นและกรุงเทพมหานครได้เปิดสอนและขยายปริมาณการรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมากขึ้น และจากการที่รัฐมีนโยบายขยายโอกาสทางการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมาแล้วกว่า 15 ปี ทำให้อัตราการเรียนต่อระดับมัธยมศึกษาตอนต้นสูงขึ้นเรื่อยมา ซึ่งในปี 2544 อัตราดังกล่าวเป็นร้อยละ 90 และอัตราส่วนนักเรียนต่อประชากรกลุ่มอายุเดียวกันเป็นร้อยละ 82.9

ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย กรมสามัญศึกษาซึ่งมีภารกิจหลักรับผิดชอบ จัดการศึกษาในระดับนี้ ในปี 2544-2545 ได้

เปิดสอนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายเพิ่มขึ้นจำนวน 18 โรงเรียน และมีนโยบายให้โรงเรียนที่เปิดสอนระดับมัธยมศึกษารับนักเรียนที่จบมัธยมศึกษาตอนต้นเรียนต่อระดับมัธยมศึกษาตอนปลายทุกคนที่ประสงค์จะเรียนต่อด้วย สำนักบริหารการศึกษาท้องถิ่นเปิดสอนระดับนี้ตั้งแต่ปี 2543 ปัจจุบันมีโรงเรียนที่เปิดสอนระดับนี้รวม 12 โรงเรียนสำหรับกรุงเทพมหานคร มีเพียง 1 โรงเรียน ทั้งนี้ประชากรวัย 15-17 ปี มีโอกาสเข้าถึงบริการการศึกษาระดับนี้คิดเป็นร้อยละ 59.2 ถึงแม้ว่าจะมีอัตราการเรียนต่อในระดับนี้เป็นร้อยละ 82.0 โดยมีสัดส่วนนักเรียนสายสามัญต่อสายอาชีพ คิดเป็นร้อยละ 65 ต่อ 35

สำหรับจำนวนผู้เรียนและร้อยละของประชากรวัยเรียนการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปี 2544 มีดังนี้

ระดับชั้น	อายุ วัยเรียน (ปี)	จำนวน ประชากร (ล้านคน)	จำนวน ผู้เรียน (ล้านคน)	ร้อยละ ของนักเรียน ต่อประชากร
ก่อนประถม	3-5	2.906	2.790	96.0
ประถม	6-11	5.835	6.050	103.7
มัธยมต้น	12-14	2.845	2.358	82.9
มัธยมปลาย	15-17	2.905	1.720	59.2
รวม	3-17	14.491	12.918	89.1

ที่มา : ร่างรายงานสภาวะการศึกษาไทย ปีการศึกษา 2544/2545. สกศ., 2545

กล่าวโดยสรุป การประกันโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ขณะนี้รัฐสามารถจัดบริการการศึกษาสำหรับผู้เรียนในวัยเรียนได้ค่อนข้างครอบคลุม โดยคิดเป็นร้อยละ 83.7 เมื่อเทียบกับเป้าหมายที่กำหนดในแผนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี ของกระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 15.439 ล้านคน แต่การจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายยังจัดได้เพียงร้อยละ 59 ของประชากรวัย 15-17 ปี อย่างไรก็ตามในภาพรวมยังจัดได้ว่ามีความก้าวหน้าในระดับมาก

(2) ผู้เรียนที่อายุสูงกว่าวัยเรียน ปัจจุบันกรมการศึกษานอกโรงเรียน (กศน.) เป็นหน่วยงานหลักในการให้บริการการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับกลุ่มเป้าหมายนี้ โดยในปี 2544 กศน. สามารถให้บริการการศึกษาได้ 1.2 ล้านคน ขณะที่คนไทยที่มีอายุ 18-59 ปี ที่ได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่ถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลายมีประมาณ 32 ล้านคน อย่างไรก็ตามเมื่อเปรียบเทียบจำนวนผู้เรียนกับเป้าหมายที่กำหนดในแผนของกรม จำนวน 1.92 ล้านคนแล้ว คิดเป็นร้อยละ 62.8 จึงจัดได้ว่ามีความก้าวหน้าในระดับปานกลาง

(3) ผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษ

♦ ผู้พิการ เนื่องจากรัฐมีนโยบายชัดเจนในการสนับสนุนให้ผู้พิการได้รับการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ประกอบกับความพยายามขององค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ทำให้ความก้าวหน้าในการจัดบริการการศึกษาสำหรับผู้พิการมีมากกว่ากลุ่มผู้ที่มีความต้องการพิเศษอื่นๆ

และผู้พิการได้รับบริการเพิ่มมากขึ้นทุกปี ทั้งในรูปแบบของโรงเรียน เฉพาะความพิการและการเรียนร่วมในโรงเรียนปกติ โดยในปี 2542 มีจำนวนทั้งสิ้น 110,327 คน และเพิ่มขึ้นเป็น 141,673 คน ในปี 2544 ซึ่งจัดได้ว่ามีความก้าวหน้าในการดำเนินงานมาก

♦ ผู้ด้อยโอกาส รัฐได้มีความพยายามมาโดยตลอดที่จะ สนับสนุนให้ผู้ด้อยโอกาสเข้าถึงบริการการศึกษาของรัฐได้ โดยการให้ ทุนการศึกษา เสื้อผ้า อาหาร ที่พัก หนังสือ อุปกรณ์ ฯลฯ รวมถึงการ จัดตั้งโรงเรียนรองรับเป็นการเฉพาะมากขึ้น โดยในปี 2544 สปช. ให้ บริการผู้ด้อยโอกาสจำนวน 129,402 คน กรมสามัญศึกษา จำนวน 37,477 คน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (สช.) จำนวน 26,450 คน และกรมการศาสนาจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนก สามัญ โดยมีผู้บวชเรียนในปี 2544 จำนวน 68,946 รูป กล่าวโดย สรุปล จัดได้ว่ามีความก้าวหน้าในการดำเนินงานระดับปานกลาง

♦ ผู้ที่มีความสามารถพิเศษ การจัดการศึกษาสำหรับ กลุ่มผู้ที่มีความสามารถพิเศษ มี 2 แนวทาง คือการจัดเป็นโรงเรียน เฉพาะทาง ซึ่งรองรับผู้เรียนได้ในจำนวนจำกัด เช่น โรงเรียนจุฬาภรณ ราชวิทยาลัย โรงเรียนมหิดลวิทยานุสรณ์ โรงเรียนกีฬา เป็นต้น และ การเรียนร่วมในโรงเรียนทั่วไป ที่จะสามารถรองรับเด็กที่มีความสามารถ พิเศษได้จำนวนมากและหลากหลายสาขา นอกจากนี้ ยังมีการส่งเสริม สนับสนุนเด็กและเยาวชนที่มีความสามารถพิเศษด้วย โครงการและ กิจกรรมต่างๆ อีกด้วย ในระยะที่ผ่านมา สกศ. ได้พัฒนาหลักสูตร

กระบวนการเรียนรู้ สื่อ วัสดุต่างๆ และจัดทำโครงการนำร่องการ เรียนร่วมในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ขณะนี้อยู่ระหว่าง การขยายผลและพัฒนา รูปแบบในสาขาวิชาต่างๆ ให้มากขึ้น เพื่อนำ ไปสู่การพัฒนา นโยบายและแนวปฏิบัติที่ชัดเจนต่อไป การดำเนินงาน ดังกล่าวจึงจัดได้ว่ามีความก้าวหน้าในระดับน้อย

2.3) สำหรับการประมาณการค่าใช้จ่ายทางการศึกษา เพื่อให้คนไทยมีสิทธิได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานตั้งแต่ระดับประถมศึกษา ถึงมัธยมศึกษาตอนปลายโดยรัฐไม่เก็บค่าใช้จ่ายนั้น กระทรวง ศึกษาธิการร่วมกับสำนักงานประมาณ ได้ศึกษาประมาณการค่าใช้จ่าย รายหัวในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานสำหรับกลุ่มเป้าหมายทุกกลุ่ม ยกเว้นกลุ่มผู้เรียนที่มีความสามารถพิเศษที่เรียนร่วมในโรงเรียนปกติ โดยเมื่อวันที่ 13 สิงหาคม 2545 กระทรวงศึกษาธิการได้พิจารณา ทบทวนยอดเงินอุดหนุนค่าใช้จ่ายรายหัวการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี ซึ่งจะเพิ่มจากปีงบประมาณที่ผ่านมาประมาณ 8 พันล้านบาท โดยให้ เริ่มใช้เงินอุดหนุนฯในเดือนตุลาคม 2545 และมอบให้กระทรวง ศึกษาธิการปรับลดยอดงบประมาณค่าใช้จ่ายลงอีก แล้วนำเสนอต่อ คณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาต่อไป ดังนั้นการประมาณการค่าใช้จ่าย จึงจัดได้ว่ามีความก้าวหน้าในระดับปานกลาง

3) ปัญหาอุปสรรค

3.1) ถึงแม้ว่าจำนวนนักเรียนออกกลางคันจะมีจำนวนไม่มากนักแต่ก็ยังมีอัตราที่ไม่คงที่ ดังนั้นหากไม่มีการเฝ้าระวังแล้วอาจทำให้อัตราดังกล่าวมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น

3.2) การจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพยังต่ำกว่าเป้าหมายที่กำหนด และมีแนวโน้มลดลง

3.3) กลุ่มเป้าหมายผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษยังไม่มีข้อมูลที่ชัดเจน นอกจากนี้ยังขาดสื่ออุปกรณ์การเรียนการสอน หลักสูตรที่เหมาะสม บุคลากรที่มีความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงานยังไม่เพียงพอ และงบประมาณการจัดการศึกษายังไม่สอดคล้องกับปริมาณที่เพิ่มขึ้น รวมทั้งรูปแบบและองค์ความรู้ในการจัดการศึกษาที่ยังไม่หลากหลายเพียงพอ

3.4) การจัดบริการการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีอายุสูงกว่าวัยเรียน ยังดำเนินการได้ในขอบเขตที่จำกัดเมื่อเทียบกับกลุ่มเป้าหมายซึ่งมีปริมาณมาก

3.5) ในการประมาณการค่าใช้จ่ายรายหัวยังไม่มีข้อมูลที่สมบูรณ์ชัดเจน ส่วนหนึ่งเนื่องมาจากขาดข้อมูลที่ถูกต้อง ทำให้การประมาณการค่าใช้จ่ายล่าช้า ซึ่งส่งผลต่อการจัดทำแผนปฏิบัติการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

4) ข้อเสนอแนะ

4.1) รัฐควรให้ความสำคัญกับการป้องกันการออกกลางคันของนักเรียนในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้น และเปิดโอกาสให้เด็กที่ออกกลางคันสามารถกลับเข้ารับการศึกษาระบบได้ตลอดเวลา

4.2) รัฐควรกำหนดนโยบายและมาตรการที่ชัดเจนในการรองรับการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายระหว่างสายสามัญศึกษาและสายอาชีวศึกษา

4.3) รัฐควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้เรียนที่วัยสูงกว่าวัยเรียน ได้มีโอกาสเข้ารับการศึกษานอกระบบมากขึ้น เพื่อให้ประชาชนได้มีโอกาสเข้าถึงการศึกษาขั้นพื้นฐานได้มากขึ้น

4.4) รัฐควรสร้างระบบการจับเก็บข้อมูลของกลุ่มเป้าหมายผู้ที่มีความต้องการพิเศษให้ชัดเจนตั้งแต่ระดับพื้นที่ และเตรียมความพร้อมในการจัดการศึกษา ตั้งแต่บุคลากร สื่อ หลักสูตร และรูปแบบการจัดการศึกษาที่หลากหลาย

4.5) รัฐควรเร่งออกข้อกำหนด/ระเบียบการจัดสรรค่าใช้จ่ายรายหัวสำหรับผู้เรียนได้ทันตามกำหนดเวลา

ประเด็นที่ 2 การส่งเสริมบุคคล ครอบครัว องค์กร และสถาบัน สังคมอื่น จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1) สิ่งที่ต้องดำเนินการ

1.1) **การดำเนินการด้านกฎหมาย** รัฐต้องดำเนินการออกกฎกระทรวงการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยบุคคล ครอบครัว องค์กร และสถาบันอื่นในสังคม เพื่อส่งเสริมสิทธิการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของผู้ที่ประสงค์จะจัดการศึกษาเอง และออกกฎหมายว่าด้วยการยกเว้นหรือลดหย่อนภาษีสำหรับผู้สนับสนุนหรือจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน (มาตรา 13(3) และ มาตรา 14(3)) รวมทั้งออกกฎหมาย เกี่ยวกับเงินอุดหนุนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานสำหรับบุคคล ครอบครัว องค์กร และสถาบันสังคมอื่น ที่ประสงค์จะจัดการศึกษา (มาตรา 13(2) และ มาตรา 14(2))

1.2) **การนำนโยบายและแผนสู่การปฏิบัติ** รัฐต้องดำเนินการให้ความรู้พ่อแม่เกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็ก และการให้การศึกษาแก่บุตรและบุคคลในความดูแล

2) การประเมินความก้าวหน้า

2.1) การออกกฎกระทรวงการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยบุคคล ครอบครัว องค์กร และสถาบันอื่นในสังคม ได้มีการยกร่างกฎกระทรวงว่าด้วยการจัดการศึกษาโดยครอบครัว และร่างกฎ

กระทรวงว่าด้วยการจัดการศึกษาโดยสถานประกอบการ จำนวน 2 ฉบับ และขณะนี้อยู่ในระหว่างการพิจารณาของคณะกรรมการที่เกี่ยวข้อง ซึ่งกฎกระทรวงที่จะต้องยกร่างตามกฎหมายมีอย่างน้อย 7 ฉบับ ทั้งนี้การจัดการศึกษาโดยบางองค์กรอาจไม่จำเป็นต้องออกเป็นกฎกระทรวง หากสามารถดำเนินการในลักษณะอื่นแทนได้ อย่างไรก็ตามการดำเนินงานออกกฎกระทรวงนี้จัดได้ว่ามีความก้าวหน้าในระดับปานกลาง

2.2) การออกกฎหมายว่าด้วยการลดหย่อนภาษีหรือยกเว้นภาษีสำหรับผู้สนับสนุนหรือจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานนั้นมีการดำเนินการเฉพาะผู้สนับสนุนการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งขณะนี้อยู่ระหว่างการพิจารณาของคณะกรรมการกฤษฎีกา จึงจัดได้ว่ามีความก้าวหน้าในระดับน้อย

2.3) การออกกฎหมายเกี่ยวกับเงินอุดหนุนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานสำหรับบุคคล ครอบครัว องค์กร และสถาบันสังคมอื่น ขณะนี้ยังไม่ได้ดำเนินการ เนื่องจากยังไม่มีกระแสการประกาศใช้กฎกระทรวงดังกล่าวจึงจัดได้ว่ายังไม่มี ความก้าวหน้าในการดำเนินงาน

2.4) การให้ความรู้พ่อแม่เกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็ก และการให้การศึกษาแก่บุตรและบุคคลที่อยู่ในความดูแล มีหน่วยงานของรัฐหลายหน่วยงานที่ให้ความรู้พ่อแม่เกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็ก ตามภารกิจของหน่วยงาน ซึ่งจัดได้ว่ามีความก้าวหน้าในระดับมาก

แต่การให้ความรู้แก่พ่อแม่ ผู้ปกครองในการให้การศึกษาแก่บุตรหรือบุคคลที่อยู่ในความดูแล มีเพียงกรมสามัญศึกษาและ กศน. ที่ดำเนินการ จึงจัดได้ว่ามีความก้าวหน้าในระดับน้อย

3) ปัญหาอุปสรรค

3.1) ในการออกกฎหมายและกฎกระทรวงยังมีการดำเนินงานที่ค่อนข้างล่าช้า จึงทำให้ไม่สามารถดำเนินการในเรื่องที่สืบเนื่องต่อไปได้

3.2) ถึงแม้ว่ารัฐจะมีนโยบายการจัดการศึกษาโดยบุคคล ครอบครัว องค์กร และสถาบันสังคมอื่นชัดเจนแล้ว แต่ก็ยังไม่มี ความชัดเจนในการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ นอกจากนี้ยังขาดความชัดเจน ในรายละเอียดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาขององค์กรต่างๆ และความไม่พร้อมทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

4) ข้อเสนอแนะ

4.1) ควรจัดให้มีหน่วยงานรับผิดชอบดูแลการจัดการศึกษาโดยบุคคล ครอบครัว องค์กร สถาบันสังคมอื่นโดยตรง จัดตั้ง กลไกการประสานงาน ตลอดจนการจัดทำแผนงานรองรับเพื่อให้ ปรากฏผลที่ชัดเจน

4.2) ควรจัดให้มีหน่วยงานรับผิดชอบโดยตรงในการให้ ความรู้พ่อแม่เกี่ยวกับการให้การศึกษาแก่บุตร

4.3) ควรศึกษาวิจัยองค์ความรู้เกี่ยวกับรูปแบบการจัดการศึกษาขององค์กรต่างๆ ในรูปแบบที่หลากหลาย เพื่อสร้างความกระจ่างชัดอันจะนำไปสู่การจัดทำกฎหมายและแนวนโยบายที่ชัดเจน

3.2 ระบบการศึกษา (หมวด 3)

สาระสำคัญ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 3 ว่าด้วยระบบการศึกษา ได้บัญญัติให้การจัดการศึกษามี 3 รูปแบบ คือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย โดยให้มีการเทียบโอนผลการศึกษาได้ทั้ง 3 รูปแบบ นอกจากนี้ ยังมีบทบัญญัติเกี่ยวกับแนวทางและรูปแบบการจัดการศึกษาทุกระดับและประเภท เพื่อให้มีเอกภาพด้านนโยบายและมีความหลากหลายในการปฏิบัติ

ด้วยเหตุนี้ การติดตามและประเมินความก้าวหน้าในการดำเนินงานปฏิรูปการศึกษาในหมวด 3 นี้ จึงแบ่งออกเป็น 3 ประเด็นหลัก ได้แก่

- ประเด็นที่ 1 การปฏิรูประบบการศึกษา
- ประเด็นที่ 2 การส่งเสริมการจัดการศึกษาในสถานศึกษาที่มีลักษณะหลากหลาย
- ประเด็นที่ 3 การเทียบโอนผลการศึกษา

โดยในแต่ละประเด็นมีสิ่งที่จะต้องดำเนินการ ผลการประเมินความก้าวหน้า ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

ประเด็นที่ 1 การปฏิรูประบบการศึกษา

1) สิ่งที่ต้องดำเนินการ

1.1) การขยายการศึกษาภาคบังคับ 9 ปี (มาตรา 17) ตามบทเฉพาะกาลของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กำหนดว่า จะต้องขยายการศึกษาภาคบังคับเป็น 9 ปี ให้สอดคล้องกับมาตรา 17 ภายใน 5 ปีนับแต่วันที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มีผลบังคับใช้ ดังนั้น จึงต้องมีการจัดทำพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ และประกาศใช้ภายในวันที่ 11 ตุลาคม 2545 รวมทั้งให้มีการจัดทำกฎกระทรวงว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการนับอายุ เพื่อเข้ารับการศึกษภาคบังคับด้วย

1.2) การปฏิรูประบบอุดมศึกษา (มาตรา 16 และมาตรา 19) เพื่อให้มีระบบอุดมศึกษาที่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 16 และมาตรา 19 จะต้องมีการแบ่งระดับและการแบ่งประเภทสถาบันอุดมศึกษาให้ชัดเจน โดยการปรับปรุงหรือตรากฎหมายเกี่ยวกับสถานศึกษาระดับอุดมศึกษา และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

1.3) การปฏิรูประบบอาชีวศึกษา (มาตรา 20) จะต้องมีการประกาศใช้กฎหมายว่าด้วยการอาชีวศึกษาภายในวันที่ 20

สิงหาคม 2545 และดำเนินการวิจัยและพัฒนาเพื่อนำไปสู่การกำหนดนโยบายการอาชีวศึกษา รวมทั้งให้มีการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาของรัฐ สถานศึกษาของเอกชน และสถานประกอบการ และการดำเนินงานอื่นๆ ที่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 20

2) การประเมินความก้าวหน้า

2.1) การขยายการศึกษาภาคบังคับ 9 ปี ได้มีการจัดทำร่างพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. .... ซึ่งขณะนี้สภาผู้แทนราษฎรได้พิจารณาให้ความเห็นชอบในหลักการแล้ว ส่วนกฎกระทรวงว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการนับอายุ เพื่อเข้ารับการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. 2545 ได้ประกาศใช้แล้วเมื่อวันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2545 ดังนั้นการดำเนินงานในประเด็นนี้จึงนับว่ามีความก้าวหน้าระดับมาก

2.2) ในภาพรวมการปฏิรูประบบอุดมศึกษามีความก้าวหน้าปานกลาง กล่าวคือ ในการจัดทำร่างกฎหมาย ได้มีร่างพระราชบัญญัติของสถาบันอุดมศึกษาต่างๆ แล้ว 5 ฉบับ ได้แก่ ร่างพระราชบัญญัติสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ พ.ศ. .... ร่างพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ พ.ศ. .... ร่างพระราชบัญญัติสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล พ.ศ. .... ร่างพระราชบัญญัติสถาบันเทคโนโลยีปทุมวัน พ.ศ. .... และร่างพระราชบัญญัติสถาบันอุดมศึกษาเอกชน พ.ศ. .... ซึ่งเป็นการกำหนดภารกิจจัดการศึกษาของแต่ละสถาบันให้สอดคล้อง

กับระดับและประเภทของการอุดมศึกษา โดยขณะนี้ยังอยู่ในกระบวนการพิจารณาตามขั้นตอนต่างๆ ทางกฎหมาย

ในด้านการกำหนดนโยบายและแผน สกศ. ได้มีงานศึกษาวิจัยเพื่อจัดทำนโยบายหลายเรื่อง โดยเฉพาะโครงการวิจัยเพื่อกำหนดแผนที่ตั้งสถาบันอุดมศึกษา (University Mapping) เพื่อเสนอกรอบแนวทางการจัดตั้งสถาบันอุดมศึกษาที่เหมาะสม และเอื้อต่อการกระจายโอกาสทางการศึกษาอย่างเป็นธรรม ซึ่งได้ดำเนินการเสร็จเรียบร้อยแล้ว โดยเตรียมการจัดประชาพิจารณ์ก่อนที่จะประสานกับหน่วยปฏิบัติในการจัดทำแผนแม่บทต่อไป

ในด้านการนำนโยบายและแผนไปสู่การปฏิบัติ ขณะนี้ได้มีการดำเนินโครงการจัดตั้งสถาบันอุดมศึกษาโดยใช้หลักการอิสลามในจังหวัดนครราชสีมา โดยมีหลักการที่จะรวมสถาบันอุดมศึกษาที่มีอยู่ในจังหวัดเข้าด้วยกัน และพัฒนาเป็นมหาวิทยาลัย ซึ่งขณะนี้อยู่ในระยะเริ่มต้นการดำเนินงาน

2.3) การปฏิรูประบบอาชีวศึกษา การดำเนินงานปฏิรูประบบอาชีวศึกษาในภาพรวมมีความก้าวหน้าปานกลาง กล่าวคือ การจัดทำร่างพระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. .... ขณะนี้ได้นำเสนอคณะกรรมการกลั่นกรองเรื่องคณะรัฐมนตรี คณะที่ 4 เมื่อวันที่ 21 สิงหาคม 2545 ส่วนการกำหนดนโยบายและแผนนั้นได้มีการศึกษาวิจัยสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมทั้งของประเทศไทยและของต่างประเทศหลายประเทศ รวมทั้งการดำเนินงาน

โครงการวิจัยและพัฒนานโยบายการอาชีวศึกษา (พ.ศ. 2545-2549) ซึ่งอยู่ในระยะแรกของการดำเนินงานที่จะนำไปสู่การกำหนดนโยบาย และแผน ในขณะเดียวกัน กรมอาชีวศึกษาได้กำหนดนโยบายการอาชีวศึกษาที่สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

ในระดับปฏิบัติ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้มีการดำเนินงานตามแผนนโยบายในมาตรา 20 หลายประการ ซึ่งมีความก้าวหน้าในระดับปานกลางค่อนข้างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นการสร้างความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการนั้น กรมอาชีวศึกษา สช. ทบวงมหาวิทยาลัย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้ดำเนินโครงการต่างๆ หลายโครงการ ที่สำคัญ ได้แก่ โครงการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ซึ่งมีสถานประกอบการเข้าร่วมโครงการกว่า 3,000 แห่ง

นอกจากนี้ ได้มีการดำเนินงานโครงการวิทยาลัยชุมชน ซึ่งได้นำร่องใน 10 จังหวัดที่ขาดแคลนสถาบันอุดมศึกษา และเริ่มรับนักศึกษาในปีการศึกษา 2545 โดยขณะนี้มีผลการดำเนินงานของโครงการนำร่องแล้ว ส่วนการจัดทำระบบคุณวุฒิวิชาชีพนั้น สกศ. โดยคณะกรรมการนโยบายและมาตรฐานการอาชีวศึกษาและฝึกอบรมวิชาชีพ ดำเนินโครงการความร่วมมือกับต่างประเทศในการกำหนดคุณวุฒิวิชาชีพ โดยได้ดำเนินการนำร่องกับ 3 ประเทศ คือ อังกฤษ ออสเตรเลีย และฝรั่งเศส

3) ปัญหาอุปสรรค

3.1) ร่างพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. .... ซึ่งสภาผู้แทนราษฎรได้ให้ความเห็นชอบในหลักการแล้ว แต่ต้องประกาศใช้ภายในวันที่ 11 ตุลาคม 2545 จึงยังมีความล่าช้าในกระบวนการพิจารณาทางกฎหมายอยู่

3.2) การจัดทำร่างพระราชบัญญัติของสถาบันอุดมศึกษาต่างๆ ตามมาตรา 19 ยังไม่มีการประกาศใช้ จึงยังไม่มี การปรับปรุงสถานภาพ และภารกิจของสถาบันอุดมศึกษาให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

3.3) ร่างพระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. .... ยังไม่มีการประกาศใช้ ซึ่งอาจมีผลกระทบต่อ การเตรียมการเข้าสู่โครงสร้างใหม่ ของกระทรวงการศึกษาที่จะเริ่มวันที่ 1 ตุลาคม 2545

4) ข้อเสนอแนะ

4.1) ควรเร่งให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายร่วมมือกันพิจารณาร่างพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. .... ให้แล้วเสร็จ เพื่อให้สามารถประกาศใช้ได้ทันตามกำหนดเวลา

4.2) ควรเร่งรัดการดำเนินงานตามขั้นตอนของกฎหมายเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติของสถาบันอุดมศึกษาทั้ง 5 ฉบับ รวมทั้งการกำหนดกฎระเบียบของรัฐ เพื่อเอื้อให้การอุดมศึกษามีระบบที่

ชัดเจนตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 16 ที่กำหนดให้การศึกษาในระบบมี 2 ระดับ คือ การศึกษาขั้นพื้นฐาน และการศึกษาระดับอุดมศึกษา โดยให้การศึกษาในระดับอุดมศึกษาแบ่งเป็น 2 ระดับ คือ ระดับต่ำกว่าปริญญา และระดับปริญญา

4.3) ควรเร่งดำเนินการเพื่อให้มีการประกาศใช้กฎหมาย ว่าด้วยการอาชีวศึกษา ซึ่งจะช่วยให้การปฏิรูปการอาชีวศึกษาดำเนินการได้ทันทีเมื่อเข้าสู่การบริหารตามโครงสร้างใหม่

ประเด็นที่ 2 การส่งเสริมการจัดการศึกษาในสถานศึกษาที่มีลักษณะหลากหลาย

1) สิ่งที่ต้องดำเนินการ

1.1) การจัดการศึกษาปฐมวัยและการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสถานศึกษาที่มีลักษณะหลากหลาย (มาตรา 18) ตามมาตรา 18 จะต้องส่งเสริมสนับสนุนให้หน่วยงานภาครัฐจัดการศึกษาปฐมวัยและการศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานศึกษาที่มีลักษณะหลากหลาย และส่งเสริมให้ภาคเอกชนหรือหน่วยงานอื่นๆ จัดการศึกษาในรูปแบบศูนย์การเรียนรู้ ดังนั้นจะต้องมีการประกาศใช้กฎกระทรวงว่าด้วยสิทธิการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีการกำหนดนโยบายและดำเนินการส่งเสริมการจัดการศึกษาปฐมวัยและการศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานศึกษาที่มีลักษณะหลากหลาย

1.2) การจัดการศึกษาเฉพาะทาง (มาตรา 21) มาตรา 21 ให้กระทรวง ทบวง กรม รัฐวิสาหกิจ และหน่วยงานอื่นของรัฐ อาจจัดการศึกษาเฉพาะทางตามความต้องการและความชำนาญของ หน่วยงานนั้นได้ โดยจะต้องมีการออกกฎกระทรวงเพื่อกำหนด หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขต่างๆ ในการจัดการศึกษาเฉพาะทาง ที่สอดคล้องกับนโยบาย และแผนการศึกษาแห่งชาติ มาตรฐาน การศึกษาของชาติ และมีระบบประกันคุณภาพ นอกจากนี้ เพื่อให้มี เอกภาพในเชิงนโยบายจะต้องมีนโยบายและแผนการจัดการอุดมศึกษา เฉพาะทางระดับชาติ และหน่วยงานที่จัดการศึกษาเฉพาะทางจะต้อง มีนโยบายและแผนการดำเนินงานการจัดการศึกษาเฉพาะทางที่ สอดคล้องกับกฎกระทรวงว่าด้วยการศึกษาเฉพาะทาง

2) การประเมินความก้าวหน้า

2.1) การจัดการศึกษาปฐมวัยและการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสถานศึกษาที่มีลักษณะหลากหลาย การดำเนินงานด้านกฎหมาย ยังมีความก้าวหน้าค่อนข้างน้อย กล่าวคือ ได้มีการจัดทำร่างกฎ กระทรวงแล้ว 2 ฉบับ คือ ร่างกฎกระทรวงว่าด้วยสิทธิการจัดการ ศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานประกอบการ รูปแบบ ศูนย์การเรียน พ.ศ. .... และกฎกระทรวงว่าด้วยการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดย ครอบครัว พ.ศ. .... แต่ยังไม่มีการประกาศใช้เป็นกฎหมาย

ส่วนการกำหนดนโยบายและแผน มีความก้าวหน้ามาก โดยกระทรวงศึกษาธิการร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้จัดทำแผน

ปฏิบัติการการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน และแผนปฏิบัติการการศึกษา และพัฒนาเด็กปฐมวัย (0-5 ปี) ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 16 มีนาคม 2542 ซึ่งหากได้ข้อยุติเรื่องค่าใช้จ่ายการศึกษาขั้นพื้นฐานแล้ว จะได้นำเสนอกomiteรัฐมนตรีเพื่อให้ความเห็นชอบต่อไป นอกจากนี้ สกศ. ร่วมกับหน่วยปฏิบัติได้จัดทำนโยบายและแผนการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย (0-5 ปี) เสร็จเรียบร้อยแล้วเช่นกัน

ในด้านการนำนโยบายและแผนไปสู่การปฏิบัติ มีความก้าวหน้าในระดับปานกลางค่อนข้างมาก เนื่องจากได้มีการจัดทำมาตรฐานการเลี้ยงดูเด็กอายุต่ำกว่า 3 ปี และหน่วยงานที่จัดการศึกษาปฐมวัย อายุต่ำกว่า 3 ปี ได้นำไปใช้ในการดำเนินงานแล้ว แต่ยังคงขาดการติดตามประเมินผล ส่วนการจัดการศึกษาปฐมวัยในสถานศึกษาต่างๆ (3-5 ปี) นั้น หน่วยงานต่างๆ สามารถจัดการศึกษาตอบสนองกลุ่มเป้าหมายได้มากถึงร้อยละ 95.75

2.2) การจัดการศึกษาเฉพาะทาง การดำเนินงานตาม มาตรา 21 เกี่ยวกับการจัดการศึกษาเฉพาะทางในภาพรวม นับว่ามีความก้าวหน้าในระดับปานกลาง กล่าวคือ ได้มีการจัดทำร่างกฎกระทรวงว่าด้วยการศึกษาเฉพาะทาง พ.ศ. .... ตามพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เสร็จเรียบร้อยแล้ว นับว่ามีความก้าวหน้ามาก ในเชิงนโยบายแม้จะยังไม่ได้ประกาศใช้ แต่คณะรัฐมนตรีได้อนุมัติหลักการของร่างกฎกระทรวงฉบับนี้แล้วเมื่อวันที่ 20 สิงหาคม 2545 นอกจากนี้ กฎกระทรวงดังกล่าว ยังมีความสอดคล้อง

กับเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 21 และถือเป็นกรอบนโยบายกว้างๆ และแนวทางในการจัดการศึกษาเฉพาะทางให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องถือปฏิบัติ นอกจากนี้ทบวงมหาวิทยาลัย ได้จัดทำร่างเกณฑ์การจัดตั้งและลักษณะสถาบันอุดมศึกษาเฉพาะทางเพื่อกำหนดหน้าที่ของสถาบัน อุดมศึกษาเฉพาะทางให้ชัดเจน ซึ่งแตกต่างจากสถาบันอุดมศึกษาทั่วไป ขณะนี้อยู่ในระหว่างการพิจารณาของคณะกรรมการทบวงมหาวิทยาลัย จึงนับว่ามีความก้าวหน้าปานกลาง ส่วนการนำหลักเกณฑ์ดังกล่าวไปใช้ พบว่าหน่วยงานที่จัดการศึกษาเฉพาะทางส่วนใหญ่ยังอยู่ในระหว่างเตรียมการกำหนดแนวทางการดำเนินงาน ของตนเพื่อให้เกิดความสอดคล้อง จึงมีความก้าวหน้าน้อย

3) ปัญหาอุปสรรค

การส่งเสริมการจัดการศึกษาปฐมวัยและการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยเฉพาะในมาตรา 18 (3) ซึ่งเป็นการจัดการศึกษาในรูปแบบศูนย์การเรียน รวมทั้งการจัดการศึกษาเฉพาะทาง ยังขาดกฎหมายรองรับ จึงยังไม่มีแนวทางการดำเนินงานที่ชัดเจน

4) ข้อเสนอแนะ

ควรเร่งผลักดันให้มีการประกาศใช้กฎหมายเพื่อส่งเสริมการจัดการศึกษาปฐมวัยและการศึกษาขั้นพื้นฐาน รวมทั้งกฎหมายเกี่ยวกับการจัดการศึกษาเฉพาะทาง เพื่อสนองตอบเจตนารมณ์ของ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ในการให้สังคมทุกส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในสถานศึกษาที่มีลักษณะหลากหลาย

ประเด็นที่ 3 การเทียบโอนผลการศึกษา

1) สิ่งที่ต้องดำเนินการ

มาตรา 15 บัญญัติให้การจัดการศึกษามี 3 รูปแบบ คือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย นอกจากนี้ ในมาตรา 16 บัญญัติให้การแบ่งระดับและประเภทของการศึกษาขั้นพื้นฐาน และการแบ่งระดับหรือการเทียบระดับการศึกษานอกระบบหรือการศึกษาตามอัธยาศัยเป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง โดยให้ดำเนินการออกกฎกระทรวงให้แล้วเสร็จภายใน 1 ปี นับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ตามมาตรา 72 ในบทเฉพาะกาล คือ ภายใน 20 สิงหาคม 2543

2) การประเมินความก้าวหน้า

2.1) ในภาพรวมแล้วการเทียบโอนผลการเรียนรู้มีความก้าวหน้าในระดับปานกลาง กล่าวคือ ในการจัดทำกฎหมาย แม้ว่าจะมีการจัดทำร่างกฎกระทรวงว่าด้วยการแบ่งระดับและประเภทของการศึกษาขั้นพื้นฐานและกฎกระทรวงว่าด้วยการแบ่งระดับและการเทียบระดับการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย รวมทั้ง ร่างระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการประเมินเทียบระดับการศึกษา

ขั้นพื้นฐานและการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาในสถานศึกษาระดับอุดมศึกษาต่ำกว่าปริญญา พ.ศ. .... และระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการเทียบโอนผลการเรียนการศึกษาขั้นพื้นฐานและการศึกษาระดับอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญา พ.ศ. .... แล้ว แต่ยังไม่มีการประกาศใช้กฎหมายและระเบียบดังกล่าวแต่อย่างใด

2.2) ในด้านการกำหนดนโยบายและแผน มีความก้าวหน้าในระดับปานกลาง กล่าวคือ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้มีการดำเนินงานศึกษาวิจัย สร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับการเทียบโอนผลการเรียนรู้จากการศึกษาทั้ง 3 รูปแบบ รวมทั้งจากการฝึกอาชีพและประสบการณ์การทำงาน ซึ่งได้นำแนวคิดที่ได้จากการวิจัยไปสู่การปฏิบัติแล้ว และ สกศ. กำลังดำเนินโครงการรับรองประสบการณ์จากการทำงานของแรงงานไทย โดยนำร่องในจังหวัดขอนแก่นและจังหวัดลำปาง และจะนำผลที่ได้ไปจัดทำแผนปฏิบัติการแห่งชาติต่อไป นอกจากนี้ ในทางปฏิบัติ สถานศึกษาในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการและทบวงมหาวิทยาลัย ได้ดำเนินงานโดยยึดระเบียบเดิม ซึ่งไม่ขัดกับเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

3) ปัญหาอุปสรรค

ยังไม่มีมีการประกาศใช้ระบบการเทียบโอนตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 อย่างเป็นทางการ เนื่องจากต้องรอให้ร่างพระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. .... ได้ข้อยุติก่อน

เพื่อให้ระบบการเทียบโอนมีความเชื่อมโยงทั้งสายสามัญศึกษาและสายอาชีวศึกษา

4) ข้อเสนอแนะ

ควรเร่งประกาศใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อให้กฎกระทรวงและระเบียบเกี่ยวกับการเทียบโอนผลการศึกษาที่มีผลบังคับใช้โดยเร็ว ทั้งนี้ เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

3.3 แนวการจัดการศึกษา (หมวด 4)

สาระสำคัญ

จากสถานการณ์ของประเทศและโลกที่เปลี่ยนแปลงไปด้วยอัตราเร่งที่สูง อันเป็นผลมาจากความก้าวหน้าทางวิทยาการและระบบการสื่อสารข้อมูลที่รวดเร็ว จำเป็นต้องเตรียมเด็กไทยให้เข้าสู่สังคมฐานความรู้ (Knowledge-based Society) จึงต้องมีการปฏิรูปการเรียนรู้เกิดขึ้นเพื่อที่จะทำให้มีการพัฒนาปัญญาของเด็กไทยให้เกิดขึ้นอย่างเต็มตามศักยภาพ ให้มีแนวคิดแบบใหม่ ที่สามารถเชื่อมโยงบูรณาการสิ่งต่างๆ ได้อย่างมีเหตุผล และที่สำคัญ ครูเป็นผู้อำนวยการความสะดวก และอาจเรียนรู้ร่วมกับผู้เรียน

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 4 แนวการจัดการศึกษา ได้บัญญัติขึ้นด้วยเจตนารมณ์ให้มีการปฏิรูปการเรียนรู้

โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งเริ่มต้นจากการปฏิรูปหลักสูตรอันเป็นกรอบทิศทางในการจัดการศึกษา นอกจากนี้มีการปรับกระบวนการเรียนการสอนโดยคำนึงถึงความแตกต่างของผู้เรียน รวมทั้งการปรับเปลี่ยนวิธีการวัดและประเมินผลควบคู่กันไป และให้ใช้การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนให้มีคุณภาพมากขึ้น ใช้แหล่งเรียนรู้ที่มีให้เกิดประโยชน์ต่อผู้เรียนในการค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนและเยาวชนในชุมชนได้ศึกษา ค้นคว้าหาความรู้ต่างๆ ด้วยการให้ทุกส่วนของสังคมมีส่วนร่วมจัดการเรียนรู้ในชุมชน และที่สำคัญ คือ ต้องมีการปรับเปลี่ยนวิธีการจัดสรรโอกาสในการศึกษาต่อที่สอดคล้องกับการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลผู้เรียนด้วย

จากเหตุผลดังกล่าว การติดตามและประเมินผลการดำเนินงานปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 4 ว่าด้วยแนวการจัดการศึกษาประกอบด้วย 4 ประเด็นหลักคือ

- ประเด็นที่ 1 หลักสูตรการศึกษา
- ประเด็นที่ 2 การเรียนรู้
- ประเด็นที่ 3 การจัดตั้งและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิต
- ประเด็นที่ 4 การจัดสรรโอกาสในการศึกษาต่อ

รายละเอียดแต่ละประเด็น มีดังนี้

ประเด็นที่ 1 หลักสูตรการศึกษา

1) สิ่งที่ต้องดำเนินการ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กำหนดให้มีการจัดทำหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ยืดหยุ่นเหมาะสมกับบุคคลทุกกลุ่มเป้าหมาย และมีลักษณะของความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ การดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพตลอดจนเพื่อการศึกษาต่อ และให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานจัดทำสาระหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ

ส่วนหลักสูตรอุดมศึกษา ให้มีความหลากหลายตามความต้องการของผู้เรียน มุ่งเน้นพัฒนาวิชาการและวิชาชีพชั้นสูง และการค้นคว้าวิจัยเพื่อพัฒนาองค์ความรู้และพัฒนาสังคม

2) การประเมินความก้าวหน้า

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กำหนดให้การจัดทำหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นหน้าที่ของคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งยังไม่เกิดขึ้น กระทรวงศึกษาธิการโดยกรมวิชาการได้ดำเนินการจัดทำหลักสูตรแกนกลางและประกาศใช้เมื่อวันที่ 2 พฤศจิกายน 2544 คือ “หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544” ปีการศึกษา 2545 ได้ดำเนิน

การนำร่องการใช้หลักสูตรรวม 2,175 โรงเรียน ในชั้น ป.1 ป.4 ม.1 และ ม.4 ซึ่งจะครบวงจรทุกชั้นปีในปีการศึกษา 2547 และให้มีการฝึกปฏิบัติจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา การจัดการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง เพื่อเตรียมการใช้อย่างเต็มรูปแบบทั่วประเทศทุกโรงเรียนตั้งแต่ปีการศึกษา 2546 เป็นต้นไป ดังนั้น การดำเนินการจัดทำหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความก้าวหน้าในระดับมาก

หลังจากได้ประกาศใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 แล้ว หน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องได้ดำเนินการสนับสนุนให้สถานศึกษาสามารถจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพของชุมชนได้ โดยดำเนินการควบคู่ไปกับการเตรียมการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 ซึ่งเป็นการเตรียมการให้สถานศึกษาเข้าใจในสาระของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 การดำเนินการส่งเสริม เริ่มจากการทำวิจัยสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับแนวทางการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ผลิตเอกสารต่างๆ เพื่อเป็นคู่มือในการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 และมีโรงเรียนเครือข่ายนอกเหนือจากโรงเรียนนำร่องการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 ที่กระทรวงศึกษาธิการประกาศไว้ เพื่อเป็นโรงเรียนแกนนำในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของแต่ละสังกัดต่อไป ซึ่งจากการติดตามผลการนำร่องการจัดทำหลักสูตรของสถานศึกษา พบว่า ครูร้อยละ 50

ไม่มั่นใจในการนำหลักสูตรไปใช้ จึงกล่าวได้ว่า การดำเนินงานส่งเสริมให้สถานศึกษาสามารถจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา มีความก้าวหน้าเพียงระดับปานกลาง

สำหรับการส่งเสริมการจัดทำหลักสูตรอุดมศึกษา มีความก้าวหน้าในระดับปานกลาง เนื่องจากมีการปรับปรุงหลักสูตรให้มีเนื้อหาสาระสอดคล้องกับสถานการณ์ปัญหาของประเทศ สภาพและบริบทของท้องถิ่น และส่งเสริมบัณฑิตให้พร้อมที่จะเป็นผู้ประกอบการของประเทศซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 นอกจากนี้ ยังมีแผนส่งเสริมการจัดทำหลักสูตรด้วยการศึกษาวิจัยเพื่อนำผลมาปรับปรุงหลักสูตร มีโครงการนำร่องใน 6 สาขาวิชา และมีการเผยแพร่ผลการวิจัยและจัดงานตลาดนัดหลักสูตรกระจายไปตามภูมิภาคต่างๆ

3) ปัญหาอุปสรรค

3.1) หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 เปลี่ยนแปลงจากโครงสร้างหลักสูตรเดิม เช่น ในเรื่องของสาระรายวิชา เวลาที่ใช้จัดการเรียนการสอน กิจกรรมการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล เป็นต้น ซึ่งเป็นเรื่องใหม่สำหรับครู/สถานศึกษา จำเป็นที่ครูผู้สอนและผู้บริหารต้องใช้เวลาในการศึกษาเตรียมการ

3.2) การให้สถานศึกษาจัดทำหลักสูตรได้เอง ทำให้มีหลักสูตรที่หลากหลาย จำเป็นต้องมีการสอบวัดคุณภาพของผู้เรียนว่าเป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด

4) ข้อเสนอแนะ

4.1) การใช้หลักสูตรใหม่และการปฏิรูปการเรียนรู้ต้องให้ความสำคัญกับช่วงเปลี่ยนผ่านให้มาก ในปีการศึกษา 2546 ให้มีการนำหลักสูตรใหม่ การจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล แนวใหม่ ไปใช้ให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้

4.2) ให้มีการจัดตั้งสำนักทดสอบกลางเพื่อทำหน้าที่จัดระบบเกี่ยวกับการสอบวัดความรู้ ความสามารถ คุณลักษณะต่างๆ ของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้นำผลการทดสอบไปใช้ในการพัฒนาตนเอง ตลอดจนเพื่อการศึกษาต่อ

ประเด็นที่ 2 การเรียนรู้

1) สิ่งที่ต้องดำเนินการ

การติดตามและประเมินผลการปฏิรูปด้านการเรียนรู้ พิจารณาครอบคลุมการดำเนินงานใน 4 ด้าน คือ การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การวัดและประเมินผลตามสภาพจริง การใช้กระบวนการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนและการเรียนรู้ของผู้เรียน และการมีส่วนร่วมของสถานศึกษาในการจัดการเรียนรู้ในชุมชน

2) การประเมินความก้าวหน้า

2.1) การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานทุกหน่วยงาน ดำเนินการส่งเสริมด้วยการศึกษาวิจัยองค์ความรู้ในเรื่องเกี่ยวกับรูปแบบ การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการจัดทำเอกสาร ที่อยู่ในรูปของหนังสือ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ และสื่ออื่นๆ และจัดฝึกอบรม ให้กับบุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจด้านการจัดการเรียนการสอนที่ เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและสามารถนำความรู้ที่ได้ไปปฏิบัติ

นอกจากนั้น มีโครงการนำร่องในสถานศึกษาครอบคลุม ทุกสังกัดเพื่อเป็นต้นแบบในการปฏิรูป ซึ่งอยู่ในรูปของโรงเรียนนำร่อง โรงเรียนแกนนำและโรงเรียนเครือข่าย ทั้งนี้ กรมต้นสังกัดมีแผนงาน ให้โรงเรียนนำร่องเหล่านี้ขยายผลการดำเนินงานไปยังโรงเรียนอื่นๆ ในระยะต่อไป

สำหรับการพัฒนาบุคลากร ทุกหน่วยงานกำหนดแผน ยุทธศาสตร์ในการค้นหาและยกย่องผู้นำการเปลี่ยนแปลง และขยายผล ในรูปแบบของเครือข่ายการเรียนรู้ร่วมกัน ผู้นำการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว คือ ครูแห่งชาติ ครูต้นแบบ ครูแกนนำ ครูเครือข่าย ครูเกียรติยศ ครูดีเด่น และผู้บริหารต้นแบบ

โดยสรุป ผลการดำเนินการส่งเสริมการจัดการเรียนการ สอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความ ก้าวหน้าในระดับปานกลาง

ระดับอุดมศึกษา ในการจัดการเรียนการสอนมีนโยบาย เน้นให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองและมีทักษะเพียงพอที่จะเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และมีประสบการณ์การทำงานอย่างจริงจัง และที่สำคัญให้สถาบันอุดมศึกษามีความเชื่อมโยงกับท้องถิ่น โดยมีโครงการวิจัยเกี่ยวกับการปฏิรูปการเรียนรู้ 7 เรื่อง และมีโครงการ สหกิจศึกษา ซึ่งเป็นโครงการที่ให้เรียนในห้องเรียนและทำงานในสถานประกอบการเพื่อสร้างประสบการณ์การทำงานด้วย นอกจากนี้ ยังมีแผนการดำเนินงานในการนำร่องโครงการต่างๆ เกี่ยวกับการเรียนรู้ ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผลการดำเนินงานในระดับอุดมศึกษามีความก้าวหน้าในระดับปานกลาง

2.2) การวัดและประเมินผลผู้เรียนตามสภาพจริง ในระดับ การศึกษาขั้นพื้นฐานมีการดำเนินการวิจัยสร้างองค์ความรู้ อบรมบุคลากรในโรงเรียนนำร่องการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 ซึ่งจากการติดตามผลการนำร่องในสถานศึกษา พบว่า ครูมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลผู้เรียนตามสภาพจริงในระดับน้อย

ระดับอุดมศึกษา การวัดและประเมินผลเท่าที่ดำเนินการ ของสถาบันอุดมศึกษาให้อิสระกับอาจารย์ผู้สอน ซึ่งมีลักษณะแตกต่างกันตามสาขาวิชา ผลการดำเนินงานมีความก้าวหน้าในระดับน้อย โดยมีการศึกษา วิเคราะห์ วิจัย เกี่ยวกับการวัดและประเมินผลผู้เรียนตามแนวทางที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.

2542 มีการเผยแพร่ผลวิจัย แต่ยังคงขาดโครงการนำร่องเพื่อขยายผลไปยังสถาบันอุดมศึกษาต่างๆ ให้มากขึ้น

2.3) การส่งเสริมให้ครูสามารถทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนและการเรียนรู้ของผู้เรียน ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีการสร้างองค์ความรู้ การพัฒนาบุคลากรและโครงการนำร่อง ซึ่งจากการติดตามผลโครงการนำร่อง พบว่า ครูทำการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนในระดับน้อย

ระดับอุดมศึกษา มีความก้าวหน้าในด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนระดับปานกลาง กล่าวคือ มีงานวิจัยประมาณ 2,800 เรื่อง ใน 7 กลุ่มสาขาวิชา บุคลากรมีความรู้ความสามารถในการทำวิจัย ซึ่งพบว่า ประมาณร้อยละ 48 มีผลงานวิจัย และงานวิจัยมีลักษณะที่เป็นงานวิจัยและพัฒนาซึ่งพัฒนาทั้งวิชาชีพและการเรียนการสอน สามารถนำไปใช้ประโยชน์ต่อสังคมเพื่อช่วยแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจของประชาชนให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

2.4) การมีส่วนร่วมจัดการเรียนรู้ในชุมชน หน่วยงานทั้งระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและอุดมศึกษามีส่วนร่วมจัดการเรียนรู้ให้กับชุมชนในระดับปานกลาง โดยระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานมีนโยบาย/แผนการดำเนินงานส่งเสริมการเรียนรู้ในชุมชน เช่น ด้านศาสนา การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สิ่งที่ดึงดูดในชุมชน การเรียนรู้ด้านทักษะอาชีพ เป็นต้น ส่วนระดับอุดมศึกษา มีโครงการสร้างเสริมประสบ-

การณ์ในการทำงานร่วมกันกับชุมชนในลักษณะเครือข่าย และมีการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น นับว่าเป็นการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างสถาบันอุดมศึกษากับชุมชน

3) ปัญหาอุปสรรค

3.1) ด้านการจัดการเรียนการสอน ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีการวิจัยองค์ความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญหลากหลายวิธี แต่ครูยังขาดความรู้ ความเข้าใจที่จะนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน ส่วนระดับอุดมศึกษาคณาจารย์ส่วนใหญ่ยังยึดติดอยู่กับค่านิยมของความเป็นเลิศในเนื้อหาสาระวิชา และการจัดการเรียนการสอนระดับอุดมศึกษามักใช้การบรรยายเป็นหลัก

3.2) ด้านการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง ซึ่งต้องมีการประเมินทั้งกระบวนการคิด คุณธรรม จริยธรรม ในขณะที่ครูต้องรับผิดชอบนักเรียนจำนวนมาก ทำให้การปรับเปลี่ยน ต้องใช้เวลาพอสมควร

3.3) ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ครูส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ ความเข้าใจ และไม่มั่นใจในการทำวิจัยและคิดว่าการทำวิจัยเป็นเรื่องยาก

3.4) ด้านการมีส่วนร่วมจัดการเรียนรู้ในชุมชน หน่วยงานที่รับผิดชอบจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาได้มีการส่งเสริมการเรียนรู้

ในชุมชนด้วยการฝึกอบรมเกี่ยวกับอาชีพ และส่งเสริมให้นิสิตนักศึกษาเข้าไปร่วมกับชุมชนในการจัดกิจกรรมต่างๆ ซึ่งเป็นกิจกรรมที่แต่ละสถาบันเป็นผู้ดำเนินการ ยังไม่มีรายงานผลการดำเนินการว่าเป็นไปตามเป้าหมายหรือไม่

4) ข้อเสนอแนะ

4.1) ขณะนี้หน่วยงานต่างๆ มีการดำเนินงานส่งเสริมครูผู้นำและโรงเรียนนาร่องปฏิรูปการเรียนรู้ ซึ่งทำให้เกิดนวัตกรรมที่หลากหลาย จึงเห็นสมควรเร่งพัฒนาครูให้สามารถเรียนรู้ไปพร้อมๆ กับการปฏิบัติจริง โดยให้มีการประสานเชื่อมโยงระหว่างหน่วยงานเพื่อนำไปสู่การขยายผลนวัตกรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการขยายเครือข่ายด้วยผู้นำการเปลี่ยนแปลง

4.2) หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรเร่งสร้างความตระหนักให้ครูและผู้ที่เกี่ยวข้องได้รับความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง

4.3) หน่วยงานที่จัดการศึกษาในชุมชน ควรมีแผนปฏิบัติการร่วมกันในการส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนในด้านต่างๆ

ประเด็นที่ 3 การจัดตั้งและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิต

1) สิ่งที่ต้องดำเนินการ

การส่งเสริมการดำเนินงานและสนับสนุนให้มีการจัดตั้งแหล่งเรียนรู้รูปแบบต่างๆ ได้แก่ ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ สวนสัตว์ สวนสาธารณะ สวนพฤกษศาสตร์ อุทยานวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี ศูนย์กีฬาและนันทนาการ แหล่งข้อมูล และแหล่งการเรียนรู้อื่น

2) การประเมินความก้าวหน้า

ในรอบปีที่ผ่านมา พบว่า การดำเนินการส่งเสริมจัดตั้งและพัฒนาแหล่งเรียนรู้เพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต มีความก้าวหน้าในระดับปานกลาง โดยมีการดำเนินกิจกรรมเพื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ ศิลปะ โบราณคดี โบราณวัตถุ โบราณสถาน พิพิธภัณฑ์ ห้องถิ่น ประเพณี ภูมิปัญญาชาวบ้าน ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งการดำเนินวิถีชีวิตของไทยและการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในแหล่งเรียนรู้ต่างๆ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกันดำเนินการส่งเสริมให้แหล่งเรียนรู้มีบทบาทสำคัญเพื่อการเรียนรู้ของเยาวชนและประชาชนด้วยการศึกษา ค้นคว้า วิจัยเกี่ยวกับแนวทางการบริหารจัดการและการพัฒนางานของแหล่งเรียนรู้ ผลิตเอกสารและสื่ออุปกรณ์ต่างๆ เช่น หนังสือ วัสดุทัศนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย วัสดุไอซีดี พัฒนาบุคลากรเพื่อให้บริการ

จัดการแหล่งเรียนรู้ และมีโครงการนำร่องศึกษารูปแบบการจัดตั้งแหล่งเรียนรู้

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าจะมีการจัดตั้งและพัฒนาแหล่งเรียนรู้เพิ่มขึ้น แต่ยังไม่มีความชัดเจนเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากแหล่งเรียนรู้เหล่านั้น

3) ปัญหาอุปสรรค

การดำเนินงานเป็นไปในลักษณะแยกส่วน ไม่มีแผนงานโครงการในการพัฒนาและใช้ประโยชน์จากแหล่งเรียนรู้ร่วมกัน

4) ข้อเสนอแนะ

4.1) แหล่งเรียนรู้ต่างๆ ควรมีการทำงานเชื่อมโยงกัน และควรใช้ทรัพยากรท้องถิ่นร่วมกันอย่างมีคุณค่า เพื่อการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพและผู้เรียนได้รับประโยชน์จากการเรียนรู้มากที่สุด

4.2) ให้มีการระดมพลังความคิดและระดมทรัพยากรจากทุกหน่วยงานของสังคมให้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการจัดการศึกษา พัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ในแหล่งการเรียนรู้ประเภทต่างๆ ให้แก่เด็ก เยาวชน และประชาชนอย่างเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของบุคคลแต่ละกลุ่ม

4.3) ให้สถานศึกษาส่งเสริมสนับสนุนให้ครูผู้สอนสามารถจัดการเรียนการสอน โดยใช้แหล่งเรียนรู้ต่างๆ เพื่อให้ผู้เรียนได้รับโอกาสการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ทุกสถานที่

ประเด็นที่ 4 การจัดสรรโอกาสในการศึกษาต่อ

1) สิ่งที่ต้องดำเนินการ

การส่งเสริมให้สถานศึกษาทุกระดับการศึกษาใช้วิธีการจัดสรรโอกาสการศึกษาต่อให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 26 วรรคสอง ซึ่งกำหนดให้สถานศึกษาปรับวิธีการรับนักเรียนเข้าศึกษาต่อโดยใช้วิธีการที่หลากหลายและเหมาะสมในแต่ละระดับการศึกษา และให้นำผลการประเมินผู้เรียนเกี่ยวกับความประพฤติ พฤติกรรม การร่วมกิจกรรม และการทดสอบมาประกอบการพิจารณารับผู้เรียนเข้าศึกษาต่อด้วย

2) การประเมินความก้าวหน้า

2.1) การดำเนินงานเพื่อส่งเสริมการจัดสรรโอกาสในการเข้าศึกษาต่อทั้งในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและอุดมศึกษา มีความก้าวหน้าในระดับน้อย เนื่องจากระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน การรับนักเรียนยังใช้วิธีการสอบทางวิชาการเป็นหลัก โดยไม่ได้ใช้การพิจารณาคุณสมบัติอื่นๆ เช่น ความประพฤติ คุณธรรม จริยธรรม การมีส่วนร่วมกิจกรรมของนักเรียนจึงนับว่ายังไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ในมาตรา 26 วรรคสอง

ระดับอุดมศึกษา การรับนักศึกษาเข้าเรียนต่อในสถาบันอุดมศึกษาประเภทจำกัดรับ พบว่า ยังให้ความสำคัญกับผลการสอบ

วิชาการเป็นหลักโดยให้ค่าน้ำหนักร้อยละ 90 และผลการเรียนตลอดหลักสูตรระดับมัธยมศึกษาตอนปลายให้ค่าน้ำหนักร้อยละ 10 ส่วนที่เป็นผลการประเมินความประพฤติ พฤติกรรมของผู้เรียนยังไม่ได้นำมาพิจารณา จึงถือว่าการดำเนินการเกี่ยวกับการรับนักศึกษาเข้าเรียนต่อในระดับอุดมศึกษา ยังไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ .2542 มาตรา 26 วรรคสอง

3) ปัญหาอุปสรรค

ครูใช้การสอนแบบเดิมที่เน้นเนื้อหาด้านวิชาการเป็นหลัก และเคยชินกับการใช้ผลทดสอบทางด้านวิชาการมาเป็นเกณฑ์ในการตัดสิน ดังนั้น การปรับเปลี่ยนบทบาทผู้สอนให้สามารถประเมินผลผู้เรียนโดยพิจารณาทั้งความรู้ ความประพฤติ การร่วมกิจกรรมของผู้เรียน เป็นเรื่องที่ต้องใช้เวลา

4) ข้อเสนอแนะ

ให้มีการเร่งรัดปรับเปลี่ยนวิธีการคัดเลือกผู้เข้าศึกษาต่อในระดับต่างๆ โดยให้พิจารณาวิธีการที่หลากหลายมากขึ้น เน้นกระบวนการคิด รวมทั้งความประพฤติทางด้านคุณธรรม จริยธรรม ร่วมกับการทดสอบควบคู่กันไป ซึ่งจะช่วยให้สอดคล้องกับกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ปรับเปลี่ยนไป

3.4 การบริหารและการจัดการศึกษา (หมวด 5)

สาระสำคัญ

การบริหารและการจัดการศึกษาให้ยึดหลักมีเอกภาพด้านนโยบายและมีความหลากหลายในการปฏิบัติ จัดตั้งองค์กรกลางด้านการศึกษาให้เล็กแต่มีประสิทธิภาพ ให้เอกชนมีส่วนร่วมจัดการศึกษารวมทั้งมีการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้การตัดสินใจอยู่ระดับเขตพื้นที่และสถานศึกษา ในการติดตามและประเมินผลการปฏิรูปการบริหารและการจัดการศึกษา จำแนกเป็น 4 ประเด็นหลัก ดังนี้

ประเด็นที่ 1 การจัดโครงสร้างและองค์กรการบริหารการศึกษาของรัฐ ให้มีกระทรวงการศึกษา ทำหน้าที่กำกับดูแลการศึกษาทุกระดับและทุกประเภทการศึกษา

ประเด็นที่ 2 การบริหารและการจัดการศึกษาของรัฐ มุ่งการกระจายอำนาจบริหารและจัดการศึกษาสู่เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา และส่งเสริมให้สถาบันอุดมศึกษาเป็นสถาบันในกำกับรัฐ

ประเด็นที่ 3 การบริหารและการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่มีสิทธิจัดการศึกษา อบรมและฝึกอาชีพ และเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอบรมของรัฐ ตามความพร้อม ความเหมาะสม และความต้องการภายในท้องถิ่น

ประเด็นที่ 4 การบริหารและจัดการการศึกษาของเอกชน ให้การบริหารและจัดการศึกษาของเอกชนมีความเป็นอิสระ ภายใต้การประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาเช่นเดียวกับสถานศึกษาของรัฐ และให้รัฐมีการกำหนดนโยบายและมาตรการที่ชัดเจนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของเอกชนในด้านการศึกษา

ประเด็นที่ 1 การจัดโครงสร้างและองค์กรการบริหารการศึกษาของรัฐ

1) สิ่งที่ต้องดำเนินการ

การจัดตั้งกระทรวงการศึกษา มีภารกิจหลัก 2 ประการ คือ

1.1) ประกาศใช้พระราชบัญญัติที่เกี่ยวกับการบริหารและการจัดการให้สอดคล้องกับการปฏิรูประบบราชการ ภายใน 1 ตุลาคม 2545 อันได้แก่ ร่างพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงการศึกษา พ.ศ. .... โดยที่กฎหมายนี้ รัฐบาลถือเป็นกฎหมายสำคัญต่อการบริหารประเทศ ตามมาตรา 173 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540

1.2) การเตรียมการสู่โครงสร้างใหม่ ทั้งในส่วนการพัฒนาบุคลากร และการถ่ายโอนบรรดาอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับส่วนราชการ กิจการ ทรัพย์สิน หนี้ การถ่ายโอนข้าราชการ ลูกจ้างและเงินงบประมาณของหน่วยงานต่างๆ และการเตรียมการกฎหมายลำดับรองที่สำคัญ

2) การประเมินความก้าวหน้า

2.1) ร่างพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงการศึกษา พ.ศ. .... อยู่ระหว่างการพิจารณาของคณะกรรมการกฤษฎีกา มีความก้าวหน้าระดับปานกลาง

ในส่วนของกฎหมายลำดับรอง สปศ. ได้จัดทำร่างกฎกระทรวง ระเบียบ และประกาศที่เกี่ยวข้องกับการบริหารราชการกระทรวงการศึกษา รวมทั้งหน่วยงานต่างๆ ได้เตรียมการร่างและปรับปรุงกฎหมายของหน่วยงาน มีความก้าวหน้าในระดับน้อยเพราะอยู่ในขั้นตอนยกร่างกฎหมาย

2.2) การเตรียมการเข้าสู่โครงสร้างใหม่ เพื่อเร่งรัดการดำเนินงานเพื่อการปฏิรูปการศึกษา ได้มีการประชุมการปฏิรูปการศึกษา เมื่อวันที่ 1 และ 5 สิงหาคม 2545 ซึ่งมีนาย รัฐมนตรี (พ.ต.ท. ดร. ทักษิณ ชินวัตร) เป็นประธาน ได้มีมติแต่งตั้งคณะกรรมการอำนวยการเตรียมจัดระบบการบริหารของส่วนราชการตามโครงสร้างใหม่ของกระทรวงการศึกษา เพื่อดำเนินการในเรื่องต่างๆ กล่าวคือ การดำเนินงานด้านกฎหมาย การจัดระบบบริหารและการจัดการ การจัดทำกรอบอัตรากำลังและหลักเกณฑ์การจัดบุคลากรลงกรอบอัตรากำลัง หลักเกณฑ์และวิธีโอนทรัพย์สิน หลักสูตรและการพัฒนาบุคลากร แต่อย่างไรก็ตาม หน่วยงานต่างๆ ได้มีการดำเนินงานไปบ้างแล้ว ดังนี้

กระทรวงศึกษาธิการได้แต่งตั้งคณะกรรมการปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ และจัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการปฏิรูปการศึกษาจังหวัด เพื่อทำหน้าที่เป็นศูนย์ประสานงานกลางการดำเนินงานปฏิรูปการศึกษาในระดับจังหวัด และให้มีการรายงานผลทุกเดือน

ทบวงมหาวิทยาลัยได้แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานด้านการบริหารและจัดการอุดมศึกษาทำหน้าที่เตรียมการจัดตั้งสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา จัดตั้งสถาบันอุดมศึกษาเฉพาะทางการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ การจัดการอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญา รวมทั้งสำรวจทรัพย์สินและข้าราชการเพื่อเตรียมการย้ายโอนและบรรจุแต่งตั้งในตำแหน่งใหม่

หน่วยงานระดับกรมได้จัดทำร่างการปรับเปลี่ยนโครงสร้างและระบบบริหารราชการของกรม การทำฐานข้อมูลด้านทรัพย์สินและการอบรมบุคลากรของตน รวมทั้ง สปศ. จัดทำชุดศึกษาด้วยตนเอง ซึ่งเป็นเอกสาร และสื่อเทคโนโลยีเผยแพร่แก่ครูและผู้บริหารในทุกสังกัด

สำหรับการพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา เพื่อเตรียมการสู่โครงสร้างใหม่ สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู (ก.ค.) ได้ดำเนินการพัฒนาครูใน 2 โปรแกรม คือ

(1) การพัฒนาเพื่อเตรียมความพร้อมให้บุคลากรโดยใช้ชุดฝึกอบรมที่ สปศ. จัดทำขึ้นเพื่อฝึกอบรมให้บุคลากรของกระทรวง

ศึกษาธิการ โดยสำนักงาน ก.ค. ได้สำรวจข้าราชการสายครู สายบริหาร และสายสนับสนุนวิชาการ เมื่อเดือนพฤศจิกายน 2544 พบว่า ได้รับการเตรียมความพร้อมร้อยละ 80 ของข้าราชการทุกสาย แต่ยังไม่ครอบคลุมทุกประเด็นตามหลักสูตรของ สปศ. จึงได้มีข้อตกลงกับกรมต้นสังกัดและศูนย์ปฏิบัติการปฏิรูปการศึกษาจังหวัดให้เป็นผู้พิจารณาแนวการดำเนินงานเพื่อเพิ่มเติมให้ข้าราชการในจังหวัด

(2) การพัฒนาเพื่อสร้างความเข้มแข็งในวิชาการและวิชาชีพครู สำนักงาน ก.ค. มี 2 หลักสูตร คือ หลักสูตรพัฒนาสถานศึกษา มีเป้าหมาย 40,000 โรงเรียน และหลักสูตรเฉพาะทางที่จัดให้แก่ครู มีเป้าหมาย 529,000 คน ซึ่งอยู่ระหว่างการดำเนินงาน

การเตรียมการสู่โครงสร้างใหม่ มีความก้าวหน้ามากในเรื่องของการแต่งตั้งองค์คณะบุคคลและจัดตั้งหน่วยงานในส่วนกลางและจังหวัด ส่วนการพัฒนาบุคลากรมีความก้าวหน้าปานกลาง โดยได้จัดทำหลักสูตรและกำลังดำเนินการฝึกอบรม รวมทั้งมีการจัดทำฐานข้อมูลบุคคลของหน่วยงาน

3) ปัญหาและอุปสรรค

การประกาศใช้กฎหมายเกี่ยวกับการบริหารมีข้อจำกัดด้านเวลาเพราะจะต้องดำเนินการให้สอดคล้องกับการปฏิรูประบบราชการ ซึ่งจะเริ่มดำเนินการในวันที่ 1 ตุลาคม 2545

4) ข้อเสนอแนะ

เร่งดำเนินการตามมติจากการประชุมปฏิรูปการศึกษา เมื่อวันที่ 1 และ 5 สิงหาคม 2545 ที่ให้มีคณะทำงานชี้แจงร่างกฎหมายปฏิรูปการศึกษาต่อคณะกรรมการกฤษฎีกา และคณะกรรมการธิการของสภาผู้แทนราษฎรและคณะกรรมการธิการของวุฒิสภา เพื่อให้การชี้แจงมีเอกภาพและมีแนวทางเดียวกัน ซึ่งจะทำให้การพิจารณากฎหมายแต่ละขั้นตอนรวดเร็วขึ้น

ประเด็นที่ 2 การบริหารและการจัดการศึกษาของรัฐ

1) สิ่งที่ต้องดำเนินงาน

1.1) การกำหนดเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อเป็นองค์กรรองรับการกระจายอำนาจบริหารการศึกษา และการมีกฎหมายว่าด้วยการกระจายอำนาจบริหารสู่เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา

1.2) การพัฒนารูปแบบการบริหารที่กระจายอำนาจการบริหารไปสู่เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา โดยประชาชน/ชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารและจัดการสถานศึกษา อีกทั้งเผยแพร่ความรู้ให้แก่ผู้บริหารสถานศึกษา ครู คณะกรรมการสถานศึกษาและชุมชน

1.3) ภายในปี 2545 จะต้องจัดทำร่างพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยในกำกับรัฐ พ.ศ. .... จำนวน 20 แห่ง ตามแผนปฏิบัติการของทบวงมหาวิทยาลัย

2) การประเมินความก้าวหน้า

2.1) กฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดเขตพื้นที่ที่มีความก้าวหน้าน้อย แต่จากการประชุมการปฏิรูปการศึกษา เมื่อวันที่ 1 และ 5 สิงหาคม 2545 ได้เร่งให้มีการกำหนดเขตพื้นที่การศึกษา โดยมอบให้กระทรวงศึกษาธิการ สกศ. สปศ. สำนักงบประมาณ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไปหาข้อยุติเกี่ยวกับการกำหนดเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อให้เริ่มดำเนินการตามโครงสร้างใหม่ในวันที่ 1 ตุลาคม 2545

การเตรียมการกฎหมายลำดับรอง สปศ. ได้ร่างสาระสำคัญให้เขตพื้นที่การศึกษาและให้สถานศึกษาขึ้นพื้นฐานรับมอบอำนาจในการบริหาร ภายใต้การกำกับและส่งเสริมสนับสนุนของคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาและคณะกรรมการสถานศึกษา นับว่าอยู่ในขั้นร่างกฎหมาย จึงมีความก้าวหน้าน้อย

2.2) การพัฒนารูปแบบการกระจายอำนาจ กระทรวงศึกษาธิการได้จัดทำโครงการนำร่องปฏิรูปการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา โดยกำหนดพื้นที่เป้าหมายนำร่องใน 5 จังหวัด (10 เขตพื้นที่การศึกษา) ได้แก่ จังหวัดพิษณุโลก (5 เขต) อำนาจเจริญ (2 เขต) ชลบุรี (1 เขต) เพชรบุรี (1 เขต) และจังหวัดภูเก็ต (1 เขต) เริ่มดำเนินการเดือนกรกฎาคม 2544 ขณะนี้อยู่ในขั้นปฏิบัติการปฏิรูปการศึกษา (ธันวาคม 2544-กันยายน 2545)

หน่วยงานต้นสังกัดได้จัดทำโครงการนำร่องโรงเรียนปฏิรูปการศึกษาที่บริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน อาทิเช่น กรมสามัญศึกษา (847 โรงเรียน) สปช. (5,000 โรงเรียน) สำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร (125 โรงเรียน) และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (250 โรงเรียน) ซึ่งโรงเรียนที่ดำเนินโครงการนำร่องเพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารการศึกษา และจะมีการขยายผลให้แก่สถานศึกษาซึ่งมีจำนวนกว่า 40,000 แห่งต่อไป ด้วยเหตุนี้ การพัฒนารูปแบบการกระจายอำนาจสู่เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา มีความก้าวหน้าปานกลาง

2.3) การปรับสถานภาพสถาบันอุดมศึกษาให้เป็นสถาบันอุดมศึกษาในกำกับรัฐ ในการประชุมคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม 2542 และวันที่ 22 สิงหาคม 2543 มีมติอนุมัติแผนปฏิบัติการปรับสถานภาพสถาบันอุดมศึกษาให้เป็นสถาบันอุดมศึกษาในกำกับรัฐ โดยกำหนดว่า จะได้ร่างพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยในกำกับรัฐจำนวน 20 แห่ง ภายในปี 2545 ผลการดำเนินงานถึงเดือน สิงหาคม 2545 ได้มีการดำเนินงานร่างพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยในกำกับรัฐ 14 ฉบับ มีความก้าวหน้าระดับปานกลาง

3) ปัญหาและอุปสรรค

3.1) การทดลองนำร่องเขตพื้นที่การศึกษาระยะเริ่มแรก ยังมีปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานของเขต โดยเฉพาะอย่างยิ่งความไม่พร้อมเรื่องกฎระเบียบต่างๆ ที่ยังไม่เอื้อต่อการกระจายอำนาจบริหาร

3.2) การขยายผลโครงการนำร่องมาพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาให้แก่สถานศึกษาทั่วประเทศ ยังต้องการความร่วมมือจากทุกฝ่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้เรียน และชุมชน ที่ยังอาจขาดความรู้และความเข้าใจ โดยเห็นว่าการทดลองเป็นภารกิจที่เพิ่มขึ้นจากการบริหารและจัดการที่เป็นงานประจำ

3.3) การจัดทำร่างพระราชบัญญัติสถาบันอุดมศึกษาในกำกับรัฐของมหาวิทยาลัยบางแห่ง มีความก้าวหน้าน้อย เพราะยังมีปัญหาเกี่ยวกับการขาดการยอมรับของบุคลากรในมหาวิทยาลัย โดยมหาวิทยาลัยดังกล่าวเสนอให้มีระบบคู่ขนาน คือ มีบุคลากรทั้งประเภทข้าราชการและพนักงานของรัฐ ไปจนกว่าข้าราชการจะเกษียณอายุไปหมด ซึ่งคาดว่าจะใช้เวลาประมาณ 10 - 15 ปี

4) ข้อเสนอแนะ

4.1) เร่งรัดให้มีการประกาศแบ่งเขตพื้นที่การศึกษา เพราะจะทำให้เกิดข้อยุติในอีกหลายประเด็น อันได้แก่ การจัดหาสถานที่ตั้งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา การจัดบุคลากรที่จะมีการโยกย้ายไปประจำแต่ละสำนักงานเขตพื้นที่ฯ เป็นต้น

4.2) เร่งนำผลจากโครงการโรงเรียนนำร่องมาพัฒนารูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานให้เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน และเร่งประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจและให้นำผลการนำร่องไปเป็นแนวทางในการพัฒนาสถานศึกษา

4.3) หน่วยงานต้นสังกัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องถือเป็นนโยบายเร่งด่วนในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาทุกแห่งให้มีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องการกระจายอำนาจการบริหารไปยังสถานศึกษาและการส่งเสริมให้ประชาชน/ชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการสถานศึกษา

4.4) ควรทำความเข้าใจกับคณาจารย์ของสถาบันอุดมศึกษาว่า ตามหลักการไม่ควรมีบุคลากร 2 ประเภทในหน่วยงานเดียวกัน แต่หากมีความจำเป็น ในระยะแรกก็อาจให้มีบุคลากร 2 ประเภทไปก่อน โดยให้มีเป้าหมายด้านกรอบระยะเวลาในการปรับเปลี่ยนให้เหลือบุคลากรประเภทเดียวในที่สุด

ประเด็นที่ 4.3 การบริหารและการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

1) สิ่งที่ต้องดำเนินการ

การเตรียมการเพื่อถ่ายโอนภารกิจด้านการศึกษาให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำเป็นต้องมีกฎกระทรวงว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินความพร้อมในการจัดการศึกษา และมีการเตรียมความพร้อมให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2) การประเมินความก้าวหน้า

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำนวน 7,950 แห่ง (ข้อมูลเดือนพฤษภาคม 2545) มีการจัดการศึกษาใน 5 ด้าน คือ การ

ศึกษาปฐมวัย การศึกษาขั้นพื้นฐาน การจัดบริการให้ความรู้ด้านอาชีพ การจัดการส่งเสริมกีฬา นันทนาการและกิจกรรมเด็กเยาวชน การดำเนินงานด้านการศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม ทั้งนี้ กรุงเทพมหานคร เทศบาลและเมืองพัทยาเท่านั้นที่จัดการศึกษาในระดับขั้นพื้นฐาน

ในการนี้ มีการดำเนินการเพื่อจัดทำหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินความพร้อมในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามมาตรา 42 มีความก้าวหน้าระดับปานกลาง ดังนี้

สปศ. ได้จัดทำร่างกฎกระทรวง เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการประเมินความพร้อมในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขึ้น

กระทรวงศึกษาธิการ โดยความร่วมมือของกรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องได้สำรวจความคิดเห็นและทำวิจัยสภาพความพร้อมในการถ่ายโอนการจัดการศึกษาให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และยกร่างเกณฑ์/คู่มือการประเมินความพร้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ทบวงมหาวิทยาลัย ได้จัดทำหลักเกณฑ์การจัดการอุดมศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

สำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร เสนอปรับปรุงแก้ไขข้อบัญญัติการงบประมาณเพื่อกระจายอำนาจให้โรงเรียน วางแผนการตั้งงบประมาณเงินอุดหนุนรัฐบาลและงบประมาณกรุงเทพมหานคร

ทั้งระดับอนุบาล ประถมศึกษาและการขยายโอกาสทางการศึกษา และจัดสรรให้โรงเรียนและดำเนินการในลักษณะการกระจายอำนาจ

สำหรับการเตรียมความพร้อมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย โดยสำนักบริหารการศึกษาท้องถิ่น ได้จัดทำนโยบายการจัดการศึกษาในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ระยะ 15 ปี (พ.ศ. 2545-2559) เพื่อเตรียมความพร้อมในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ รวมทั้งส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาของท้องถิ่นระยะ 5 ปี ซึ่งในการนำแผนที่จัดทำแล้วสู่การปฏิบัติมีความก้าวหน้าระดับปานกลาง

3) ปัญหาและอุปสรรค

ขาดการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่จะถ่ายโอนภารกิจ ด้านการศึกษา กับหน่วยงานที่จะรับโอน ทั้งในส่วนของ การกำหนดหลักเกณฑ์ การประเมินความพร้อม และกิจกรรมการเตรียมความพร้อมให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

4) ข้อเสนอแนะ

ควรประสานความร่วมมือจากทุกฝ่าย ทั้งผู้ถ่ายโอนและผู้รับโอน คือทั้งกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงมหาดไทยและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยอาจจัดสัมมนาเพื่อกำหนดความหมายของการกระจายอำนาจร่วมกัน กำหนดวิสัยทัศน์ร่วมกัน จัดทำหลักเกณฑ์

และวิธีการประเมินความพร้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นร่วมกัน และการเตรียมการกระจายอำนาจด้านการศึกษา รวมทั้งให้มีการจัดทำแผนปฏิบัติการว่าด้วยการกระจายอำนาจการบริหารและจัดการศึกษาสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ประเด็นที่ 4 การบริหารและจัดการการศึกษาเอกชน

1) สิ่งที่ต้องดำเนินการ

1.1) การแก้ไขกฎหมายว่าด้วยการศึกษาเอกชนที่ปรับแก้ไข 2 ฉบับ

1.2) ร่างกฎกระทรวงว่าด้วยจำนวนกรรมการ คุณสมบัติ หลักเกณฑ์ วิธีการสรรหาการเลือกประธานกรรมการและกรรมการสถานศึกษาเอกชน และกฎกระทรวง ระเบียบ หลักเกณฑ์ประกอบร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการศึกษาเอกชน

1.3) กำหนดนโยบายและมาตรการของรัฐในการสนับสนุนการศึกษาเอกชน โดยเน้นการมีส่วนร่วมของเอกชน

2) การประเมินความก้าวหน้า

2.1) การร่างกฎหมายการศึกษาเอกชน 2 ฉบับ ได้แก่ ร่างพระราชบัญญัติสถาบันอุดมศึกษาเอกชน พ.ศ. .... และ ร่างพระราชบัญญัติการศึกษาเอกชน พ.ศ. .... ในขณะนี้ (เดือนมิถุนายน 2545) ร่างทั้งสองผ่านความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีแล้ว รอนำเสนอ

สภาผู้แทนราษฎร มีความก้าวหน้าในระดับปานกลาง นอกจากนี้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (สช.) เตรียมการร่างกฎกระทรวง ประกาศ ระเบียบ หลักเกณฑ์ เกี่ยวกับการศึกษาเอกชน จำนวน 36 ฉบับ แต่เมื่อพิจารณาในส่วนของกฎหมายเพื่อส่งเสริม สนับสนุน อุดหนุน และสิทธิประโยชน์อื่นๆ ยังมีความก้าวหน้าน้อย

2.2) การส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาเอกชน สช. ได้ จัดทำแผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปและส่งเสริมการศึกษาเอกชน เพื่อเป็น กรอบทิศทางการพัฒนาการศึกษาเอกชนที่จะปฏิบัติในช่วง 5-10 ปี ใน 3 พันธกิจ คือ (1) พัฒนาและสนับสนุนผู้เรียนทั้งโดยตรงและโดย อ้อมอย่างยุติธรรมและเท่าเทียมกันในสังคม (2) พัฒนาการบริหาร และการจัดการด้านบุคลากรและสถานศึกษาให้มีคุณภาพอย่างเป็น ระบบและต่อเนื่อง และ (3) พัฒนาระบบ กลไก องค์กรของรัฐ องค์กรเอกชน และชุมชนที่เกี่ยวข้องให้เอื้อต่อการจัดการศึกษาและ ผู้ที่เลือกเรียนในสถานศึกษาเอกชน

2.3) การเตรียมการให้สถานศึกษาเอกชนบริหารแบบ นิติบุคคล สช. ได้จัดโครงการวิจัยนำร่องการบริหารและการจัดการ ศึกษาของโรงเรียนเอกชนในรูปนิติบุคคล 300 โรงเรียน พร้อมทั้งจัด ประชุมชี้แจงให้แก่เจ้าหน้าที่ระดับจังหวัดทุกจังหวัด และผู้บริหาร โรงเรียนเอกชน

3) ปัญหาอุปสรรค

ผู้ประกอบการการศึกษาเอกชนส่วนใหญ่ยังเห็นว่ากระบวนการจัดทำกฎหมาย การกำหนดนโยบายและแผน เกี่ยวกับการศึกษาเอกชน ยังไม่เปิดโอกาสให้ผู้จัดการศึกษาเอกชนมีส่วนร่วมมากเท่าที่ควร

4) ข้อเสนอแนะ

การดำเนินงานภาครัฐเกี่ยวกับการศึกษาเอกชนควรยึดหลักการของมาตรา 45 คือ ให้รัฐกำหนดนโยบายและมาตรการที่ชัดเจนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของเอกชนด้านการศึกษา และปรับกระบวนการและวิธีการดำเนินงานให้สอดคล้องกับหลักการดังกล่าว รวมทั้งจัดทำฐานข้อมูลเครือข่ายการศึกษาเอกชน เพื่อให้มีการกระจายข่าวสารข้อมูลอย่างทั่วถึง ทั้งสถานศึกษาเอกชนในเขตเมืองและเขตชนบท รวมทั้งพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาเอกชนที่เอื้อต่อการประกันคุณภาพการศึกษาเท่าเทียมกับสถานศึกษาของรัฐ

3.5 มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา (หมวด 6)

สาระสำคัญ

เจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ในเรื่องมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษาต้องการให้มี

ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารและการจัดการ อันประกอบด้วยระบบการประกันคุณภาพภายในและระบบการประกันคุณภาพภายนอก โดยมุ่งหวังให้เกิดการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาอันจะส่งผลไปยังเยาวชนให้ได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ รวมทั้งผู้ปกครองและประชาชนจะเกิดความเชื่อมั่นในคุณภาพและมาตรฐานของสถานศึกษา

การติดตามประเมินผลความก้าวหน้าการดำเนินงานแบ่งเป็น 3 ประเด็นหลัก ดังนี้

- ประเด็นที่ 1 การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา
- ประเด็นที่ 2 การประกันคุณภาพภายใน
- ประเด็นที่ 3 การประเมินคุณภาพภายนอก

ประเด็นที่ 1 การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา

1) สิ่งที่ต้องดำเนินการ

1.1) ประกาศใช้กฎกระทรวงเกี่ยวกับระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาโดยเร็ว เพื่อให้สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) (สมศ.)

สามารถประเมินภายนอกสถานศึกษาทุกแห่งได้ทันภายในเดือนสิงหาคม 2548

1.2) กำหนดมาตรฐานการศึกษาของชาติ มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน มาตรฐานการศึกษาระดับอุดมศึกษา และมาตรฐานการอาชีวศึกษา

2) การประเมินความก้าวหน้า

2.1) การจัดทำกฎกระทรวงเกี่ยวกับระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา สมศ. ได้ยกร่างกฎกระทรวงดังกล่าว ขณะนี้อยู่ระหว่างการนำเสนอคณะรัฐมนตรี การดำเนินการดังกล่าวมีความก้าวหน้าน้อยเนื่องจากควรมีการประกาศใช้กฎกระทรวงนี้ตั้งแต่เดือนตุลาคม 2544 เพื่อให้ สมศ. สามารถดำเนินการประเมินภายนอกสถานศึกษาได้อย่างถูกต้องตามกฎหมาย และทันตามระยะเวลาที่กำหนด

2.2) การกำหนดมาตรฐานการศึกษา

(1) มาตรฐานการศึกษาของชาติ สกศ. ได้ดำเนินการศึกษาวิจัยองค์ความรู้ และติดตามการนำมาตรฐานการประเมินคุณภาพภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานไปใช้ เพื่อเป็นข้อมูลประกอบในการพัฒนามาตรฐานการศึกษาของชาติ จึงยังถือว่ามีความก้าวหน้าน้อย

(2) มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน สกศ. ได้จัดทำมาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งมี 27 มาตรฐาน เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการศึกษาและใช้เป็นมาตรฐานการประเมินคุณภาพภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในรอบแรก จำนวน 14 มาตรฐาน ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้อนุมัติในหลักการแล้วเมื่อวันที่ 4 และ 25 มกราคม 2543 นอกจากนี้ กรมวิชาการได้ดำเนินการจัดทำมาตรฐานการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานเสร็จเรียบร้อยแล้ว จึงถือว่ามีความก้าวหน้ามาก

(3) มาตรฐานการอุดมศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัย (ทม.) ได้แต่งตั้งอนุกรรมการเพื่อพัฒนามาตรฐานการศึกษาระดับอุดมศึกษา ขณะนี้อยู่ระหว่างการพิจารณาข้อเสนอโครงการวิจัยสร้างองค์ความรู้ จึงถือว่ามีความก้าวหน้าน้อย

(4) มาตรฐานการอาชีวศึกษา กรมอาชีวศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการศึกษาวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้ จัดทำโครงการนำร่อง และดำเนินโครงการความร่วมมือระหว่างประเทศ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนามาตรฐาน จึงถือว่ามีความก้าวหน้าน้อย

3) ปัญหาอุปสรรค

3.1) ร่างกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. .... ยังไม่มีการประกาศใช้ ทำให้ สมศ.

ไม่สามารถประเมินภายนอกสถานศึกษาให้เป็นไปอย่างถูกต้องตาม กฎหมาย และทันตามระยะเวลาที่กำหนด

3.2) หน่วยงานตามโครงสร้างกระทรวงใหม่ที่มีหน้าที่ จัดทำมาตรฐานต่างๆ ยังไม่มีการพัฒนามาตรฐานการศึกษา มีเพียง การเตรียมการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และในช่วงที่ผ่านมายังไม่เคย มีการจัดทำมาตรฐานการศึกษาดังกล่าวมาก่อน จึงต้องใช้เวลาในการ ศึกษาและเตรียมการพอสมควร เพื่อให้เป็นที่ยอมรับของหน่วยงาน ทุกฝ่าย รวมทั้งผู้ปกครองและประชาชน

4) ข้อเสนอแนะ

4.1) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเร่งดำเนินการให้มีการ ประกาศใช้ร่างกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการ ประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. .... เพื่อเป็นแนวทางสำหรับการ ประกันคุณภาพภายในและการประเมินภายนอก และ สมศ. สามารถ ประเมินสถานศึกษาทุกแห่งได้ทันภายในเดือนสิงหาคม 2548

4.2) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเร่งดำเนินการพัฒนา มาตรฐานการศึกษาของชาติ มาตรฐานการศึกษาระดับอุดมศึกษา และมาตรฐานการอาชีวศึกษาเพื่อเป็นเป้าหมายและแนวทางในการ จัดการศึกษาให้มีคุณภาพ

ประเด็นที่ 2 การประกันคุณภาพภายใน

1) สิ่งที่ต้องดำเนินการ

หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาทุกแห่งจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยให้ถือเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหาร สิ่งที่ต้องดำเนินการในเรื่องการประกันคุณภาพภายในจึงประกอบด้วย 2 เรื่อง ดังนี้

1.1) หน่วยงานต้นสังกัดพัฒนาระบบและส่งเสริมการประกันคุณภาพภายใน โดย

(1) จัดทำกฎกระทรวงเกี่ยวกับระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพภายใน

(2) กำหนดมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประกันคุณภาพภายใน

(3) ส่งเสริมให้สถานศึกษามีการประกันคุณภาพภายใน

1.2) สถานศึกษาทุกแห่งดำเนินการประกันคุณภาพภายในทุกปี

2) การประเมินความก้าวหน้า

2.1) การจัดทำกฎหมายเกี่ยวกับระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพภายในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและระดับอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการและทบวงมหาวิทยาลัยจัดทำร่างกฎกระทรวงและกฎทบวงว่าด้วยการกำหนดระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน ซึ่งผ่านความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีแล้ว ขณะนี้อยู่ระหว่างการพิจารณาของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา และในระหว่างที่กฎกระทรวงและกฎทบวงยังไม่ประกาศใช้นี้ กระทรวงศึกษาธิการและทบวงมหาวิทยาลัยได้มีประกาศกระทรวงและประกาศทบวง เพื่อเป็นแนวทางให้สถานศึกษาดำเนินการ แต่เนื่องจากกฎหมายทั้ง 2 ฉบับ ควรประกาศใช้ภายในเดือนตุลาคม 2544 เพื่อให้การดำเนินการประกันคุณภาพภายในดำเนินไปอย่างถูกต้องตามกฎหมายและรองรับการประเมินภายนอก จึงถือว่ามีความก้าวหน้าในระดับปานกลาง

2.2) การกำหนดมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประกันคุณภาพภายในทั้งในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและระดับอุดมศึกษา หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษามีมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประกันคุณภาพภายใน ซึ่งพัฒนามาอย่างต่อเนื่อง และได้ปรับปรุงให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 จึงถือว่ามีความก้าวหน้ามาก

2.3) การส่งเสริมให้สถานศึกษามีการประกันคุณภาพภายในทั้งในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและระดับอุดมศึกษา หน่วยงานต้นสังกัดดำเนินการส่งเสริมสถานศึกษาให้มีการประกันคุณภาพภายในหลายด้าน คือ (1) การผลิตเอกสาร สื่อ และอุปกรณ์ทางวิชาการ (2) การพัฒนาบุคลากร (3) การดำเนินการนำร่อง (4) การดำเนินการประเมินคุณภาพการศึกษา และ (5) การให้ทุนสนับสนุนการดำเนินงาน แต่การดำเนินการดังกล่าวยังมีจำนวนไม่ครอบคลุมเพียงพอ จึงถือว่ามีความก้าวหน้าปานกลาง

2.4) การดำเนินการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาทั้งในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและระดับอุดมศึกษา ส่วนใหญ่กำลังดำเนินการประกันคุณภาพภายใน แต่เนื่องจากเป็นเรื่องใหม่ จึงยังอยู่ในระหว่างการปรับปรุงและพัฒนา สถานศึกษาที่ดำเนินการได้เป็นที่น่าพอใจมีเพียงบางส่วน เช่น สถานศึกษาสังกัด สปช. มีร้อยละ 67 สังกัดกรมสามัญศึกษา มีร้อยละ 87.07 สถาบันเทคโนโลยีราชมงคลได้รับ ISO 9000 แล้ว 17 แห่ง และกำลังรอรับการประเมิน 21 แห่ง เป็นต้น จึงถือว่ามีความก้าวหน้าปานกลาง

3) ปัญหาอุปสรรค

3.1) การประเมินเป็นเรื่องใหม่สำหรับสถานศึกษา และคนไทยส่วนใหญ่กลัวการประเมิน เพราะคิดว่าการประเมินเป็นการจับผิด และให้โทษให้โทษกับสถานศึกษา

3.2) สถานศึกษาส่วนหนึ่งยังมีความตื่นตัวด้านการประกันคุณภาพไม่มากนัก และบางส่วนยังมีความเข้าใจที่ไม่ถูกต้อง ดำเนินการประกันคุณภาพแยกออกจากงานปกติ ทำให้มีภาระงานเพิ่มมากขึ้น และจัดทำเอกสารเป็นจำนวนมาก

3.3) การพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ความเข้าใจยังทำไม่ได้ไม่ทั่วถึง

4) ข้อเสนอแนะ

4.1) ควรเร่งสร้างความรู้ ความเข้าใจ เพื่อปรับเปลี่ยนทัศนคติ และการดำเนินงานของสถานศึกษาให้มีทัศนคติที่ดีและมองเห็นความสำคัญของการประเมินคุณภาพมาตรฐานการศึกษา รวมทั้งมีการประกันคุณภาพภายในเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน

4.2) พัฒนาระบบการประเมินให้เหมาะสมกับวัฒนธรรมและสภาพของสถานศึกษาในประเทศไทย และมีความเชื่อถือได้เป็นที่ยอมรับของสถานศึกษาและบุคคลทั่วไป

4.3) ผู้บริหารทุกระดับ ควรใช้ภาวะผู้นำเพื่อร่วมกันผลักดันให้สถานศึกษาทุกแห่งดำเนินการประกันคุณภาพภายในอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างวัฒนธรรมในการทำงานที่เน้นคุณภาพและตรวจสอบได้

ประเด็นที่ 3 การประเมินคุณภาพภายนอก

1) สิ่งที่ต้องดำเนินการ

1.1) ประกาศใช้ พ.ร.ฎ. และจัดตั้งสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน)

1.2) กำหนดเกณฑ์ วิธีการ และมาตรฐานเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก

1.3) สรรหาผู้ประเมินภายนอกที่มีคุณสมบัติเหมาะสม และมีคุณภาพ

1.4) ประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาทุกแห่งอย่างน้อย 1 ครั้งภายในวันที่ 19 สิงหาคม 2548

1.5) รายงานผลการประเมินคุณภาพการศึกษาเผยแพร่ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสาธารณชนเป็นประจำทุกปี

2) การประเมินความก้าวหน้า

2.1) การประกาศใช้ พ.ร.ฎ. จัดตั้งสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) (สมศ.) สกศ. ได้ยกร่าง พ.ร.ฎ. จัดตั้ง สมศ. และมีการประกาศใช้แล้วตั้งแต่วันที่ 3 พฤศจิกายน 2543 จึงถือว่ามีความก้าวหน้ามาก

2.2) การพัฒนาเกณฑ์ และวิธีการประเมินคุณภาพภายนอก ทั้งในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและระดับอุดมศึกษา สมศ. ได้พัฒนาระบบ กรอบแนวทาง และวิธีการประเมินภายนอกเสร็จแล้ว และนำไปใช้ในการประเมินภายนอกแล้ว จึงถือว่ามีความก้าวหน้ามาก

2.3) การกำหนดมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินภายนอก ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สกศ. ได้จัดทำมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งคณะรัฐมนตรีอนุมัติในหลักการแล้วเมื่อวันที่ 4 และ 25 มกราคม 2543 และให้ใช้ในการประเมินภายนอกในรอบแรกจำนวน 14 มาตรฐาน 53 ตัวบ่งชี้

ส่วนการประเมินภายนอกระดับอุดมศึกษา สมศ. ได้กำหนดมาตรฐานและตัวบ่งชี้สำหรับการประเมินภายนอกระดับปริญญา 8 มาตรฐาน 28 ตัวบ่งชี้ และระดับต่ำกว่าปริญญา 8 มาตรฐาน 30 ตัวบ่งชี้ เพื่อนำไปทดลองใช้ในการประเมินสถาบันอุดมศึกษา จึงถือว่ามีความก้าวหน้ามาก

2.4) การสรรหาผู้ประเมินภายนอกทั้งในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและระดับอุดมศึกษา สมศ. ได้กำหนดกรอบแนวทางเกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้ประเมินภายนอก การรับรองผู้ประเมินภายนอก และการติดตามประเมินผลผู้ประเมินภายนอกเสร็จเรียบร้อยแล้ว และได้รับรองเป็นผู้ประเมินภายนอกระดับการศึกษา

ขั้นพื้นฐานจำนวน 709 คน ส่วนระดับอุดมศึกษาแบ่งเป็นระดับปริญญา และระดับต่ำกว่าปริญญา ได้สรรหาผู้ประเมินภายนอกและผ่านการรับรองจากกรรมการบริหารแล้วจำนวน 222 คน และ 42 คน ตามลำดับ (ข้อมูลเดือนสิงหาคม 2545) ซึ่งจำนวนผู้ประเมินภายนอกทั้งระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและระดับอุดมศึกษานี้มีเพียงพอต่อการประเมินภายนอกในช่วงแรก และมีการดำเนินการสรรหาผู้ประเมินภายนอกเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จึงถือว่ามีความก้าวหน้าปานกลาง

2.5) การประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาทั้งระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและระดับอุดมศึกษา สมศ. ทำการประเมินภายนอกสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานแล้ว 218 แห่ง และในปีงบประมาณ 2545 คาดว่าจะประเมินได้ 4,282 แห่ง ส่วนระดับอุดมศึกษา จะประเมินสถาบันอุดมศึกษาระดับปริญญา 5 แห่ง และระดับต่ำกว่าปริญญา 7 แห่ง และในปีงบประมาณ 2545 นี้ คาดว่าจะประเมินสถาบันอุดมศึกษาจำนวน 150 แห่ง เนื่องจาก สมศ. ต้องประเมินภายนอกสถานศึกษาทุกแห่ง (ประมาณ 50,000 แห่ง) อย่างน้อย 1 ครั้งภายในวันที่ 19 สิงหาคม 2548 การดำเนินการเมื่อเทียบกับเป้าหมายดังกล่าวจึงถือว่ามีความก้าวหน้าปานกลาง

2.6) การรายงานผลการประเมินคุณภาพการศึกษา ภายนอก เนื่องจากขณะนี้อยู่ในช่วงแรกของการประเมินภายนอก ผลการประเมินในรอบปีแรกยังไม่เสร็จเรียบร้อยจึงยังไม่มีรายงาน

ผลการประเมินคุณภาพการศึกษา แต่อยู่ในช่วงที่ สมศ. กำลังดำเนินการจัดทำรายงานในรอบปีแรก จึงถือว่าการดำเนินการมีความก้าวหน้า น้อย

3) ปัญหาอุปสรรค

3.1) มาตรฐานการศึกษาของชาติระดับอุดมศึกษายังไม่เกิดขึ้นทำให้ความสอดคล้องระหว่างรายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษาระดับอุดมศึกษาและการประเมินภายนอกตามมาตรฐานของ สมศ. สำหรับบางสถาบันมีความแตกต่างอยู่บ้าง

3.2) สถานศึกษายังไม่เข้าใจว่าการประเมินคุณภาพภายนอกที่ประเมินในรูปแบบกัลยาณมิตรของ สมศ. จะเป็นประโยชน์ต่อสถาบันการศึกษาในการพัฒนาคุณภาพ จึงยังลังเลที่จะขอรับการประเมินจาก สมศ.

3.3) การประเมินภายนอกเป็นเรื่องใหม่สำหรับประเทศไทย และสถานศึกษาที่จะต้องได้รับการประเมินมีจำนวนมาก ประมาณ 5 หมื่นแห่ง ในขณะที่ระยะเวลาในการประเมินรอบแรกมีจำกัด คือ จะต้องประเมินให้เสร็จภายในเดือนสิงหาคม 2548

3.4) การประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา เป็นสิ่งที่ต้องได้รับการยอมรับจากผู้เกี่ยวข้อง ดังนั้น การกำหนดเกณฑ์การประเมินที่เหมาะสม จึงต้องใช้ความชำนาญ เวลา และทรัพยากรพอสมควร แต่ภาระเศรษฐกิจในปัจจุบันยังคงมีปัญหา จึงอาจมีข้อ

จำกัดด้านทรัพยากรที่จะต้องสนับสนุนให้การประกันคุณภาพบรรลุเป้าหมายอย่างแท้จริง

4) ข้อเสนอแนะ

4.1) ควรคัดเลือกและพัฒนาบุคคลที่เหมาะสมมาเป็นผู้ประเมินภายนอก

4.2) รัฐบาลควรให้ความสำคัญและให้ความมั่นใจในการสนับสนุนทรัพยากรและส่งเสริมให้มีการประเมินภายนอกที่มีคุณภาพ โปร่งใส เทียบตรงและเป็นกลาง โดยเน้นการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ไม่ใช่การตัดสินให้คุณ ให้โทษกับสถานศึกษา

3.6 ครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา (หมวด 7)

สาระสำคัญ

ครู ผู้บริหาร คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา เป็นหัวใจสำคัญของการผลักดันการปฏิรูปการเรียนรู้ให้ประสบความสำเร็จ จึงมีความพยายามในทุกวิถีทางที่จะพัฒนาครูและผู้บริหารให้สามารถปฏิบัติภารกิจได้อย่างมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ การติดตามประเมินผลในส่วนนี้จำแนกเป็น 4 ประเด็นหลัก ดังนี้

ประเด็นที่ 1 การปฏิรูปการผลิตครูและสถาบันผลิตครู พัฒนามาตรฐานหลักสูตรการผลิตครูและบุคลากรทางการศึกษา และพัฒนาสถาบันผลิตครู

ประเด็นที่ 2 การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ให้มีระบบการพัฒนาและส่งเสริมมาตรฐานอาชีพอย่างต่อเนื่อง โดยจัดตั้งสถาบันอิสระให้รับผิดชอบเป็นการเฉพาะ และมีกองทุนสนับสนุนการพัฒนาและการส่งเสริมครู ณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา

ประเด็นที่ 3 มาตรฐานวิชาชีพและองค์รววิชาชีพ กำหนดให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ มีองค์รววิชาชีพทำหน้าที่กำกับดูแลตามมาตรฐานและจรรยาบรรณวิชาชีพ

ประเด็นที่ 4 การบริหารงานบุคคล ให้มีระบบบริหารงานบุคคลที่สามารถควบคุมการปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งให้มีระบบเงินเดือน ค่าตอบแทนครูที่เหมาะสมกับการเป็นผู้ประกอบวิชาชีพชั้นสูง

ประเด็นที่ 1 การปฏิรูปการผลิตครูและสถาบันผลิตครู

1) สิ่งที่ต้องดำเนินการ

เพื่อให้การผลิตครูและบุคลากรทางการศึกษาสอดคล้องกับความต้องการทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ สปศ. จึงเสนอให้ยกมาตรฐานหลักสูตรการผลิตครู โดยพัฒนาการผลิตครูแนวใหม่ระดับปริญญาตรีให้เป็นหลักสูตร 6 ปี โดยเรียน 5 ปี และฝึกประสบการณ์การสอน 1 ปี เพื่อให้ได้ใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู ซึ่งจะต้องดำเนินงานดังต่อไปนี้

1.1) กำหนดนโยบายและแผนปฏิรูประบบและกระบวนการผลิตครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา รวมทั้งมีแผนยุทธศาสตร์นำแผนไปสู่การปฏิบัติ

1.2) พัฒนาหลักสูตรแนวใหม่ในการผลิตครูและบุคลากรทางการศึกษา

1.3) พัฒนาสถาบันผลิตครู

2) การประเมินความก้าวหน้า

2.1) การปฏิรูปการผลิตครู การจัดทำนโยบายและแผนในส่วนองกระทรวงศึกษาธิการมีคณะกรรมการการปฏิรูปครูและบุคลากรทางการศึกษา ร่วมกับสภาคณะบดีคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ ได้จัดแผนปฏิรูปการผลิตครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา และยุทธศาสตร์การดำเนินงานใน 5 ปี (ปี 2545-2549) การจัดทำแผนมีความก้าวหน้าในระดับมาก แต่พบว่าต้องปรับแผนโดยชะลอโครงการที่ไม่มีงบประมาณสนับสนุนในปี 2545 และ 2546 ไปเริ่มดำเนินงานในปี 2547 การนำแผนสู่การปฏิบัติจึงมีความก้าวหน้าระดับปานกลาง

สกศ. สถาบันราชภัฏ และสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล รวมทั้งทบวงมหาวิทยาลัยได้มอบให้สภาคณะบดีคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ ร่วมกันพัฒนาหลักสูตรแนวใหม่ระดับปริญญาตรี 6 ปี

โดยเรียน 5 ปี และฝึกปฏิบัติ 1 ปี ทั้งนี้ยังกำหนดไว้ในแผนปฏิรูปการผลิตครูให้มีทุนการศึกษาเพื่อจูงใจให้คนดี คนเก่ง มาเป็นครู และประกันการมีงานทำ ซึ่งจะเป็นการสะท้อนการผลิตครูให้ตรงกับความต้องการ การผลิตครูแนวใหม่คาดว่าจะเริ่มดำเนินการในปีการศึกษา 2546 การพัฒนาหลักสูตรมีความก้าวหน้าระดับปานกลาง

2.2) การปฏิรูปสถาบันผลิตครู การปฏิรูปสถาบันผลิตครูมี 3 แผนงาน แผนงานปฏิรูปคณาจารย์ แผนงานเร่งรัดให้มีการทำวิจัย และแผนงานปฏิรูประบบโครงสร้างการบริหาร และโครงการจัดตั้งศูนย์วิจัยและพัฒนาประสิทธิภาพการเรียนรู้ นอกจากนี้ ทบวงมหาวิทยาลัยร่วมกับสภาคณะบดีคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ ได้วางแผนพัฒนาคณาจารย์ในสถาบันผลิตครูให้มีสัดส่วนวุฒิปริญญาเอกและปริญญาโทมากขึ้น และสนับสนุนให้มีทุนศึกษาต่อและฝึกอบรมสำหรับคณาจารย์ นอกจากนี้ยังมีการวิจัยเพื่อปฏิรูปโครงสร้างและการประกันคุณภาพสถาบันผลิตครู ดังนั้นการดำเนินงานด้านแผนและการนำแผนสู่การปฏิบัติมีความก้าวหน้าระดับปานกลาง

3) ปัญหาและอุปสรรค

การดำเนินงานในปี 2545 และ 2546 ยังคงใช้เงินที่เจียดจ่ายจากงบประมาณ ทำให้ไม่สามารถดำเนินงานได้ตามเป้าหมายที่กำหนด และชะลอบางโครงการไปในปีถัดไป

4) ข้อเสนอแนะ

ในขณะที่มีข้อจำกัดด้านงบประมาณ ควรหารูปแบบและวิธีการแนวใหม่ที่จะพัฒนาระบบการผลิตครูให้มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพสูง อาทิเช่น จากการประชุมเรื่องปฏิรูปการศึกษา ณ ทำเนียบรัฐบาล เมื่อวันที่ 1 และ 5 สิงหาคม 2545 ได้มีมติเกี่ยวกับการพัฒนาคณาจารย์ให้มีคุณภาพ โดยพิจารณาการขยายอายุเกษียณของคณาจารย์ที่มีคุณภาพถึงอายุ 65 ปี เพื่อแก้ไขปัญหาการขาดแคลนคณาจารย์

ประเด็นที่ 2 การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา

1) สิ่งที่ต้องดำเนินการ

การสร้างเสริมความเข้มแข็งในวิชาการและวิชาชีพให้กับครูและบุคลากรทางการศึกษา มีสิ่งที่จะต้องดำเนินการดังนี้

1.1) ประกาศใช้ร่างพระราชบัญญัติจัดตั้งสถาบันพัฒนาและส่งเสริมครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. .... เพื่อเป็นหน่วยงานกลางทำหน้าที่ประสานการดำเนินงานกับหน่วยงานที่ทำหน้าที่ผลิตและพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา

1.2) จัดตั้งกองทุนพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา และกองทุนส่งเสริมครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา

1.3) กำหนดนโยบายและแผนเกี่ยวกับการพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา

1.4) พัฒนารูปแบบและวิธีการแนวใหม่ในการพัฒนาครู ผู้บริหาร ผู้นำชุมชน และผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยใช้ หลักสูตรและวิธีการที่หลากหลาย และขยายการดำเนินการพัฒนาครู และบุคลากรทุกประเภท

2) การประเมินความก้าวหน้า

ร่างพระราชบัญญัติจัดตั้งสถาบันพัฒนาและส่งเสริมครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. .... ซึ่งมีสาระเกี่ยวกับ กองทุนพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา และกองทุน ส่งเสริมครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา ด้วยนั้น อยู่ระหว่างการพิจารณาของคณะกรรมการกฤษฎีกา ความก้าวหน้าด้าน กฎหมายมีความก้าวหน้าระดับปานกลาง

ในส่วนของการพัฒนาครูประจำการ จากการสำรวจของ สำนักงาน ก.ค. พบว่า ครูและผู้บริหาร ประเมินตนเองว่าได้มีโอกาส พัฒนาโดยการอบรมและสัมมนาแล้ว แต่เป็นการอบรม/สัมมนาแยก เป็นด้าน ยังไม่ครอบคลุมทุกประเด็นปฏิรูป อีกทั้งผลการอบรมไม่ ยั่งยืน โดยสังเกตจากพฤติกรรมการสอนของครูยังคงเป็นไปตามแนว ปฏิบัติเดิม ไม่ค่อยเปลี่ยนแปลง จึงยังต้องมีการอบรมเพื่อเติมเต็ม อย่างต่อเนื่องอีก และควรแสวงหาแนวทางในการพัฒนาครู เพื่อเกิด การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอน

การกำหนดนโยบายและแผนพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา สกศ. และ สปศ. ได้จัดทำนโยบายปฏิรูประบบและกระบวนการพัฒนาครู ประกอบด้วย แผนงานเร่งรัด แผนงานระยะยาว โครงการจัดตั้งราชวิทยาลัยครูเมธี และโครงการพัฒนาผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้นำชุมชน และผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ยกร่างแล้วมีความก้าวหน้าระดับปานกลาง

ในส่วนของ การนำรูปแบบและวิธีการแนวใหม่เพื่อพัฒนาครูประจำการ มีการวิจัยและนำร่องโครงการต่างๆ แล้วเสร็จ อยู่ระหว่างการขยายผล จัดว่ามีความก้าวหน้าระดับปานกลาง กิจกรรมต่างๆ นั้น ได้แก่

(1) การวิจัยรูปแบบการพัฒนาครูประจำการเพื่อการปฏิรูปการเรียนรู้ โดยจัดทำข้อเสนอว่าได้พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ควรได้รับการอบรมไม่ต่ำกว่า 100 ชั่วโมง ในรอบ 5 ปี

(2) โครงการครูแห่งชาติและครูต้นแบบ เพื่อยกย่องและสนับสนุนให้ครูดีและครูเก่งที่จัดการเรียนการสอนตามแนวปฏิรูปการเรียนรู้ ทำการขยายผลให้แก่เพื่อนครู ในลักษณะกัลยาณมิตรนิเทศ ในขณะนี้ มีครูแห่งชาติ 26 คน ครูต้นแบบ 586 คน และสร้างครูเครือข่ายประมาณ 10,000 คน ครูกลุ่มนี้ได้จัดตั้ง “สมาคมพัฒนาวิชาชีพครูแห่งประเทศไทย” ให้เป็นศูนย์รวมของชมรมและศูนย์ด้าน

การพัฒนาวิชาชีพครู จำนวน 200 กว่าแห่งใน 55 จังหวัด นอกจากนี้ กระทรวงศึกษาธิการ ได้คัดเลือกครูแกนนำ โดยมีครูแกนนำไม่น้อยกว่า 1 คน ในโรงเรียน 1 แห่ง จำนวนประมาณ 38,000 คน เพื่อให้ทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาแก่เพื่อนครูในโรงเรียน

(3) ยกย่องผู้ทรงคุณวุฒิปัญญาไทย เป็นครูคุณวุฒิปัญญา จำนวน 56 คน เพื่อให้ภูมิปัญญาเป็นฐานสำคัญของการเรียนรู้คุณค่าความเป็นไทยในด้านต่างๆ

(4) ผู้บริหารสถานศึกษาต้นแบบ คัดเลือกผู้บริหารสถานศึกษาที่ประสบความสำเร็จจากโรงเรียนปฏิรูปการเรียนรู้ ยกย่องให้เป็นผู้บริหารสถานศึกษาต้นแบบ ปี 2544 จำนวน 16 คน โดยมีภารกิจที่จะต้องทำการวิจัยและพัฒนารูปแบบการบริหารที่ส่งเสริมการปฏิรูปการเรียนรู้ และขยายผลไปยังสถานศึกษาอื่นๆ ภายในระยะเวลา 3 ปี

นอกจากนี้ ได้ส่งเสริมให้มีการจัดตั้ง “สภาผู้บริหารหลักสูตรการบริหารการศึกษาแห่งประเทศไทย” ซึ่งประกอบด้วยหัวหน้าภาควิชาบริหารการศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาทั่วประเทศ เพื่อสร้างความเข้มแข็งในการสร้างศาสตร์การบริหารการศึกษาที่เหมาะสมกับบริบทของสังคมและวัฒนธรรมไทย รวมทั้งปรับปรุงหลักสูตรและการเรียนการสอนระดับปริญญาโทและปริญญาเอกสาขาการบริหารการศึกษา

3) ปัญหาและอุปสรรค

3.1) การพัฒนาครูเพื่อปรับทัศนคติและวิธีการเรียนการสอน โดยการจัดอบรมครูเพียง 2-3 วันที่เป็นทฤษฎีแต่ไม่สามารถกลับไปปฏิบัติจริงได้ และขาดการติดตาม เป็นการฝึกอบรมที่ไม่ยั่งยืน จึงได้มีการค้นคว้าวิธีการฝึกอบรมครูตามแนวโครงการครูแห่งชาติ ครูต้นแบบ ครูแกนนำ และผู้บริหารสถานศึกษาต้นแบบ เพื่อเปลี่ยนการอบรมอย่างเดิม มาเป็นการให้ครูไปแนะนำครู ซึ่งจะช่วยให้ครูได้ฝึกอบรมในสถานที่ปฏิบัติงาน ไม่ต้องละทิ้งห้องเรียน

นอกจากนี้ จากผลการนำร่องโครงการโรงเรียนปฏิรูปการศึกษา พบว่า การปฏิรูปการเรียนรู้แบบทั้งโรงเรียนประสบผลสำเร็จเป็นอย่างดี เพราะในรูปแบบการฝึกอบรมครูโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน มีการทำงานร่วมกันเป็นคณะภายในโรงเรียน ฝึกปฏิบัติในสถานการณ์จริง ทำให้การฝึกอบรมมีความต่อเนื่องและมีผลที่ยั่งยืน

3.2) การฝึกอบรมครูที่ดำเนินการอยู่ มีหลายหน่วยงานรับผิดชอบ ทำให้ขาดการรวมพลังและแผนหลักด้านการพัฒนาครู เป็นเหตุให้ไม่เห็นภาพรวมของการพัฒนาครู ทั้งๆ ที่การพัฒนาครูให้สามารถปฏิรูปการเรียนรู้ได้อย่างแท้จริง ต้องดำเนินการอย่างครอบคลุมและต่อเนื่อง

4) ข้อเสนอแนะ

4.1) จัดทำแผนและดำเนินการพัฒนาครู ผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษา ประสานและสนับสนุนการวิจัยและพัฒนา รูปแบบการฝึกอบรมครูโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School-based Teacher Training) หรือให้มีการฝึกอบรมโดยกลุ่มโรงเรียน ทั้งนี้ให้สถานศึกษาหรือกลุ่มโรงเรียนร่วมกับสมาคมพัฒนาวิชาชีพครูแห่งประเทศไทย ชมรม และศูนย์ที่ดำเนินงานเกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพครู

4.2) ควรเร่งให้มีสถาบันพัฒนาและส่งเสริมครู ณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา เพื่อทำหน้าที่ประสานและสนับสนุนการวิจัยและพัฒนา รูปแบบการฝึกอบรมครูและผู้บริหารที่เหมาะสม เช่น การฝึกอบรมโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน การฝึกอบรมทางไกล และการฝึกอบรมด้วยตนเอง เป็นต้น

4.3) จัดทำนโยบายครูแห่งชาติและครูต้นแบบ และนโยบายการพัฒนาวิชาชีพผู้บริหารการศึกษา

4.4) สนับสนุนการจัดตั้ง “ศูนย์การเรียนรู้ภูมิปัญญาไทย” รวมทั้งศูนย์ประสานเครือข่ายภูมิปัญญาไทย ศูนย์คลังข้อมูลภูมิปัญญา เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนและพัฒนาการเรียนรู้ทั้งในระดับท้องถิ่น และระดับชาติ

ประเด็นที่ 3 มาตรฐานวิชาชีพและองค์กรวิชาชีพ

1) สิ่งที่ต้องดำเนินการ

ให้มือกรวิชาชีพครู และบุคลากรทางการศึกษา เพื่อทำหน้าที่กำหนดมาตรฐานวิชาชีพ ออกและเพิกถอนใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ โดยจะต้องดำเนินงานดังต่อไปนี้

1.1) ประกาศใช้พระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ....

1.2) กำหนดเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณวิชาชีพครู

1.3) พัฒนาคู ผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อพร้อมรับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ

2) การประเมินความก้าวหน้า

2.1) การดำเนินงานร่างพระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. .... มีความก้าวหน้าระดับมาก ขณะนี้ผ่านการพิจารณาของคณะรัฐมนตรีและเสนอสภาผู้แทนราษฎรแล้ว ซึ่งเป็นการแก้ไขพระราชบัญญัติครู พ.ศ. 2488 สาระของการแก้ไขนั้น กำหนดให้สภาครูและบุคลากรทางการศึกษา เรียกชื่อว่า “คุรุสภา” มีอำนาจหน้าที่กำหนดมาตรฐานวิชาชีพ ออกและเพิกถอนใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ กำกับดูแลการปฏิบัติตามมาตรฐานและจรรยาบรรณ

ของวิชาชีพและการพัฒนาวิชาชีพ และให้มีสำนักงานส่งเสริม
สวัสดิการและสวัสดิภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา มีอำนาจหน้าที่
ในการส่งเสริมสวัสดิการ สวัสดิภาพ ความมั่นคงของผู้ประกอบ
วิชาชีพและผู้ปฏิบัติงานด้านการศึกษา รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุน
การจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ

สำหรับการออกใบอนุญาตประกอบวิชาชีพให้แก่ครูและ
ผู้บริหาร มีข้อสรุปจากร่างพระราชบัญญัติสภาครูฯ คือ การออกใบ
อนุญาตประกอบวิชาชีพให้แก่ครูและผู้บริหารสถานศึกษาประจำการ
เห็นสมควรให้ครูทุกคนได้รับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู โดยครู
และผู้บริหารที่รับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพจะต้องเป็นผู้มีคุณสมบัติ
ตามมาตรฐานวิชาชีพครูที่กำหนด ผู้ที่มีคุณสมบัติไม่ครบให้พัฒนา
ตนเองให้ได้ตรงตามคุณสมบัติภายใน 5 ปี

2.2) ครูสภาได้จัดทำมาตรฐานวิชาชีพครู 3 ด้าน คือ
มาตรฐานด้านความรู้ และประสบการณ์วิชาชีพ (การมีวุฒิปริญญา
ตรีด้านการศึกษา) มาตรฐานการปฏิบัติงาน และมาตรฐานการ
ปฏิบัติตน เสร็จแล้ว ถือว่ามีความก้าวหน้าระดับมาก

2.3) การพัฒนาครูและผู้บริหารสถานศึกษาประจำการ
เพื่อให้มีวุฒิปริญญาตรีทางการศึกษา ภายในเวลา 5 ปี มีความ
ก้าวหน้าในระดับปานกลาง กล่าวคือ ครูสภาร่วมมือกับสำนักงาน
สภาสถาบันราชภัฏ ได้จัดทำแผนปฏิรูปครูและบุคลากรทางการศึกษา

เพื่อพัฒนาครู ผู้บริหาร ตามที่กำหนด ให้ได้รับการศึกษาเพิ่มเติมเพื่อสำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรี ซึ่งเป็นการเตรียมความพร้อมในการขอรับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูต่อไป

การดำเนินงานพัฒนาครูดังกล่าว จัดทำโดยสำรวจสถานภาพของครูและผู้บริหารที่ยังไม่จบปริญญาตรีหรือมีวุฒิปริญญาตรีสาขาอื่นที่ไม่ใช่ด้านการศึกษา พบว่า ผู้ที่ไม่มีวุฒิปริญญาตรีทางการศึกษามีอยู่ประมาณ 65,000 คน กระทรวงศึกษาธิการจึงได้พัฒนาหลักสูตรพัฒนาครูและผู้บริหารประจำการให้ได้รับวุฒิปริญญาตรีทางการศึกษาเป็นหลักสูตรกลาง ประกอบด้วยโครงสร้างชุดวิชาและสาระประกอบชุดการเรียนการสอน สื่อการฝึกอบรม เน้นการปฏิบัติงานในโรงเรียน โดยใช้แนวการวิจัยปฏิบัติการ มีกิจกรรมเสริมทางไกล นิเทศติดตามและประเมินผล เน้นผลงานที่สามารถสร้างองค์ความรู้ที่เกิดจากสภาพจริงจากการปฏิบัติงานได้ นอกจากนี้เปิดโอกาสให้มีการเทียบโอนประสบการณ์และผลงานที่มีเนื้อหาสอดคล้องกับวิชาที่ศึกษา มาเทียบเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาได้ตามความเหมาะสม เมื่อทำ การศึกษาเพิ่มเติมจากชุดวิชา และเข้ารับการอบรมเข้มจนกระทั่งผ่านการ ศึกษาทั้งหมดแล้วจึงขออนุมัติจากสภาสถาบันราชภัฏเพื่อประ สาทปริญญาต่อไป

เพื่อให้การพัฒนาครูจำนวนมากดังกล่าว สามารถดำเนินการให้สำเร็จโดยรวดเร็ว รวมทั้งมีหลักการว่าพัฒนาครูควรจะต้องไม่ให้ครูละทิ้งห้องเรียน ครูสภาจึงได้ทำการประสานงานกับสถาบัน

อุดมศึกษา อันได้แก่ มหาวิทยาลัยรามคำแหง และมหาวิทยาลัย
สุโขทัยธรรมมาธิราช เพิ่มเติมจากสถาบันราชภัฏที่ร่วมดำเนินการ
มาระยะหนึ่งแล้ว เพื่อแบ่งพื้นที่การอบรมครูที่กระจายอยู่ทั่วประเทศ
ต่อไป

3) ปัญหาและอุปสรรค

ครู ผู้บริหาร และผู้ที่เกี่ยวข้องยังไม่มีความชัดเจนในเรื่อง
ใบอนุญาตประกอบวิชาชีพและมาตรฐานวิชาชีพ ทำให้ไม่มีความ
มั่นคงในสถานภาพของตนเอง ซึ่งจะมีผลต่อขวัญและกำลังใจ

4) ข้อเสนอแนะ

ควรเร่งดำเนินการรณรงค์และทำความเข้าใจในเรื่องใบ
อนุญาตประกอบวิชาชีพ และมาตรฐานวิชาชีพ เพื่อให้ครูและบุคลากร
ทางการศึกษาพัฒนาตนเอง รวมทั้งมีขวัญกำลังใจดีขึ้น

ประเด็นที่ 4 การบริหารงานบุคคล

1) สิ่งที่ต้องดำเนินการ

1.1) ประกาศใช้ร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการ
พลเรือนในมหาวิทยาลัย พ.ศ. .... และร่างพระราชบัญญัติระเบียบ
ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ....

1.2) ให้มีกฎหมายว่าด้วยเงินเดือน ค่าตอบแทน สวัสดิการ
และสิทธิประโยชน์เกี่ยวกับอื่น ของครูและบุคลากรทางการศึกษา

1.3) ปรับปรุงการกำหนดตำแหน่ง วิทยฐานะและการประเมินความก้าวหน้าของครูและบุคลากรทางการศึกษา

2) การประเมินความก้าวหน้า

ร่างกฎหมายเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล เป็นร่างกฎหมายที่คณะรัฐมนตรีถือว่าจำเป็นต่อการบริหารราชการแผ่นดิน ตามมาตรา 173 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ขณะนี้ร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. .... สภาผู้แทนราษฎรรับหลักการแล้ว ส่วนร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนในมหาวิทยาลัย พ.ศ. .... สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาตรวจพิจารณาและคณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบแล้ว พร้อมจะนำเข้าสู่การพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎร

กฎหมายเกี่ยวกับบัญชีเงินเดือน สปศ. ได้มีร่างมาตรฐานวิชาชีพชั้นสูงและกำหนดวิทยฐานะแก่ครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อเป็นเหตุผลประกอบกับโครงสร้างเงินเดือนใหม่และระบบบริหารงานบุคคล ซึ่งกฎหมายเกี่ยวกับบัญชีเงินเดือนใหม่ของครูและบุคลากรทางการศึกษามีความก้าวหน้าระดับปานกลาง เพราะผลจากการประชุมปฏิรูปการศึกษาเมื่อวันที่ 1 และ 5 สิงหาคม 2545 ได้ข้อสรุปในเรื่องนี้ว่า ให้มีบัญชีเงินเดือนแนบท้ายร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนในมหาวิทยาลัย พ.ศ. .... และร่างพระราชบัญญัติ

ระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. .... และมอบ
สำนักงบประมาณ กรมบัญชีกลาง สำนักงาน ก.พ. และ สำนักงาน
ก.ค. เตรียมการเพื่อสนับสนุนแนวทางดังกล่าว

ส.ป.ศ. ได้กำหนดตำแหน่งและวิทยฐานะ โดยจำแนกเป็น
ตำแหน่งครูและตำแหน่งผู้บริหารตามระบบ Academic Rank Classi-
fication จัดเป็นประเภทละ 4 ระดับ ซึ่งแตกต่างจากที่สำนักงาน ก.ค.
ใช้อยู่ในปัจจุบัน อย่างไรก็ตาม สำนักงาน ก.ค. ได้เตรียมปรับวิธีการ
กำหนดตำแหน่งและวิทยฐานะของครูและบุคลากรทางการศึกษาใหม่
ขณะนี้อยู่ระหว่างการดำเนินงาน

ในส่วนของการประเมินความก้าวหน้าในวิชาชีพ สำนักงาน
ก.ค. ได้กำหนดระบบการประเมินความก้าวหน้าในวิชาชีพของครูแนว
ใหม่ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และให้ผู้เรียนมีความสามารถเรียนรู้และ
พัฒนาตนเองได้ รวมทั้งยังมีจุดมุ่งหมายให้ครูที่อยู่ชนบทห่างไกล
ความเจริญและครูที่ตั้งใจปฏิบัติการสอน มีโอกาสได้รับความก้าวหน้า
จึงไม่เน้นการประเมินโดยการจัดทำเอกสารเหมือนในปัจจุบัน

ระบบการประเมินครูแนวใหม่จะเปลี่ยนสาระการประเมิน
และวิธีการประเมิน โดยครูจะต้องลงมือพัฒนาการเรียนการสอนให้
เกิดคุณภาพอย่างแท้จริงและอยู่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาอยู่ตลอดเวลา
การประเมินจะเน้นทั้งสภาพความยากลำบากในการทำงาน ปริมาณ
งาน คุณลักษณะที่ดีของครู การพัฒนาตนเอง กระบวนการเรียนการ

สอน และผลที่เกิดจากผู้เรียน การประเมินความก้าวหน้าแนวใหม่จะมี คณะกรรมการประเมินของสถานศึกษา เพื่อรวบรวมข้อมูลเบื้องต้น เสนอคณะกรรมการประเมินของจังหวัด เพื่อพิจารณากลับกรองข้อมูล และนำเสนอกรมเจ้าสังกัด เพื่อเสนอ อ.ก.ค. กรม ตัดสินการประเมิน ต่อไป ขณะนี้สำนักงาน ก.ค. ได้จัดทำระบบการประเมินแนวใหม่เสร็จ แล้ว และจะเสนอ ก.ค. ในต้นเดือนสิงหาคม 2545 ซึ่งคาดว่าจะ ดำเนินการให้มีผลใช้บังคับได้ในวันที่ 1 ธันวาคม 2545 นับว่า การกำหนดตำแหน่ง วิชยฐานะ และการประเมินความก้าวหน้าของ ครูและบุคลากรทางการศึกษา มีความก้าวหน้าระดับปานกลาง

3) ปัญหาและอุปสรรค

มีความจำเป็นต้องยกระดับคุณภาพชีวิตในการทำงานของ ครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยการปรับเปลี่ยนการกำหนดตำแหน่ง วิชยฐานะ ระบบและวิธีการประเมินความก้าวหน้า และการให้เงินเดือน เงินวิชยฐานะ/ค่าตอบแทนและสิทธิประโยชน์อื่นๆ ที่เหมาะสม

4) ข้อเสนอแนะ

เร่งปรับปรุงระบบบริหารงานบุคคล อันได้แก่วิธีการ ประเมินความก้าวหน้าของครู โดยให้ความสำคัญกับผลการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ในการดำเนินงาน เพื่อยกระดับคุณภาพ ชีวิตในการทำงานซึ่งจะทำให้ครูไม่ต้องทำงานด้านเอกสารที่ไม่ส่งผล ต่อผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนโดยตรง

3.7 ทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา (หมวด 8)

สาระสำคัญ

ในการสร้างสังคมแห่งความรู้ นั้น นับว่าเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับ
กระแสโลกปัจจุบัน กระบวนการศึกษาจึงเป็นกระบวนการที่สำคัญยิ่ง
ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อมุ่งไปสู่สังคมแห่งความรู้ รัฐธรรมนูญ
แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 จึงได้บัญญัติให้ “บุคคล
ย่อมมีสิทธิเสมอกันในการเข้ารับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบ
สองปีที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย” เพื่อ
เป็นการประกันโอกาสทางการศึกษาให้แก่คนไทยทุกคน เจตนารมณ์
ดังกล่าวได้ปรากฏอย่างชัดเจนในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ
พ.ศ. 2542 ซึ่งบทบัญญัติในหมวด 8 ทรัพยากรและการลงทุนเพื่อ
การศึกษาของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มีสาระ
สำคัญที่ต้องการ ให้ทุกฝ่ายในสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา
และให้รัฐมีหน้าที่ในการจัดสรร และบริหารจัดการการใช้ทรัพยากร
เพื่อการศึกษา โดยคำนึงถึงประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่จะเกิด
ประโยชน์สูงสุดสำหรับผู้เรียนและสังคม ซึ่งในหมวด 8 สรุปได้ 3
ประเด็นหลัก ดังนี้

- ประเด็นที่ 1 การระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา
- ประเด็นที่ 2 การจัดสรรทรัพยากรเพื่อการศึกษา
- ประเด็นที่ 3 การประเมินการใช้ทรัพยากรเพื่อการศึกษา

ประเด็นที่ 1 การระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา

1) สิ่งที่ต้องดำเนินการ

1.1) รัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา โดยอาจจัดให้มีการเก็บภาษีเพื่อการศึกษาได้ตามความเหมาะสม ทั้งนี้ให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด

1.2) รัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นออกมาตรการส่งเสริมและให้แรงจูงใจในการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาจากบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น โดยให้เป็นผู้จัดและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษารวมถึงบริจาคทรัพย์สินและทรัพยากรอื่นให้แก่สถานศึกษา และมีส่วนร่วมรับภาระค่าใช้จ่ายทางการศึกษา

1.3) การยกเว้นระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการจัดสรรรายได้และผลประโยชน์ของสถานศึกษาของรัฐที่ไม่เป็นนิติบุคคล เพื่อให้สถานศึกษาของรัฐที่ไม่เป็นนิติบุคคลสามารถจัดสรรเป็นค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา (มาตรา 59 วรรคสี่) โดยมีเงื่อนไขของเวลาเป็นตัวกำหนด คือ ต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จไม่เกิน 3 ปี นับแต่วันที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มีผลบังคับใช้ หรือภายในวันที่ 20 สิงหาคม 2545

2) การประเมินความก้าวหน้า

2.1) กฎหมายเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีเพื่อการศึกษา ขณะนี้ยังไม่มีการดำเนินงาน เนื่องจากสำนักงานปฏิรูปการศึกษา ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดทำข้อเสนอการระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา ให้เหตุผลว่า หลักการของระบบภาษีทั่วไปไม่ควรให้มีการจัดเก็บภาษีเพื่อการใดเป็นการเฉพาะ เพราะจะทำให้ระบบภาษียุ่งยาก ซับซ้อน และเกิดการรั่วไหลหรือหลีกเลี่ยงภาษี การจัดเก็บภาษีใดมาใช้เพื่อการศึกษาควรจะต้องพิจารณาในเรื่องของความเหมาะสม ความสัมพันธ์ของภาษีที่จัดเก็บกับการนำภาษีไปใช้ เพื่อให้การจัดเก็บภาษีเป็นไปตามหลักการของระบบภาษี อีกทั้งปัจจุบันประเทศกำลังประสบภาวะวิกฤติทางเศรษฐกิจ จึงควรหลีกเลี่ยงการเพิ่มภาระภาษีประเภทนี้แก่สังคม (ภาคผนวก 5 รายละเอียดเกี่ยวกับการจัดระบบทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา เรื่องการระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา, หน้า 5, 2544)

2.2) ขณะนี้ยังไม่มีข้อกำหนดมาตรการส่งเสริมและให้แรงจูงใจที่ชัดเจนในการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาจากส่วนต่างๆ ของสังคม แต่ก็ได้มีการดำเนินการยกร่างกฎกระทรวงว่าด้วยสิทธิการจัดการศึกษาของครอบครัว พ.ศ. .... อยู่ระหว่างการพิจารณาของกระทรวงศึกษาธิการ และร่างกฎกระทรวงว่าด้วยสิทธิการจัดการศึกษาของสถานประกอบการ พ.ศ. .... อยู่ระหว่างการพิจารณาของคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ นอกจากนี้ ได้มีการดำเนินงานแก้ไข

เพิ่มเติมกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา ได้แก่ ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายรัษฎากร พ.ศ. .... อยู่ระหว่างการพิจารณาของคณะกรรมการอำนวยการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมพระราชกำหนดพิกัดอัตราศุลกากร พ.ศ. .... ผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการกฤษฎีกาเรื่องเสนอคณะรัฐมนตรี ครั้งที่ 4 แล้ว และรอนำเสนอคณะรัฐมนตรี อย่างไรก็ตาม จากการออกแบบสำรวจการให้ความสนับสนุนด้านการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาของภาคเอกชน ระหว่างเดือนมิถุนายนถึงเดือนกรกฎาคม 2545 โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ พบว่า ภาคเอกชนส่วนใหญ่ไม่ทราบว่า การบริจาคทรัพย์สินหรือทรัพยากรอื่นเพื่อการศึกษา สามารถนำไปเป็นส่วนลดหย่อนภาษีได้ สำหรับการดำเนินงานด้านการส่งเสริมให้สังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาของหน่วยงานภาครัฐ มีหลายหน่วยงานได้กำหนดเป็นพันธกิจและนโยบายไว้ และได้ดำเนินการไปบ้างแล้ว

2.3) ในช่วงที่รายงานนี้ ยังไม่มีข้อมูลความเคลื่อนไหวของการดำเนินงานการยกเว้นหรือเบี่ยงผลกระทบการคลังว่าด้วยการจัดสรรรายได้และผลประโยชน์ของสถานศึกษาของรัฐที่ไม่เป็นนิติบุคคล เพื่อให้สถานศึกษาของรัฐที่ไม่เป็นนิติบุคคลสามารถจัดสรรเป็นค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา (มาตรา 59 วรรคสี่)

ผลการดำเนินงานเมื่อเทียบกับเกณฑ์การประเมินความก้าวหน้า พบว่า โดยภาพรวมของการระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา มีความก้าวหน้าน้อย

3) ปัญหาอุปสรรค

3.1) การดำเนินการด้านระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา มีความเชื่อมโยงกับกฎหมายอื่นที่ต้องออกตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เช่น ร่างกฎกระทรวงว่าด้วยสิทธิในการจัดการศึกษา พ.ศ. .... จำเป็นต้องทราบความชัดเจนของกฎหมายที่ต้องออกตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ก่อนจึงจะสามารถดำเนินการได้

3.2) ขาดองค์ความรู้แนวทางการระดมทรัพยากรและการลงทุนในรูปแบบต่างๆ ที่เหมาะสมสำหรับแต่ละส่วนของสังคม

4) ข้อเสนอแนะ

4.1) เร่งดำเนินการออกกฎหมายที่ต้องออกตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เพื่อเป็นแรงผลักดันให้เกิดการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา

4.2) ศึกษาวิจัยแนวทางการระดมทรัพยากรและการลงทุนในรูปแบบต่างๆ เพื่อนำไปสู่การพัฒนานโยบายต่อไป

4.3) ควรเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้หน่วยงานต่างๆ ได้ทราบถึงสิทธิประโยชน์ที่จะได้รับจากการมีส่วนร่วมกับการศึกษา

ประเด็นที่ 2 การจัดสรรทรัพยากรเพื่อการศึกษา

1) สิ่งที่ต้องดำเนินการ

1.1) การจัดสรรเงินอุดหนุนทั่วไปเป็นค่าใช้จ่ายรายบุคคลที่เหมาะสมแก่ผู้เรียนการศึกษาภาคบังคับและการศึกษาขั้นพื้นฐานที่จัดโดยรัฐและเอกชนให้เท่าเทียมกัน โดยจะต้องมีการประกาศมติคณะรัฐมนตรีเรื่องวิธีการจัดสรรฯ ดังกล่าว และต้องดำเนินการให้เสร็จภายใน 5 ปี นับตั้งแต่วันที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มีผลบังคับใช้ หรือก่อนวันที่ 11 ตุลาคม 2545 และการจัดสรรงบประมาณและทรัพยากรทางการศึกษาอื่นเป็นพิเศษให้เหมาะสม และสอดคล้องกับความจำเป็นในการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษแต่ละกลุ่ม ได้แก่ ผู้ด้อยโอกาส ผู้พิการ และผู้มีความสามารถพิเศษ (มาตรา 10 วรรคสอง วรรคสาม และวรรคสี่) โดยคำนึงถึงความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษาและความเป็นธรรม โดยจะต้องมีการประกาศใช้กฎกระทรวงว่าด้วยการจัดสรรเงินงบประมาณและทรัพยากรทางการศึกษาอื่นเป็นพิเศษ และต้องดำเนินการให้เสร็จไม่เกิน 3 ปี นับแต่วันที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มีผลบังคับใช้ หรือก่อนวันที่ 20 สิงหาคม 2545

1.2) การจัดสรรเงินงบประมาณเป็นค่าใช้จ่ายดำเนินการ และงบลงทุนให้สถานศึกษาของรัฐ โดยให้มีอิสระในการบริหารงบประมาณและทรัพยากรทางการศึกษา และให้มีการประกาศมติคณะรัฐมนตรีเรื่องวิธีการจัดสรรฯ ดังกล่าว ภายใน 5 ปี นับแต่วันที่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มีผลบังคับใช้ หรือก่อนวันที่ 11 ตุลาคม 2545 และ การจัดสรรงบประมาณใน ลักษณะเงินอุดหนุนทั่วไปให้สถานศึกษาระดับอุดมศึกษาของรัฐที่เป็น นิติบุคคล และเป็นสถานศึกษาในกำกับของรัฐหรือองค์การมหาชน

1.3) การจัดสรรงบประมาณเพื่อกองทุนต่างๆ โดยจะต้อง มีการประกาศมติคณะรัฐมนตรีเรื่องวิธีการจัดสรรงบประมาณเพื่อ กองทุนต่างๆ ดังรายละเอียดข้างล่างนี้

(1) กองทุนกู้ยืมให้แก่ผู้เรียนที่มาจากครอบครัวที่มี รายได้น้อย

(2) กองทุนกู้ยืมดอกเบี้ยต่ำให้สถานศึกษาเอกชน เพื่อให้พึ่งตนเองได้

(3) การจัดตั้งกองทุนเพื่อพัฒนาการศึกษาของรัฐ และเอกชน

1.4) การจัดสรรเงินอุดหนุนการศึกษาที่จัดโดยบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ

และสถาบันสังคมอื่น โดยให้มีนโยบายการจัดสรรเงินอุดหนุนการศึกษาที่จัดโดยกลุ่มดังกล่าวข้างต้นตามความเหมาะสมและความจำเป็น

2) การประเมินความก้าวหน้า

2.1) การจัดสรรเงินอุดหนุนทั่วไปเป็นค่าใช้จ่ายรายบุคคลที่เหมาะสมแก่ผู้เรียนการศึกษาภาคบังคับ และการศึกษาขั้นพื้นฐานที่จัดโดยรัฐและเอกชนให้เท่าเทียมกัน กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ และสำนักงานงบประมาณ ได้นำผลการประมาณการค่าใช้จ่ายรายหัวการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ได้ศึกษาไว้แล้วไปทบทวน โดยเมื่อวันที่ 13 สิงหาคม 2545 กระทรวงศึกษาธิการได้พิจารณาทบทวนยอดเงินค่าใช้จ่ายรายหัวที่จะให้การอุดหนุนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี อีกครั้ง เพื่อนำเสนอต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาต่อไป ซึ่งจะเริ่มในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2545 หรือเดือนตุลาคม 2545 นี้

สำหรับการจัดสรรงบประมาณและทรัพยากรทางการศึกษาอื่นเป็นพิเศษให้เหมาะสม และสอดคล้องกับความจำเป็นในการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษ ได้แก่ ผู้ด้อยโอกาส ผู้พิการ และผู้มีความสามารถพิเศษ โดยให้คำนึงถึงความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษา และความเป็นธรรมนั้น ได้มีการยกร่างกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการจัดสรรงบประมาณทางการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. .... ซึ่งผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการกฤษฎีกาแล้ว

2.2) การจัดสรรเงินงบประมาณเป็นค่าใช้จ่ายดำเนินการ และงบลงทุนให้สถานศึกษาของรัฐ ขณะนี้อยู่ระหว่างการดำเนินการ ควบคู่ไปกับการจัดสรรเงินอุดหนุนทั่วไปเป็นค่าใช้จ่ายรายบุคคลที่เหมาะสมแก่ผู้เรียนการศึกษาระดับมัธยมศึกษา และการศึกษาระดับชั้นพื้นฐานที่จัดโดยรัฐและเอกชน สำหรับการจัดสรรงบประมาณในลักษณะเงินอุดหนุนทั่วไปให้สถานศึกษาระดับอุดมศึกษาของรัฐที่เป็นนิติบุคคล และเป็นสถานศึกษาในกำกับของรัฐหรือองค์การมหาชน สำนักปฏิรูปการศึกษาซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบดำเนินการในหมวดนี้ เสนอให้ปรับเปลี่ยนวิธีการงบประมาณเพื่อสะท้อนถึง ประสิทธิภาพและต้นทุนค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนในแต่ละระดับ สาขาวิชา ควบคู่ไปกับการให้ผู้เรียนร่วมรับภาระค่าใช้จ่าย ขณะรายงานนี้ มีร่างพระราชบัญญัติของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐในกำกับดูแลของกระทรวงศึกษาธิการอยู่ระหว่างการตรวจพิจารณาของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา จำนวน 3 ฉบับ

2.3) การจัดสรรงบประมาณเพื่อกองทุนต่างๆ ผลการดำเนินงานมีดังนี้

(1) กองทุนกู้ยืมให้แก่ผู้เรียนที่มาจากครอบครัวที่มีรายได้น้อย ปัจจุบันการดำเนินงานของกองทุนนี้อยู่ภายใต้พระราชบัญญัติกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา พ.ศ. 2541 และขณะนี้มีการแก้ไขพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวเพื่อให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 โดยอยู่ระหว่างการ

พิจารณาของคณะอนุกรรมการอำนวยการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

(2) กองทุนกู้ยืมดอกเบี้ยต่ำให้สถานศึกษาเอกชน เพื่อให้พึ่งตนเองได้ สำนักงานปฏิรูปการศึกษา เสนอให้มีมติคณะรัฐมนตรีเห็นชอบเรื่องการรวมเงินทุนหมุนเวียนต่างๆ (โดยไม่รวมกองทุนหรือเงินทุนหมุนเวียนที่จัดตั้งโดยกฎหมายเฉพาะ) ขึ้นเป็นกองทุนกู้ยืมดอกเบี้ยต่ำให้สถานศึกษาเอกชน ได้แก่ เงินทุนหมุนเวียนเพื่อพัฒนาการศึกษาโรงเรียนเอกชน และเงินทุนหมุนเวียนเพื่อพัฒนาการศึกษาระดับมัธยมศึกษาสำหรับโรงเรียนเอกชนที่สอนศาสนา อิสลาม และให้โอนเงินทุนหมุนเวียนเพื่อพัฒนาสถาบันอุดมศึกษาเอกชน มาเป็นกองทุนกู้ยืมพัฒนาสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ทั้งนี้ ให้รัฐจัดสรรให้กองทุนกู้ยืมดอกเบี้ยต่ำให้สถานศึกษาเอกชนตามสถานะทางการเงิน การคลังของประเทศเป็นหลัก ขณะที่รายงานนี้ยังไม่มีเปลี่ยนแปลง คงใช้รูปแบบการดำเนินงานเดิม

(3) การจัดตั้งกองทุนเพื่อพัฒนาการศึกษาของรัฐ และเอกชน ขณะนี้อยู่ในช่วงพัฒนาองค์ความรู้ แต่อย่างไรก็ตาม สำนักปฏิรูปการศึกษาได้ให้ข้อเสนอในเบื้องต้นว่าปัจจุบันยังไม่ควรจัดตั้งกองทุนนี้ เนื่องจากความไม่ชัดเจนของหลักการและเหตุผลในการจัดตั้งกองทุนนี้ รวมทั้งกองทุนที่มีอยู่ในปัจจุบันและที่จัดตั้งขึ้นใหม่ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 น่าจะเพียงพอ สำหรับการปฏิรูปการศึกษาตามแนวทางของพระราชบัญญัติการศึกษา

แห่งชาติ พ.ศ. 2542 (รายงานการศึกษาของสำนักงานปฏิรูปการศึกษา ภาคผนวก 5 รายละเอียดเกี่ยวกับการจัดระบบทรัพยากรและการลงทุน เพื่อการศึกษา เรื่องกองทุนต่างๆ ตามพระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. 2542, หน้า 46, 2544) อย่างไรก็ตาม แม้ว่าใน พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้มีบทบัญญัติ เกี่ยวกับกองทุนต่างๆ เพื่อสนับสนุนให้การปฏิรูปการศึกษาในครั้งนี้ บรรลุตามเจตนารมณ์ที่ตั้งไว้ แต่ด้วยสภาพเศรษฐกิจปัจจุบันของ ประเทศ รัฐมีงบประมาณจำกัด ดังนั้น การใช้แนวทางหรือมาตรการ อื่นที่เหมาะสม เพื่อให้การปฏิรูปการศึกษานี้บรรลุถึงความ มุ่งหมายที่ตั้งไว้ จึงเป็นหนทางหนึ่งที่ควรนำมาพิจารณา

2.3) การจัดสรรเงินอุดหนุนการศึกษาที่จัดโดยส่วนต่างๆ ของสังคมตามความเหมาะสมและจำเป็นนั้น ขณะรายงานนี้ยังไม่มี ข้อมูลการดำเนินการที่ชัดเจน

ผลการประเมินความก้าวหน้าเมื่อเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ สรุปได้ว่า การจัดสรรทรัพยากรเพื่อการศึกษาโดยภาพรวม มีความ ก้าวหน้าปานกลาง

3) ปัญหาอุปสรรค

การประมาณการค่าใช้จ่ายรายบุคคล จำเป็นต้องใช้ข้อมูล พื้นฐานที่ถูกต้อง และทันสมัยไปใช้ในการศึกษา เช่น ข้อมูลจำนวน ผู้เรียน เพื่อให้ผลการประมาณที่ศึกษาได้ใกล้เคียงกับความเป็นจริง

และน่าเชื่อถือ นอกจากนี้แล้ว การประมาณการค่าใช้จ่ายควรพิจารณาให้ครอบคลุมและทั่วถึงในทุกกลุ่มเป้าหมายผู้เรียนด้วย

4) ข้อเสนอแนะ

ควรมีการศึกษาวิจัยแนวทางการจัดสรรค่าใช้จ่ายรายบุคคล และสถานศึกษาที่สะท้อนถึงประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการจัดการศึกษา ความเสมอภาค ความเป็นธรรมในการจัดสรร โดยคำนึงถึงปัจจัยที่ลดความเหลื่อมล้ำระหว่างบุคคล (equalizing factors)

ประเด็นที่ 3 การประเมินการใช้ทรัพยากรเพื่อการศึกษา

1) สิ่งที่ต้องดำเนินการ

1.1) สถานศึกษาจัดให้มีระบบตรวจสอบ ติดตาม และประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผล การใช้จ่ายงบประมาณการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับหลักการศึกษา แนวการจัดการศึกษา และคุณภาพมาตรฐานการศึกษา

1.2) การยกร่างกฎกระทรวงว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการตรวจสอบ ติดตาม และประเมินการใช้จ่ายงบประมาณการจัดการศึกษา พ.ศ. .... มีเงื่อนไขของเวลาเป็นตัวกำหนดคือต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จไม่เกิน 3 ปีนับแต่วันที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มีผลบังคับใช้ หรือภายในวันที่ 20 สิงหาคม 2545

2) การประเมินความก้าวหน้า

2.1) หน่วยงานระดับปฏิบัติได้จัดทำโครงการนำร่องการปรับปรุงระบบการจัดการงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน ซึ่งเป็นระบบการจัดการงบประมาณที่มีระบบตรวจสอบ ติดตาม และประเมินประสิทธิภาพประสิทธิผลการใช้จ่ายงบประมาณของหน่วยงาน โดยสำนักงานงบประมาณใช้ระบบนี้เป็นแผนปรับปรุงระบบงบประมาณของประเทศ ขณะนี้โครงการดังกล่าวฯ อยู่ระหว่างทดลองนำร่องในสถานศึกษา คาดว่าเมื่อสิ้นสุดโครงการฯ สามารถนำบทเรียนที่ได้ไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสถานศึกษาอื่นได้ สำหรับระดับอุดมศึกษามีการพัฒนาต้นแบบบัญชีต้นทุนฐานกิจกรรมด้วยเกณฑ์พึงรับพึงจ่าย พร้อมฝึกอบรมบุคลากรในเรื่องนี้ และมีการวางระบบการติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา และการใช้จ่ายงบประมาณในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ นอกจากนี้ สำนักงานปฏิรูปการศึกษา ได้จัดทำข้อเสนอเกี่ยวกับกระบวนการงบประมาณ และระบบการบริหารจัดการทางการเงินของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งครอบคลุม ระบบงบประมาณ ระบบบริหารการเงินและทรัพย์สิน ระบบบัญชี และระบบตรวจสอบและติดตามผลการใช้จ่ายเงิน

2.2) การยกร่างกฎกระทรวงว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการตรวจสอบ ติดตาม และประเมินการใช้จ่ายงบประมาณการจัดการศึกษา พ.ศ. .... ขณะที่รายงานนี้ยังไม่ปรากฏข้อมูลดำเนินการ

ผลการประเมินความก้าวหน้าเมื่อเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้สรุปได้ว่าการประเมินการใช้ทรัพยากรโดยรวม มีความก้าวหน้า น้อย

3) ปัญหาอุปสรรค

3.1) กฎและระเบียบต่างๆ ที่ใช้ในปัจจุบันไม่เอื้อต่อระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน

3.2) การพัฒนามาตรฐานบางตัวในระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน ยังต้องรอความชัดเจนจากหน่วยงานกลาง เช่น ระบบบัญชีรับฟังจ่าย ระบบการจัดตั้งและจัดสรรงบประมาณ ระบบจัดซื้อจัดจ้าง เป็นต้น

4) ข้อเสนอแนะ

ในส่วนที่มีการนำร่องการดำเนินการต่างๆ ควรมีการติดตามประเมินผล สรุปบทเรียนที่ศึกษาได้เพื่อนำไปสู่การพัฒนาในระยะยาวต่อไป

3.8 เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา (หมวด 9)

สาระสำคัญ

บทบัญญัติในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 9 ว่าด้วยเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา มีเจตนารมณ์ที่จะช่วยให้

ผู้เรียนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารความรู้ด้วยตนเอง และสามารถมีปฏิสัมพันธ์กับผู้สอนโดยไม่จำกัดเวลาและสถานที่ ทั้งนี้ เพื่อให้การปฏิรูปการเรียนรู้ที่ “ผู้เรียนสำคัญที่สุด” บรรลุผลสำเร็จเป็นรูปธรรม จึงกำหนดให้มีการจัดสรรคลื่นความถี่ สื่อตัวนำ และโครงสร้างพื้นฐานเพื่อการเข้าถึงเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ส่งเสริมการผลิตและพัฒนาแบบเรียน ตำรา สื่อสิ่งพิมพ์ และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาอื่น พัฒนาผู้ผลิตและผู้ใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา พัฒนาขีดความสามารถของผู้เรียน วิจัยและพัฒนา จัดตั้งกองทุนพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา และจัดตั้งหน่วยงานกลางด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

ด้วยเหตุนี้ การติดตามและประเมินความก้าวหน้าในการดำเนินงานปฏิรูปการศึกษาตามหมวด 9 ว่าด้วยเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา จึงแบ่งออกเป็น 4 ประเด็นหลัก ได้แก่

ประเด็นที่ 1 การจัดสรรและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ระบบเครือข่าย วัสดุอุปกรณ์และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

ประเด็นที่ 2 การส่งเสริมและสนับสนุน การผลิตและพัฒนาแบบเรียน ตำรา สื่อสิ่งพิมพ์ และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาอื่น

ประเด็นที่ 3 การพัฒนาผู้ผลิตและผู้ใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา และการเพิ่มขีดความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาของผู้เรียน

ประเด็นที่ 4 การส่งเสริมการวิจัยและพัฒนา การระดมทุน และการจัดตั้งหน่วยงานกลางด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

ประเด็นที่ 1 การจัดสรรและการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ระบบ เครือข่าย วัสดุอุปกรณ์ และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา
(มาตรา 63)

1) สิ่งที่ต้องดำเนินการ

ตามมาตรา 63 รัฐจะต้องจัดสรรเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา เพื่อใช้สำหรับการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษา ตามอัธยาศัย ได้แก่ 1) คลื่นความถี่วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และวิทยุโทรคมนาคม 2) สื่อตัวนำ ซึ่งเป็นสื่อตามสายในรูปแบบต่างๆ และ 3) โครงสร้างพื้นฐานอื่นๆ ที่จำเป็น โดยดำเนินการให้มีกฎหมาย ว่าด้วยเรื่องการจัดสรรคลื่นความถี่วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และวิทยุโทรคมนาคมเพื่อใช้ประโยชน์ในการศึกษา จัดทำนโยบาย และแผนเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ทั้งในระดับชาติและ ระดับปฏิบัติ ให้สถานศึกษาทุกระดับเข้าถึงข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ต่างๆ ด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และให้มีการกระจายอุปกรณ์ ขึ้นต่ำเพื่อการบริหารจัดการและการเข้าถึงเทคโนโลยีสารสนเทศและ การสื่อสารเพื่อการศึกษาในทุกหน่วยงานและสถานศึกษา

2) การประเมินความก้าวหน้า

ผลการดำเนินงานจัดสรรและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานระบบเครือข่าย วัสดุอุปกรณ์ และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาตามมาตรา 63 มีความก้าวหน้าในการดำเนินงานดังต่อไปนี้

2.1) การดำเนินงานด้านกฎหมายยังมีความก้าวหน้าน้อย เนื่องจากมีปัญหาในการสรรหาคณะกรรมการกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์แห่งชาติ (กสช.) และคณะกรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กทช.) ทำให้การจัดทำกฎหมายว่าด้วยเรื่องการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ไม่คืบหน้าเท่าที่ควร

2.2) การดำเนินงานในด้านนโยบายและแผนเกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมีความก้าวหน้าในระดับปานกลาง กล่าวคือ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติได้ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดทำ (ร่าง) แผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษา ซึ่งคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติได้มีมติเห็นชอบในหลักการ และขอให้เพิ่มเติมยุทธศาสตร์หลักๆ เพื่อการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

นอกจากนี้ ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ ได้จัดทำกรอบนโยบายเทคโนโลยีสารสนเทศ พ.ศ. 2544 - 2553 ของประเทศไทย (IT 2010) ซึ่งคณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบเมื่อวันที่ 19 มีนาคม 2545 โดยมีส่วนที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการ

ศึกษา คือ กลยุทธ์การพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศในภาคการศึกษา (e-Education) ซึ่งได้นำบทบัญญัติในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 9 ไปประกอบการพิจารณาด้วย

2.3) ในส่วนของหน่วยปฏิบัติ กระทรวงศึกษาธิการได้จัดทำแผนพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ระยะที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) โดยเฉพาะกรมการศึกษานอกโรงเรียนได้จัดทำแผนแม่บท 3 ฉบับ ได้แก่ แผนแม่บทวิทยุกระจายเสียงเพื่อการศึกษา แผนแม่บทวิทยุโทรทัศน์เพื่อการศึกษา และแผนแม่บทมัลติมีเดียเพื่อการศึกษา สำหรับทบวงมหาวิทยาลัยก็ได้จัดทำแผนพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศระดับอุดมศึกษาเช่นกัน

2.4) เมื่อพิจารณาผลการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ พบว่าการดำเนินงานบางเรื่องมีความก้าวหน้าปานกลาง แต่บางเรื่องยังมีความก้าวหน้าน้อย กล่าวคือ

- การจัดการศึกษาโดยใช้คลื่นความถี่วิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์เพื่อการศึกษา มีหน่วยงานหลักที่ดำเนินการ คือ กรมการศึกษานอกโรงเรียน และมูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ซึ่งได้ขยายบริการด้านการเรียนการสอนอย่างกว้างขวางมากยิ่งขึ้น

- การพัฒนาระบบเครือข่ายการศึกษาแห่งชาติ ได้รับอนุมัติในหลักการจากคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 18 กันยายน 2544

ให้ดำเนินโครงการเครือข่ายการศึกษาแห่งชาติ (EdNet) เพื่อเชื่อมโยงเครือข่ายสารสนเทศเพื่อการศึกษาของทบวงมหาวิทยาลัย (UniNet) กับเครือข่ายของกระทรวงศึกษาธิการ (MoeNet) สำหรับเครือข่าย UniNet นั้น สามารถเชื่อมต่อกับสถาบันราชภัฏและสถาบันเทคโนโลยีราชมงคลได้ทั้งหมดแล้ว ส่วนเครือข่ายคอมพิวเตอร์เพื่อโรงเรียนไทย (SchoolNet) ในเดือนมิถุนายน 2545 มีโรงเรียนเข้าร่วมโครงการได้ร้อยละ 88.6 ของเป้าหมายที่กำหนดไว้

- การจัดการระบบเครื่องคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์พบว่า ในปี 2545 อัตราส่วนเครื่องคอมพิวเตอร์ต่อนักเรียนนักศึกษา ระดับและประเภทการศึกษาต่างๆ ยังต่ำกว่าเป้าหมายมาก

3) ปัญหาอุปสรรค

3.1) การจัดสรรคลื่นความถี่ฯ เพื่อใช้ประโยชน์สำหรับการศึกษาอย่างแท้จริง ตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ยังไม่สามารถดำเนินการได้ เนื่องจากยังขาดคณะกรรมการ คือ กสช. และ กทช. มารับผิดชอบดำเนินการ

3.2) การพัฒนาระบบเครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษายังมีข้อจำกัด เนื่องจากโครงสร้างพื้นฐานรวมทั้งวัสดุอุปกรณ์ ยังมีการกระจายตัวน้อย ทำให้ผู้เรียนอีกจำนวนมากไม่สามารถใช้บริการจากเครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารได้อย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกัน

4) ข้อเสนอแนะ

4.1) รัฐต้องเร่งดำเนินการตามกระบวนการสรรหาคณะกรรมการกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์แห่งชาติ (กสช.) และคณะกรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กทช.) ทั้งนี้เพื่อให้มีผู้รับผิดชอบดำเนินการจัดทำกฎหมาย ว่าด้วยเรื่องการจัดสรรคลื่นความถี่ และกฎหมายว่าด้วยเรื่องการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์เพื่อใช้ประโยชน์ในด้านการศึกษา เพื่อจะได้มีการจัดสรรคลื่นความถี่ใหม่ให้เหมาะสม

4.2) การพัฒนานโยบายเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษาต้องมองในภาพรวมทั้งประเทศ และการปฏิบัติในทุกชั้นตอนจะต้องมีความชัดเจนในระดับย่อยด้วย นอกจากนี้ ยังต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่ายทั้งภาครัฐและเอกชนในการดำเนินงานเกี่ยวกับการเชื่อมต่อระบบเครือข่ายและการจัดหาโครงสร้างพื้นฐานรวมทั้งวัสดุและอุปกรณ์

ประเด็นที่ 2 การส่งเสริมและสนับสนุน การผลิตและพัฒนาแบบเรียน ตำรา สื่อสิ่งพิมพ์ และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาอื่น (มาตรา 64)

1) สิ่งที่ต้องดำเนินการ

ตามมาตรา 64 รัฐจะต้องส่งเสริมให้หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน ตลอดจนบุคคลทั่วไปผลิตและพัฒนาแบบเรียน ตำรา สื่อ

สิ่งพิมพ์อื่น วัสดุอุปกรณ์ และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาอื่น โดยเปิดให้มีการแข่งขันอย่างเสรีและเป็นธรรม ดังนั้น จึงจำเป็นต้องดำเนินการให้มีนโยบายส่งเสริมการผลิตและพัฒนาแบบเรียน และสื่อการเรียนการสอนที่เปิดให้มีการแข่งขันโดยเสรีอย่างเป็นธรรม รวมทั้งเปิดโอกาสให้ภาคเอกชนและบุคคลทั่วไปผลิตและพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาที่มีเนื้อหาสาระเหมาะสมและมีคุณภาพสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน โดยให้มีการแข่งขันอย่างเสรีและเป็นธรรม

2) การประเมินความก้าวหน้า

การดำเนินงานเพื่อส่งเสริมการผลิตและพัฒนาแบบเรียน ตำรา สื่อสิ่งพิมพ์ และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาอื่น มีความก้าวหน้าในระดับปานกลาง กล่าวคือ เมื่อพิจารณาการดำเนินงานเพื่อกำหนดนโยบายและแผน พบว่า หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ดำเนินการวิจัยและร่างนโยบายส่งเสริมการผลิตและพัฒนาสื่อสิ่งพิมพ์และสื่อเทคโนโลยีอย่างเสรีและเป็นธรรม ซึ่งขณะนี้ กรมวิชาการได้ปรับปรุงร่างนโยบายดังกล่าว เพื่อนำเสนอรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการพิจารณา กำหนดเป็นนโยบาย นอกจากนี้ กระทรวงศึกษาธิการยังได้จัดทำแผนงานด้านการพัฒนาเนื้อหา สื่อ และซอฟต์แวร์ โดยกำหนดภารกิจที่จะดำเนินการไว้ชัดเจน

จากการติดตามผลการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พบว่า การส่งเสริมและสนับสนุนการผลิตและพัฒนาแบบเรียน ตำรา

สื่อสิ่งพิมพ์ และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาอื่น ตามมาตรา 64 มีความก้าวหน้าปานกลาง เนื่องจาก การดำเนินงานในปัจจุบัน ยังใช้ระเบียบและข้อบังคับเดิม ซึ่งยังไม่เปิดโอกาสให้เกิดการแข่งขันในการผลิตและพัฒนาแบบเรียนอย่างเสรีและเป็นธรรม แต่ในทางปฏิบัติหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คือ กรมวิชาการ ก็ได้มีการส่งเสริมให้มีการผลิตสื่อทางการศึกษาได้อย่างเสรีมากขึ้น โดยได้ให้ความสำคัญในด้านการพัฒนาคุณภาพ สร้างการมีส่วนร่วมในการผลิตกับภาคเอกชน มีการเปิดรับตรวจคุณภาพสื่อ กระจายอำนาจทางวิชาการให้สถานศึกษาผลิตสื่อการเรียนการสอน ส่งเสริมให้เอกชนผลิตสื่อได้อย่างเสรีมากขึ้น แต่ยังคงควบคุมราคาจำหน่ายอยู่ เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมสำหรับผู้ผลิตและผู้ใช้

3) ปัญหาอุปสรรค

การที่จะส่งเสริมการผลิตและพัฒนาแบบเรียนและสื่อการเรียนการสอนอย่างเสรีและเป็นธรรมนั้น จำเป็นต้องมีการประกาศนโยบายและแนวทางการดำเนินงานให้ชัดเจน แต่ขณะนี้ ยังไม่มีการประกาศใช้นโยบายดังกล่าว

4) ข้อเสนอแนะ

ควรเร่งประกาศใช้นโยบายการส่งเสริมการผลิตและพัฒนาหนังสือ สื่อสิ่งพิมพ์ วัสดุอุปกรณ์ และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาอื่น อย่างเสรีและเป็นธรรม เพื่อให้ผู้ผลิตและผู้บริโภคได้ประโยชน์ร่วมกัน

ประเด็นที่ 3 การพัฒนาผู้ผลิตและผู้ใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา และการเพิ่มขีดความสามารถในการใช้เทคโนโลยี เพื่อการศึกษาของผู้เรียน

(มาตรา 65 และมาตรา 66)

1) สิ่งที่ต้องดำเนินการ

ตามมาตรา 65 และมาตรา 66 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องดำเนินการพัฒนาบุคลากรทั้งผู้ผลิตและผู้ใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา รวมทั้งดำเนินการให้ผู้เรียนมีสิทธิได้รับการพัฒนาขีดความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในโอกาสแรกทำได้ โดยหน่วยงานต่างๆ รวมทั้งสถานศึกษาจะต้องกำหนดแผนงานและเป้าหมายในการพัฒนาบุคลากร จัดการเรียนการสอนโดยใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร จัดให้มีหลักสูตรการศึกษาและการฝึกอบรมสำหรับผู้ผลิตและผู้ใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา มีการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาสำหรับพัฒนาผู้ผลิตและผู้ใช้ ทั้งในระบบและนอกระบบโรงเรียน มีการฝึกอบรมและสร้างสื่อการฝึกอบรมที่เน้นการปฏิบัติจริง และมีการฝึกอบรมเพื่อให้ผู้เรียนมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

2) การประเมินความก้าวหน้า

2.1) การจัดทำนโยบายและแผนเพื่อพัฒนาบุคลากรทั้งผู้ผลิตและผู้ใช้ รวมทั้งการพัฒนาขีดความสามารถของผู้เรียน ตาม

มาตรา 65 และ 66 มีความก้าวหน้ามาก กล่าวคือ นอกจากจะมีการกำหนดนโยบายและแผนไว้ในระดับชาติ ซึ่งได้แก่ แผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารแห่งชาติ กรอบนโยบายเทคโนโลยีสารสนเทศ พ.ศ. 2544-2553 และแผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของประเทศไทย พ.ศ. 2546-2549 แล้วหน่วยงานต่างๆ รวมทั้งสถานศึกษาก็ได้กำหนดแผนและเป้าหมายในการพัฒนาบุคลากรให้มีความสามารถในการผลิตและใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษาไว้ด้วย เช่น สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล มีการจัดทำแผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล ซึ่งมีเป้าหมายที่จะพัฒนาบุคลากรในด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ปีละไม่ต่ำกว่าร้อยละ 25 ของบุคลากรทั้งหมดของสถาบันฯ สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร มีแผนในการพัฒนาบุคลากรครูผู้ปฏิบัติงานด้านโสตทัศนศึกษา โดยมีเป้าหมายจัดอบรมครูโสตทัศนศึกษาในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร หลักสูตรการผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาปีละ 50 คน เป็นต้น

2.2) ในส่วนของการนำนโยบายและแผนไปสู่การปฏิบัติทุกหน่วยงานได้จัดให้มีการฝึกอบรมบุคลากรให้สามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศได้อย่างเหมาะสม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ครูและอาจารย์ได้รับการฝึกอบรมให้สร้างสื่อการเรียนการสอนด้วย สำหรับด้านการพัฒนาขีดความสามารถของผู้เรียน สถานศึกษาได้จัดให้มีการเรียนการสอนหรือการฝึกอบรมเพื่อให้ผู้เรียนมีความสามารถในการใช้

เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการเรียนรู้ด้วย แต่ยังไม่ครอบคลุมทุกโรงเรียน จึงนับว่ามีความก้าวหน้าในระดับปานกลาง

3) ปัญหาอุปสรรค

3.1) แม้ทุกหน่วยงานจะมีนโยบายและแผนการดำเนินงานในการฝึกอบรมครู-อาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา แต่ก็ยังไม่เพียงพอต่อความต้องการ

3.2) ในภาพรวม ครูและบุคลากรทางการศึกษา รวมทั้งนักเรียน ส่วนใหญ่ยังขาดโอกาสในการเข้าถึงเครือข่ายคอมพิวเตอร์ เนื่องจากโรงเรียนส่วนใหญ่ยังขาดแคลนคอมพิวเตอร์ และวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นในการเชื่อมต่อระบบเครือข่าย

3.3) ครู บุคลากรทางการศึกษา และผู้เรียนมีปัญหาด้านภาษาอังกฤษ ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการหาความรู้บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

4) ข้อเสนอแนะ

4.1) ต้องเร่งประสานความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชนที่มีความพร้อม รวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อดำเนินการจัดหาคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์ต่างๆ ที่จำเป็นให้แก่สถานศึกษาทั่วประเทศ

4.2) พัฒนาครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาในด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างทั่วถึงและต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถนำความรู้และทักษะมาใช้ในการศึกษาค้นคว้าและปฏิบัติงานได้

4.3) ให้ความสำคัญและเร่งรัดพัฒนาหลักสูตรภาษาอังกฤษในการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถใช้ภาษาอังกฤษเพื่อเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ประเด็นที่ 4 การส่งเสริมการวิจัยและพัฒนา การระดมทุน และการจัดตั้งหน่วยงานกลางด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา (มาตรา 67 มาตรา 68 และมาตรา 69)

1) สิ่งที่ต้องดำเนินการ

รัฐจะต้องจัดให้มีมาตรการและกลไกในการส่งเสริมการผลิต การพัฒนา และการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาตามบทบัญญัติใน มาตรา 67 มาตรา 68 และมาตรา 69 กล่าวคือ จะต้องมีการออก พระราชบัญญัติจัดตั้งหน่วยงานกลางด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา เพื่อทำหน้าที่เสนอนโยบายและแผน ส่งเสริมและประสานการวิจัย พัฒนาและประเมินคุณภาพและประสิทธิภาพการผลิตและการใช้ เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา มีการวิจัยและพัฒนาเกี่ยวกับการผลิตและ พัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา มีการออกกฎกระทรวงเกี่ยวกับการ ระดมทุน เพื่อจัดตั้งกองทุนพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา รวมทั้ง ดำเนินการให้มีการลดอัตราค่าบริการเป็นพิเศษในการใช้เทคโนโลยี เพื่อการพัฒนาคนและสังคม

2) การประเมินความก้าวหน้า

ผลการดำเนินงานเพื่อให้มีการส่งเสริมการวิจัยและพัฒนา การระดมทุนและการจัดตั้งหน่วยงานกลางด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาตามมาตรา 67 มาตรา 68 และมาตรา 69 มีความก้าวหน้าในการดำเนินงานดังต่อไปนี้

2.1) การดำเนินงานด้านกฎหมายมีความก้าวหน้าน้อย เนื่องจากร่างพระราชบัญญัติจัดตั้งสถาบันเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา พ.ศ. .... ยังรอการพิจารณาของคณะกรรมการกฤษฎีกาฯ คณะที่ 4 จึงยังไม่มี การจัดตั้งหน่วยงานกลางด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาตาม มาตรา 69 ซึ่งส่งผลให้การออกกฎกระทรวงเกี่ยวกับการระดมทุนเพื่อ จัดตั้งกองทุนพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาตามมาตรา 68 ล่าช้าด้วย

อย่างไรก็ตาม หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้มีการกำหนด นโยบายและแผนการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาไว้แล้วทั้งใน ระดับชาติและระดับปฏิบัติ รวมทั้งนโยบายและแผนการส่งเสริมการ วิจัยและพัฒนาการผลิตและพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาตามมาตรา 67 ซึ่งได้มีการกำหนดให้เป็นหน้าที่สำคัญประการหนึ่งของสถาบัน เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาที่จะจัดตั้งขึ้นเป็นหน่วยงานกลางด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

2.2) เมื่อพิจารณาการนำนโยบายและแผนไปสู่การปฏิบัติ พบว่า บางหน่วยงานได้มีการดำเนินงานเกี่ยวกับการระดมทุนและ

จัดสรรเงินทุนเพื่อสนับสนุนการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา รวมทั้งมีการวิจัยและพัฒนาบ้างแล้ว นอกจากนี้ ยังมีการลดอัตราค่าบริการในการใช้โทรศัพท์ในส่วนภูมิภาคสำหรับผู้ใช้อุปกรณ์ SchoolNet ด้วย

3) ปัญหาอุปสรรค

เนื่องจากขณะนี้ อยู่ในระหว่างการปฏิรูประบบราชการ ซึ่งจะมีการจัดตั้งกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารขึ้น และยังไม่มีความชัดเจนเกี่ยวกับหน่วยงานที่จะกำกับดูแลสถาบันเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา จึงอาจทำให้การจัดตั้งสถาบันเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาต้องล่าช้าออกไป และส่งผลให้ไม่มีหน่วยงานกลางที่ดำเนินการเกี่ยวกับการจัดตั้งกองทุนพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา และทำหน้าที่ส่งเสริมการผลิต การพัฒนา และการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

4) ข้อเสนอแนะ

4.1) เร่งดำเนินการจัดตั้งหน่วยงานกลางตามมาตรา 69 ซึ่งจะส่งผลต่อการดำเนินงานตามมาตรา 67 และมาตรา 68 ด้วย

4.2) ในระหว่างที่ยังไม่มีการจัดตั้งสถาบันเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ควรส่งเสริมให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทำหน้าที่ตามภารกิจที่สอดคล้องกับบทบัญญัติในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.

2542 อันได้แก่ การส่งเสริมการผลิต การพัฒนา และการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ตลอดจน การเตรียมการจัดตั้งกองทุนพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

บทที่ 4

สรุป ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะ

การปฏิรูปการศึกษาตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ตลอดจนคุณธรรมและจริยธรรม ทั้งนี้ โดยให้มีการประกันโอกาสทางการศึกษาแก่คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี ให้มีการปฏิรูปการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยจะต้องปรับปรุงระบบการผลิตและพัฒนาครูให้เป็นวิชาชีพชั้นสูง เพราะครูเป็นหัวใจของการปฏิรูปการเรียนรู้ นอกจากนี้ กำหนดให้มีการจัดระบบบริหารและการจัดการที่มีประสิทธิภาพ เน้นการกระจายอำนาจการบริหารการศึกษาไปยังสถานศึกษา การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการศึกษา มีการประกันคุณภาพเพื่อให้ผู้เรียนไม่ว่าจะอยู่ในพื้นที่ใดก็ตามจะได้รับการศึกษาที่ได้มาตรฐาน มีการจัดระบบทรัพยากรเพื่อการศึกษาที่เน้นการระดมทรัพยากรจากภาคส่วนต่างๆ ของสังคม การจัดสรรงบประมาณที่มีประสิทธิภาพ และเป็นธรรม นอกจากนี้ เพื่อเป็นการสนับสนุนการปฏิรูปการเรียนรู้ให้ไปอย่างมีประสิทธิภาพ จะต้องมีการส่งเสริมและสนับสนุนการ

ใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาอย่างเหมาะสม เพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ตามความสนใจและเต็มศักยภาพ ทั้งนี้เพื่อเป็นพลังที่เข้มแข็งสำหรับการพัฒนาประเทศ ให้มีความมั่นคงและยั่งยืนต่อไป

4.1 สรุป

จากการที่ได้มีการดำเนินการปฏิรูปการศึกษามาครบรอบ 3 ปี หลังการประกาศใช้ พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ตั้งแต่วันที่ 19 สิงหาคม 2542 มีการดำเนินการที่กว้างขวาง ครอบคลุมประเด็นการปฏิรูปการศึกษาทุกประเด็น ซึ่งความก้าวหน้าของประเด็นสำคัญสรุปได้ดังนี้

4.1.1 การประกันโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

การดำเนินการด้านการประกันโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยเฉพาะสำหรับกลุ่มที่อยู่ในวัยเรียน มีความก้าวหน้าค่อนข้างมาก เนื่องจากสามารถขยายโอกาสทางการศึกษา ทำให้มีอัตราการเข้าเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตั้งแต่ระดับก่อนประถมศึกษา ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย เฉลี่ยร้อยละ 89

อย่างไรก็ตาม การจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่อายุสูงกว่าวัยเรียน ยังจัดได้ไม่มากนัก เมื่อเปรียบเทียบกับประชากรอายุ 18-59 ปี ที่ได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไม่ถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งมีอยู่ประมาณ 32 ล้านคน

ส่วนการจัดการศึกษาสำหรับผู้ที่มีความต้องการพิเศษ มีความก้าวหน้าที่แตกต่างกันระหว่างกลุ่มต่างๆ กลุ่มผู้พิการ มีแนวโน้มการเข้าเรียนในจำนวนที่สูงขึ้นทุกปี มีความก้าวหน้ามาก กลุ่มผู้ด้อยโอกาส มีการดำเนินงานในหลายสังกัด ทั้ง สปช. ศศ. สช. และ กรมการศาสนา จึงนับได้ว่า มีความก้าวหน้าในระดับปานกลาง ส่วนกลุ่มผู้ที่มีความสามารถพิเศษ การดำเนินงานยังอยู่ในขั้นเริ่มต้น ยังไม่สามารถจัดให้ครอบคลุมกลุ่มผู้ที่มีความสามารถพิเศษ จึงนับได้ว่า มีความก้าวหน้าน้อย

4.1.2 การปฏิรูปการเรียนรู้

การปฏิรูปการเรียนรู้ จะต้องมีการดำเนินการทางด้าน หลักสูตร การจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล และการพัฒนา แหล่งเรียนรู้ พบว่า การดำเนินงานด้านหลักสูตร มีความก้าวหน้ามาก เนื่องจากได้มีการประกาศใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 ไปแล้ว และได้มีการเตรียมการในโครงการนำร่องการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน และมีโรงเรียนเครือข่ายจากสังกัดต่างๆ เข้าร่วมในโครงการ รวมทั้งสิ้นกว่า 2,000 โรงเรียน

อย่างไรก็ตาม ในการนำหลักสูตรใหม่ไปใช้ จำเป็นจะต้องมีการปรับกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งการดำเนินงานในส่วนนี้ ได้มีโครงการนำร่องในสถานศึกษาทุกสังกัด มีการคัดเลือกครูผู้ดำเนินการปฏิรูป เช่น ครูต้นแบบ ครูแกนนำ

ครูแห่งชาติ และผู้บริหารสถานศึกษาต้นแบบ และอยู่ในระหว่างเตรียมขยายผลในรูปแบบของเครือข่ายการเรียนรู้ร่วมกัน จึงนับได้ว่าการปฏิรูปการเรียนรู้มีความก้าวหน้าปานกลาง

ส่วนการวัดและประเมินผลผู้เรียน จะต้องมีการปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับแนวทางปฏิรูปการเรียนรู้ ซึ่งหมายความว่า จะต้องเป็นการวัดและประเมินผลผู้เรียนตามสภาพจริง เน้นกระบวนการคิด และคุณลักษณะในด้านต่างๆ ของผู้เรียนควบคู่ไปด้วย ปรากฏว่าความก้าวหน้าในเรื่องนี้ ทั้งในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และอุดมศึกษา ยังมีความก้าวหน้าในระดับน้อย

สำหรับการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ พบว่า ได้มีการดำเนินการจัดตั้งและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในหลายรูปแบบ ทั้งห้องสมุด พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น และพิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์ ในจำนวนที่ค่อนข้างมาก แต่ยังไม่มีความยั่งยืนในด้านการใช้ประโยชน์จากแหล่งเรียนรู้เหล่านี้

สำหรับการจัดสรรโอกาสในการศึกษาต่อ ที่ผ่านมาใช้ระบบการสอบคัดเลือก ซึ่งพบว่าระบบการสอบคัดเลือกเข้ามหาวิทยาลัยมีอิทธิพลสูงต่อพฤติกรรมการเรียนการสอนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และยังไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของ พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ ที่กำหนดให้การจัดสรรโอกาสในการเข้าศึกษาต่อต้องใช้วิธีการที่หลากหลาย ส่วนการจัดสรรโอกาสเข้าศึกษาต่อใน

ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ก็ยังใช้วิธีการสอบทางวิชาการเป็นหลัก โดยไม่ได้ใช้การพิจารณาคุณสมบัติอื่นๆ เช่น ความประพฤติ คุณธรรม จริยธรรม การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของนักเรียน จึงนับว่า ระบบการจัดสรรโอกาสในการศึกษาต่อ ทั้งระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและอุดมศึกษา มีความก้าวหน้าน้อย

4.1.3 การปฏิรูปครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา

ในการปฏิรูปการเรียนรู้ ครูคือปัจจัยสำคัญที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง แต่ครูจะต้องได้รับการพัฒนาอย่างเป็นระบบ นับตั้งแต่การปฏิรูปการผลิตครู การพัฒนาครูประจำการ การยกมาตรฐานวิชาชีพครูให้เป็นวิชาชีพชั้นสูง และการจัดระบบบริหารงานบุคคล ในด้านการผลิตครูมีความก้าวหน้าระดับปานกลาง คือ คณะอนุกรรมการการปฏิรูปครูและบุคลากรทางการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ร่วมกับสภาคณบดีคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ ได้จัดทำแผนการปฏิรูปการผลิตครู โดยสภาคณบดีฯ ได้มีมติ ให้มีการพัฒนาหลักสูตรการผลิตครูแนวใหม่ ระดับปริญญาตรี 6 ปี โดยเรียน 5 ปี และฝึกปฏิบัติ 1 ปี คาดว่าจะเริ่มดำเนินการได้ภายในปีการศึกษา 2546

ในด้านการพัฒนาครูประจำการ เป็นเรื่องที่มีความสำคัญมาก เพราะครูประจำการมีจำนวนกว่า 500,000 คน จึงต้องมีการประสานแผนการพัฒนาครูประจำการของสังกัดต่างๆ เพื่อลด

ความซ้ำซ้อนและให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ในการนี้ได้มีการเสนอร่าง พ.ร.บ. จัดตั้งสถาบันพัฒนาและส่งเสริมครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. .... เพื่อทำหน้าที่วางแผนและประสานการพัฒนาครูในทุกสังกัด แต่ความก้าวหน้าของการดำเนินงานในเรื่องนี้อยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากร่าง พ.ร.บ. จัดตั้งสถาบันพัฒนาและส่งเสริมครูฯ อยู่ระหว่างการพิจารณาของคณะกรรมการกฤษฎีกาฯ คณะที่ 4

ในด้านการยกมาตรฐานวิชาชีพครู จะต้องมียุทธศาสตร์วิชาชีพเพื่อทำหน้าที่กำหนดมาตรฐานวิชาชีพ ออกและเพิกถอนใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ รวมทั้งดูแลในด้านการส่งเสริมสวัสดิการและสวัสดิภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา มีความก้าวหน้ามาก เนื่องจากขณะนี้ได้มีการเสนอร่าง พ.ร.บ. สภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. .... ต่อสภาผู้แทนราษฎรแล้ว

อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันมีครูและผู้บริหารที่ยังไม่จบปริญญาตรี ซึ่งเป็นคุณสมบัติประการหนึ่งในการรับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพอยู่ประมาณ 65,000 คน กระทรวงศึกษาธิการจึงได้พัฒนาหลักสูตรพัฒนาครูและผู้บริหารประจำการให้ได้รับวุฒิปริญญาตรี และจะใช้สื่อการฝึกอบรม กิจกรรมเสริมทางไกล และเปิดโอกาสให้มีการเทียบโอนประสบการณ์และผลงานที่มีเนื้อหาสอดคล้องกับวิชาที่ศึกษา

ในด้านการบริหารงานบุคคล ขณะนี้มีความก้าวหน้ามาก เนื่องจากร่าง พ.ร.บ. ระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. .... อยู่ระหว่างการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎร แต่กฎหมายอีกฉบับหนึ่งที่ครอบคลุมบุคลากรในมหาวิทยาลัย คือ ร่าง พ.ร.บ. ระเบียบข้าราชการพลเรือนในมหาวิทยาลัย พ.ศ. .... ยังอยู่ระหว่างการพิจารณาของคณะกรรมการกฤษฎีกา เพื่อนำกลับมาเสนอคณะรัฐมนตรีอีกครั้งหนึ่ง

4.1.4 การปฏิรูประบบการศึกษา

การปฏิรูประบบการศึกษานั้น จะต้องดำเนินการเพื่อให้ระบบการศึกษาสามารถรองรับการศึกษาได้ทั้ง 3 รูปแบบ ทั้งในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย และเพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ในส่วนของจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน จะต้องมีการส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ที่หลากหลาย เช่น ในรูปแบบศูนย์การเรียนรู้ และการจัดการศึกษาโดยครอบครัว องค์กรชุมชน และสถาบันสังคมอื่น แต่ในการดำเนินการยังมีความก้าวหน้าน้อย คือ ได้มีการจัดทำร่างกฎกระทรวงว่าด้วยสิทธิการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานประกอบการรูปแบบศูนย์การเรียนรู้ พ.ศ. .... และกฎกระทรวงว่าด้วยการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว พ.ศ. .... แต่ยังไม่มีการประกาศใช้

สำหรับการปฏิรูประบบอุดมศึกษา จะต้องมีการแบ่งระดับและประเภทสถาบันอุดมศึกษาให้ชัดเจน เพื่อให้การกำหนดภารกิจของสถาบันอุดมศึกษาแต่ละแห่งมีความชัดเจนและเหมาะสม ซึ่งพบว่า การดำเนินงานมีความก้าวหน้าปานกลาง คือ มีการจัดทำร่าง พ.ร.บ. ของสถาบันอุดมศึกษาต่างๆ แล้ว 5 ฉบับ มีการวิจัยเพื่อกำหนดแผนที่ตั้งสถาบันอุดมศึกษา (University Mapping) เพื่อเป็นกรอบแนวทางการจัดตั้งสถาบันอุดมศึกษาในอนาคต

ส่วนการปฏิรูประบบอาชีวศึกษา มีความก้าวหน้าปานกลาง คือ มีการจัดทำร่าง พ.ร.บ. การอาชีวศึกษา พ.ศ. .... ขณะนี้เตรียมนำเสนอกองคณะรัฐมนตรี

สำหรับการศึกษาเฉพาะทาง ซึ่งจะต้องมีการออกกฎกระทรวงเพื่อกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขต่างๆ ในการจัดการศึกษาเฉพาะทาง ที่สอดคล้องกับนโยบายและแผนการศึกษาแห่งชาติ นับว่ามีความก้าวหน้าปานกลาง เนื่องจากร่างกฎกระทรวงว่าด้วยการศึกษาเฉพาะทาง พ.ศ. .... เสร็จเรียบร้อยแล้ว อยู่ระหว่างการพิจารณาของคณะกรรมการกฤษฎีกา

4.1.5 การปฏิรูปการบริหารและการจัดการศึกษา

การปฏิรูปการบริหารและการจัดการศึกษามีการดำเนินการในเรื่องการจัดโครงสร้างการบริหารของกระทรวงการศึกษา การเตรียมการเพื่อกระจายอำนาจสู่เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา

การจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และการจัดการศึกษาของเอกชน

ในด้านการจัดโครงสร้างการบริหารของกระทรวงการศึกษา มีความก้าวหน้าในระดับมาก เนื่องจากได้มีการเสนอร่าง พ.ร.บ. ระเบียบบริหารราชการกระทรวงการศึกษา พ.ศ. .... ต่อสภาผู้แทนราษฎร วาระแรกเพื่อรับหลักการแล้ว และอยู่ระหว่างการพิจารณาของคณะกรรมการวิสามัญฯ

ในด้านการเตรียมการเพื่อกระจายอำนาจไปยังเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา มีความก้าวหน้าปานกลาง คือ ได้มีโครงการนำร่องปฏิรูปการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาใน 5 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดพิษณุโลก อำนาจเจริญ ชลบุรี เพชรบุรี และภูเก็ต ขณะนี้อยู่ในช่วงสรุปผลการทดลอง แต่ยังไม่มียุติในเรื่องจำนวนเขตพื้นที่การศึกษา

สำหรับการปรับสถานภาพสถาบันอุดมศึกษาให้เป็นสถาบันอุดมศึกษาในกำกับรัฐ มีความก้าวหน้าระดับปานกลาง โดยได้มีการจัดทำร่าง พ.ร.บ. มหาวิทยาลัยในกำกับรัฐ 14 ฉบับ จากที่กำหนดไว้ว่าจะจัดทำร่าง พ.ร.บ. มหาวิทยาลัยในกำกับรัฐ จำนวน 20 แห่ง ภายในปี 2545

ส่วนการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นั้น กฎหมายกำหนดให้สามารถจัดได้ทุกระดับตามความพร้อม ซึ่งจะ

ต้องมีการกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินความพร้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า มีความก้าวหน้าระดับปานกลาง โดย สปศ. ได้จัดทำหลักเกณฑ์และวิธีประเมินความพร้อมในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่วนทางกระทรวงศึกษาธิการได้สำรวจความคิดเห็นและวิจัยสภาพความพร้อมในการถ่ายโอนการจัดการศึกษาให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พร้อมทั้งยกร่างเกณฑ์และคู่มือการประเมินความพร้อม ทบวงมหาวิทยาลัยได้จัดทำหลักเกณฑ์การจัดการอุดมศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่วนกระทรวงมหาดไทยได้จัดทำนโยบายการจัดการศึกษาในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระยะ 15 ปี (พ.ศ. 2545-2559) เพื่อเตรียมความพร้อมในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

สำหรับการจัดการศึกษาของเอกชน จะต้องมีการร่างกฎหมายการศึกษาเอกชน 2 ฉบับ คือ ร่าง พ.ร.บ. สถาบันอุดมศึกษาเอกชน พ.ศ. ... และร่าง พ.ร.บ. สถานศึกษาเอกชน พ.ศ. ... มีความก้าวหน้าปานกลาง เนื่องจากร่างกฎหมายทั้ง 2 ฉบับ ผ่านความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีแล้ว รอนำเสนอสภาผู้แทนราษฎร

4.1.6 การประกันคุณภาพการศึกษา

การดำเนินการในด้านการประกันคุณภาพ จะต้องมีการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา การดำเนินการประกันคุณภาพภายใน และการดำเนินการประเมินคุณภาพภายนอก

ในการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพ จะต้องมีการยกร่างกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา ซึ่งมีความก้าวหน้าน้อย เนื่องจากขณะนี้อยู่ระหว่างการนำเสนอคณะรัฐมนตรี ทั้งๆ ที่กฎกระทรวงดังกล่าวควรมีการประกาศใช้มาตั้งแต่เดือนตุลาคม 2544 เพื่อให้การประเมินภายนอกของ สมศ. เป็นไปอย่างถูกต้องและมีกฎกระทรวงรองรับ

การประกันคุณภาพภายใน ซึ่งถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารจัดการ จะต้องมีการจัดทำกฎกระทรวงและกฎทบวงว่าด้วยการกำหนดระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน นับว่ามีความก้าวหน้าในระดับปานกลาง เนื่องจากกฎกระทรวงและกฎทบวงดังกล่าวผ่านความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีแล้ว และในระหว่างที่กฎกระทรวงและกฎทบวงยังไม่ได้ประกาศใช้ ได้มีประกาศกระทรวงและประกาศทบวงในเรื่องดังกล่าว เพื่อเป็นแนวทางให้สถานศึกษาสามารถดำเนินการประกันคุณภาพภายในได้ทันที

การประเมินคุณภาพภายนอก จะต้องมีการจัดตั้งสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) การพัฒนาระบบการประเมินคุณภาพภายนอก และการดำเนินการประเมินคุณภาพภายนอก พบว่า การดำเนินการในการจัดตั้งสำนักงานรับรองมาตรฐานฯ การกำหนดมาตรฐานเพื่อการประเมินภายนอก ทั้งระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและระดับอุดมศึกษามีความก้าวหน้ามาก สำหรับการสรรหาผู้ประเมินภายนอก มีความ

ก้าวหน้าปานกลาง เนื่องจากยังจะต้องมีการสรรหาผู้ประเมินภายนอก ให้เพียงพอต่อการดำเนินการให้เป็นที่ไปตามแผน ส่วนการดำเนินการ ประเมินคุณภาพภายนอก มีความก้าวหน้าปานกลาง คือ ได้ทำการ ประเมินสถานศึกษาขั้นพื้นฐานไปแล้ว 218 แห่ง และจะประเมินใน ปีงบประมาณ 2545 อีกกว่า 4,000 แห่ง ส่วนระดับอุดมศึกษา จะประเมินสถาบันอุดมศึกษาระดับปริญญา 5 แห่ง และต่ำกว่าปริญญา 7 แห่ง และมีแผนจะประเมินอีก 150 แห่งในช่วงต่อไป

4.1.7 การจัดทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา

การจัดระบบทรัพยากรมีความสำคัญต่อการจัดการ ศึกษา ซึ่งต้องวางระบบเพื่อให้มีการระดมทรัพยากรจากแหล่งต่างๆ อย่างกว้างขวาง การจัดสรรทรัพยากรต้องเป็นไปอย่างทั่วถึงและเป็น ธรรม และการใช้ทรัพยากรจะต้องเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งใน ประเด็นเหล่านี้ พบว่า

การระดมทรัพยากรมีความก้าวหน้าน้อย เนื่องจากมี การชะลอกฎหมายเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีเพื่อการศึกษา โดยเหตุผล ที่ว่า หลักการของระบบภาษีทั่วไปไม่ควรให้มีการจัดเก็บภาษีเพื่อการ ใดเป็นการเฉพาะ เพราะจะทำให้ระบบภาษียุ่งยากซับซ้อน รั่วไหล และเกิดการหลีกเลี่ยงภาษี ประกอบกับปัจจุบันประเทศไทยยังประสบ ภาวะวิกฤติทางเศรษฐกิจ จึงควรหลีกเลี่ยงการเพิ่มภาระภาษีประเภท นี้แก่สังคม

สำหรับการจัดสรรทรัพยากรการศึกษา ประเด็นสำคัญอยู่ที่การจัดสรรเงินอุดหนุนรายบุคคล มีความก้าวหน้าปานกลาง เนื่องจากได้มีการประมาณการค่าใช้จ่ายเพื่อจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อเสนอต่อคณะรัฐมนตรีแล้ว ส่วนการจัดสรรงบประมาณและทรัพยากรสำหรับผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษ ได้มีการยกร่างกฎกระทรวงว่าด้วยการจัดสรรเงินงบประมาณและทรัพยากรเพื่อการศึกษาให้แก่ผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษ (คนพิการ) พ.ศ. .... ซึ่งผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการกฤษฎีกาแล้ว

สำหรับการจัดสรรงบประมาณที่เป็นค่าใช้จ่ายดำเนินการและงบลงทุนให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานของรัฐ ขณะนี้อยู่ระหว่างการดำเนินการควบคู่ไปกับการจัดสรรเงินอุดหนุนทั่วไปเป็นค่าใช้จ่ายรายบุคคล สำหรับการจัดสรรงบประมาณให้สถานศึกษาระดับอุดมศึกษาของรัฐที่เป็นนิติบุคคล สปศ. เสนอให้ปรับเปลี่ยนวิธีการงบประมาณที่สะท้อนถึงประสิทธิภาพและต้นทุนค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนในแต่ละระดับ/สาขาวิชา ควบคู่ไปกับการให้ผู้เรียนร่วมรับภาระค่าใช้จ่าย ขณะนี้อยู่ระหว่างการดำเนินการเช่นกัน

การจัดสรรงบประมาณเพื่อกองทุนต่างๆ ขณะนี้มีการแก้ไขปรับปรุงร่าง พ.ร.บ. กองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา พ.ศ. .... เพื่อให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของ พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติฯ สำหรับกองทุนกู้ยืมดอกเบี้ยต่ำให้สถานศึกษาเอกชน ได้มีการเสนอให้รวมเงินทุนหมุนเวียนที่มีอยู่ในแหล่งต่างๆ รวมขึ้นเป็นกองทุนกู้ยืม

ดอกเบี้ยทำให้สถานศึกษาเอกชน และให้รัฐจัดสรรเงินให้กองทุนกู้ยืม ดอกเบี้ยทำให้สถานศึกษาเอกชน ตามสถานะทางการเงินการคลังของประเทศ อย่างไรก็ตาม ขณะนี้ยังคงใช้รูปแบบการดำเนินงานเดิม

สำหรับการประเมินการใช้ทรัพยากรเพื่อการศึกษา ยังมีความก้าวหน้าน้อย เนื่องจากเพิ่งเริ่มโครงการนำร่องการปรับปรุงระบบการจัดการงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน ที่จะมีระบบตรวจสอบติดตาม และประเมินประสิทธิภาพประสิทธิผลการใช้จ่ายงบประมาณของแต่ละหน่วยงาน สำหรับระดับอุดมศึกษา มีการพัฒนาต้นแบบบัญชีต้นทุนฐานกิจกรรมด้วยเกณฑ์พึงรับพึงจ่าย และมีการวางระบบการติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา และการใช้จ่ายงบประมาณในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ

4.1.8 การส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

วัตถุประสงค์ของการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา คือ จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารความรู้ด้วยตนเอง และสามารถมีปฏิสัมพันธ์กับผู้สอน โดยไม่จำกัดเวลาและสถานที่ ในการนี้จำเป็นต้องมีการจัดตั้งสถาบันเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ซึ่งการดำเนินงานในเรื่องนี้มีความก้าวหน้าปานกลาง กล่าวคือ ร่าง พ.ร.บ. จัดตั้งสถาบันเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา พ.ศ. .... อยู่ระหว่างการเสนอคณะกรรมการกฤษฎีกาฯ คณะที่ 4 อย่างไรก็ตาม มีการเตรียมการเพื่อรองรับการจัดตั้งสถาบันฯ โดยได้มีการจัดทำแผนแม่บทเทคโนโลยี

สารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษาแห่งชาติ พร้อมเสนอคณะรัฐมนตรี ส่วนการนำแผนไปปฏิบัติ ได้มีการเชื่อมโยงเครือข่ายเพื่อการศึกษามากขึ้น แต่ยังไม่ครบตามเป้าหมาย จึงนับว่ามีความก้าวหน้าระดับปานกลาง

การส่งเสริมการผลิตและพัฒนาแบบเรียน ตำรา สื่อสิ่งพิมพ์ และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา มีความก้าวหน้าปานกลาง เนื่องจากได้มีการร่างนโยบายส่งเสริมการผลิตและพัฒนาสื่อสิ่งพิมพ์ และสื่อเทคโนโลยี อย่างเสรีและเป็นธรรม

ส่วนการพัฒนาบุคลากรเพื่อการผลิตและการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ได้มีการจัดทำแผนพัฒนาบุคลากรในทุกหน่วยงาน แต่ในทางปฏิบัติยังไม่สามารถดำเนินการได้อย่างครอบคลุม และการจัดอบรมผู้เรียนระดับประถมศึกษาเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ยังมีน้อย

4.2 ปัญหา/อุปสรรค

การปฏิรูปการศึกษาทั้งหมดในภาพรวมมีการดำเนินงานทั้งด้านการจัดทำกฎหมาย การกำหนดนโยบายและแผน การนำไปสู่การปฏิบัติ รวมถึงการวิจัยและพัฒนาองค์ความรู้เพื่อนำไปสู่การพัฒนาต้นแบบและการขยายผล ยังประสบปัญหาอุปสรรคบางประการสรุปได้ ดังนี้

4.2.1 ปัญหาการดำเนินงานด้านกฎหมาย

ร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการปฏิรูปการศึกษาจำนวน 19 ฉบับ ที่สำนักงานปฏิรูปการศึกษา (สปศ.) นำเสนอ มีความก้าวหน้าระดับปานกลาง เพราะมีกฎหมายที่เสนอเข้าสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาไปแล้ว 3 ฉบับ ได้แก่ ร่างพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงการศึกษา พ.ศ. .... ร่างพระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. .... และร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. .... และกฎหมายส่วนใหญ่ได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีแล้ว แต่การพิจารณาร่างกฎหมายลำดับรองอันได้แก่ กฎกระทรวง ระเบียบ ประกาศ มีความก้าวหน้าน้อย เพราะแต่ละหน่วยงานได้ยกร่าง กฎกระทรวง ระเบียบ ประกาศ ที่เกี่ยวกับการปฏิรูปการศึกษาไว้แล้ว และพร้อมเสนอคณะบุคคลที่เกี่ยวข้องภายหลังร่างพระราชบัญญัติหลักประกาศใช้

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กำหนดให้ปฏิรูประบบบริหารราชการของกระทรวงการศึกษา ภายในวันที่ 20 สิงหาคม 2545 ขณะเดียวกันรัฐบาลมีนโยบายที่จะปฏิรูประบบราชการในกระทรวงอื่นๆ ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2545 แต่ ปรากฏว่าขณะนี้กฎหมายที่จำเป็นต่อการปฏิรูประบบบริหารราชการของกระทรวงการศึกษายังอยู่ในขั้นตอนการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎร นอกจากนี้ พบว่า ความล่าช้าในการพิจารณา ส่วนหนึ่งมีเหตุมาจาก

ผู้แทนหน่วยงานทำการชี้แจงกฎหมายต่อคณะกรรมการกฤษฎีกา
คณะกรรมการข้าราชการของสองสภาไม่มีเอกภาพ

4.2.2 ปัญหาในด้านการกำหนดนโยบายและแผน

หน่วยงานทางการศึกษาได้กำหนดนโยบายและแผน
ในเรื่องที่เป็นภารกิจของหน่วยงาน และส่วนใหญ่ได้ร่างแผนเสร็จแล้ว
โดยที่แผนในบางเรื่องมีการประสานแผนระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
ไปบ้างแล้ว เช่น แผนแม่บทด้านสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา

อย่างไรก็ตาม ยังมีความจำเป็นในเรื่องของแผนอีก
2 ลักษณะ กล่าวคือ

ลักษณะที่ 1 มีการจัดทำนโยบายและแผนของแต่ละ
หน่วยงาน แต่ขาดการประสานซึ่งกันและกัน ทำให้ขาดเอกภาพด้าน
นโยบายและแผน อันนำไปสู่การขาดประสิทธิภาพในการนำนโยบาย
และแผนไปสู่การปฏิบัติ ได้แก่

- แผนการปฏิรูปการผลิตครูและปฏิรูปสถาบันผลิต
ครูที่จัดทำโดยสำนักงานสภาสถาบันราชภัฏไม่ประสานกับสถาบัน
ผลิตครูสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ทำให้ขาดการจัดสรรเป้าหมายการ
ผลิตครูใหม่ที่ชัดเจนระหว่างสถาบันต่างๆ

- แผนการพัฒนาคูประจำการเพื่อการปฏิรูปการ
เรียนรู้ ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและหน่วยงานต้นสังกัดแยกงานกันทำ

และขาดการแบ่งบทบาทที่ชัดเจนระหว่างองค์กรวิชาชีพ หน่วยงานพัฒนาและหน่วยงานต้นสังกัด ทำให้มีการทำงานซ้ำซ้อนกัน

■ แผนการส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนที่จัดทำโดยหน่วยงานของรัฐ และยังไม่เชื่อมโยงกับภาคเอกชนและชุมชน ทำให้ขาดพลังและการระดมทรัพยากรในการพัฒนา

■ นโยบายและแผนในการเตรียมความพร้อมให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งส่วนใหญ่จัดทำโดยหน่วยงานต้นสังกัดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยขาดการประสานนโยบายและแผนจากกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งจะเป็นหน่วยผู้ประเมินความพร้อม ทำให้การเตรียมการขาดการยอมรับและเชื่อถือจากผู้ประเมินความพร้อมที่จะถ่ายโอนภารกิจด้านการศึกษารัฐให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอนาคตได้

ลักษณะที่ 2 จากการประเมิน พบว่า มีประเด็นการปฏิรูปบางประเด็นที่ถูกละเลยจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ไม่มีนโยบายและแผนการปฏิรูปในด้านนั้นๆ ซึ่งความล่าช้าของการปฏิรูปในบางประเด็นจะส่งผลให้การปฏิรูปอื่นๆ ล่าช้าไปด้วย ได้แก่

■ ความจำเป็นต้องมีนโยบายการจัดบริการการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีอายุสูงกว่าวัยเรียน ที่ยังดำเนินการได้ในขอบเขตที่จำกัดเมื่อเทียบกับกลุ่มเป้าหมายที่มีปริมาณมาก เพราะจะทำให้การประกันโอกาสการศึกษาขั้นพื้นฐานของคนไทยไม่ประสบผลสำเร็จอย่างเต็มที่

- ความจำเป็นต้องมีนโยบายและมาตรการป้องกันการออกกลางคัน เพราะเมื่อรณรงค์ให้เข้าเรียนการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปีโดยรัฐไม่เก็บค่าใช้จ่าย หากมีปัญหาในการออกกลางคันสูงจะทำให้เกิดความสูญเปล่าค่อนข้างมาก

- ความจำเป็นต้องมีนโยบายการจัดการศึกษาแบบศูนย์การเรียนโดยบุคคล ชุมชน องค์กรชุมชน เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนาและสถาบันอื่นๆ ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความชัดเจนในการปฏิบัติและการส่งเสริม รวมทั้งนำไปสู่การออกกฎกระทรวงเพื่อการนี้ๆ

- ความจำเป็นต้องมีนโยบายการวัดและประเมินผลผู้เรียน โดยพิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติ การสังเกตพฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรมของผู้เรียนและการทดสอบ รวมทั้งนโยบายการจัดสรรโอกาสในการศึกษาต่อ เพื่อให้การปฏิรูปการวัดและประเมินผลเป็นการผสมกลมกลืนกับการปฏิรูปการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ

- ความจำเป็นต้องมีนโยบายส่งเสริมและพัฒนาเพื่อใช้ประโยชน์จากแหล่งเรียนรู้ร่วมกัน เพื่อส่งเสริมการระดมทรัพยากรจากทุกส่วนของสังคมในการศึกษา รวมทั้งนโยบายเกี่ยวกับศูนย์การเรียนภูมิปัญญาไทย

- นโยบายเรื่องการคัดเลือกและยกย่องครูแห่งชาติ ครูต้นแบบ และผู้บริหารสถานศึกษาต้นแบบ ในส่วนของการส่งเสริม

ให้เป็นวิทยากรแกนนำการปฏิรูปการเรียนรู้แบบกัลยาณมิตรนิเทศ

- ความจำเป็นต้องมีนโยบายในส่วนการระดมทรัพยากรและการลงทุนในรูปแบบต่างๆ รวมทั้งนโยบายในการจัดตั้งกองทุนตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฯ

- ความจำเป็นต้องมีนโยบายและแนวทางการดำเนินงานส่งเสริมการผลิตและพัฒนาแบบเรียนและสื่อการเรียนการสอนอย่างเสรีและเป็นธรรม

4.2.3 ปัญหาการนำนโยบายและแผนสู่การปฏิบัติ

จากนโยบายและแผนที่หน่วยงานต่างๆ กำหนดไว้แล้ว หน่วยงานได้พยายามในการที่จะปฏิบัติให้ได้ตามแผนที่กำหนด แต่สืบเนื่องจากการขาดการประสานงานระหว่างหน่วยงานในการจัดทำนโยบายและแผนดังกล่าวข้างต้น จึงทำให้ขาดการยอมรับแนวทางปฏิบัติซึ่งกันและกัน การทำงานซ้ำซ้อนขาดประสิทธิภาพ อีกทั้งการดำเนินงานภายใต้ข้อจำกัดด้านงบประมาณ ทำให้ต้องดำเนินงานโดยเจียดจ่ายงบประมาณที่มีอยู่ อันหมายถึงมีการชะลองาน/โครงการบางส่วนไปดำเนินการในปีถัดไป อาทิเช่น

- แผนการปฏิรูปการผลิตครูและปฏิรูปสถาบันผลิตครู ได้กำหนดเป้าหมายการผลิตครูใหม่ทั้งระบบปีละประมาณ 2,500 คน สถาบันผลิตครูในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัยไม่ได้ร่วมจัดทำแผน ทำให้ขาดการนำเป้าหมายไปจัดทำแผนปฏิบัติการของแต่ละหน่วยงานว่า

จะผลิตครูในสาขาใด จำนวนเท่าใด รวมทั้งงบประมาณที่ได้รับก็ไม่ได้
เพิ่มตามภารกิจ ทำให้ไม่มีการปฏิบัติตามแผนงาน/โครงการอย่าง
ครบถ้วน

■ การปฏิบัติงานตามแผนการพัฒนาคูประจำการ
โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและหน่วยงานต้นสังกัด จากผลการสำรวจ
ของสำนักงาน ก.ค. พบว่า ครูและบุคลากรทางการศึกษาทุกสายงาน
มีโอกาสดำเนินการอบรม/สัมมนา ประมาณร้อยละ 80 (ข้อมูล
พฤศจิกายน พ.ศ. 2544) แต่ในแบบสำรวจเดียวกัน ครูและบุคลากร
ก็ยังมีความต้องการอบรมอีก ซึ่งก็เป็นความจำเป็นที่ต้องอบรมเติม
เต็มในส่วนที่ขาดไป แสดงให้เห็นว่าการนำแผนสู่การปฏิบัติโดยขาด
การประสานและจัดทำแผนร่วมกัน ทำให้ประสิทธิภาพและประสิทธิผล
ลดน้อยกว่าที่ควร

ปัญหาในการนำนโยบายและแผนสู่การปฏิบัติอีก
ประการหนึ่ง คือ ข้อจำกัดในเรื่องหน่วยงานที่จะกำกับดูแลภารกิจ
ปฏิรูปนั้นๆ ได้แก่

■ การปฏิบัติตามนโยบายและแผนการอบรมครู
อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา ด้านสื่อเทคโนโลยี ไม่สามารถ
ดำเนินการได้เพียงพอกับความต้องการ และส่วนใหญ่ยังขาดโอกาสใน
การเข้าถึงเครือข่ายอิเล็กทรอนิกส์และอุปกรณ์ นอกจากนี้ ยังขาด
หน่วยงานที่จะกำกับดูแลในการที่จะทำหน้าที่ส่งเสริมการผลิต พัฒนา

และใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ทำให้การปฏิบัติงานด้านนี้ไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร

4.2.4 ปัญหาการพัฒนาองค์ความรู้

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้มีการวิจัยและพัฒนาสำเร็จไปแล้วหลายเรื่อง เช่น รูปแบบการปฏิรูปการเรียนรู้ และรูปแบบการกระจายอำนาจสู่เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา ซึ่งมีความก้าวหน้าระดับปานกลาง แต่มีปัญหาในการพัฒนาเป็นนโยบายและการขยายผล เนื่องจากขาดความเชื่อมโยงระหว่างหน่วยงานที่ทำการวิจัยกับหน่วยปฏิบัติ ซึ่งจะเป็นผู้นำผลการวิจัยไปใช้

4.2.5 ปัญหาการติดตาม ประเมินผลและการรายงาน

ในการปฏิรูปการศึกษาของหน่วยงานการศึกษา พบว่ามีการวางระบบติดตาม ประเมินผล และการรายงานผลเป็นระยะ เช่น ศูนย์ปฏิบัติการปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ จะมีการรายงานผลการปฏิรูปการศึกษาเป็นรายเดือน อย่างไรก็ตาม การติดตามและประเมินผลยังขาดการกำหนดเป้าหมายในการปฏิบัติระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำดัชนีชี้วัดความสำเร็จ เพื่อเตรียมการวางระบบฐานข้อมูลด้านการศึกษาเพื่อการติดตามและประเมินผล

4.3 ข้อเสนอแนะ

4.3.1 การเร่งรัดการพิจารณาด้านกฎหมาย

มีร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการปฏิรูปการศึกษาที่อยู่ระหว่างขั้นตอนการพิจารณาโดยองค์คณะบุคคลระดับต่างๆ ได้แก่ คณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่องเสนอคณะรัฐมนตรี คณะที่ 4 คณะรัฐมนตรี คณะกรรมการกฤษฎีกา สภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภา ซึ่งในการพิจารณาหากคณะกรรมการ/กรรมาธิการได้รับทราบข้อมูลที่ถูกต้องชัดเจน จะช่วยให้เข้าใจหลักการและสาระสำคัญของกฎหมายแต่ละฉบับ ซึ่งจะช่วยให้ขั้นตอนการพิจารณามีความรวดเร็วขึ้น จึงควรมีคณะบุคคลที่มีผู้แทนของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทำหน้าที่ชี้แจงร่างกฎหมายปฏิรูปการศึกษา ซึ่งจากการประชุมการปฏิรูปการศึกษา ในวันที่ 1 และ 5 สิงหาคม 2545 โดยมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน ได้มีมติให้แต่งตั้งคณะทำงานเพื่อการนี้แล้ว

สำหรับกฎหมายลำดับรองอันได้แก่ พระราชกฤษฎีกา กฎกระทรวง ระเบียบและประกาศในเรื่องต่างๆ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ยกร่างไว้แล้ว ยกเว้นกฎหมายในหมวด 8 ซึ่งยังไม่มีรายงานว่าได้ยกร่างหรือปรับปรุงกฎหมายเดิม ในส่วนของกฎหมายลำดับรองที่มีการยกร่างไว้แล้ว พร้อมเสนอคณะบุคคลที่รับผิดชอบ จึงควรจัดให้มีคณะกรรมการกฤษฎีกาที่เป็นคณะกรรมการเฉพาะกิจเพื่อเร่งรัดการพิจารณากลับกรองกฎหมายปฏิรูปการศึกษาให้สำเร็จโดยเร็ว

4.3.2 การพัฒนานโยบายเพื่อการปฏิรูปการศึกษา

เนื่องจากการดำเนินงานวิจัยและพัฒนา/โครงการนำร่องมีความก้าวหน้ามาก อาทิเช่น ครูแห่งชาติ ครูต้นแบบ ผู้บริหารสถานศึกษาดั้งเดิม จึงควรมีนโยบายสนับสนุนครูและผู้บริหารเหล่านี้ ซึ่งพร้อมที่จะเป็นผู้นำปฏิรูปการเรียนรู้ และมีนโยบายในส่วนของศูนย์การเรียนรู้ภูมิภาคไทย การปรับปรุงระบบบริหารงานรูปแบบกระจายอำนาจ โดยสรุปสมควรเร่งให้หน่วยปฏิบัติรับผลการวิจัยและพัฒนาไปขยายผล และจะต้องมีมาตรการสนับสนุนการขยายผลอย่างเป็นรูปธรรม

นอกจากนั้น ยังมีความจำเป็นที่ต้องเร่งดำเนินการนโยบายในการปฏิรูปการศึกษาอีกหลายเรื่อง เช่น การป้องกันการออกกลางคันของผู้เรียนการศึกษาขั้นพื้นฐาน การจัดการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพให้อยู่ในสัดส่วนที่เหมาะสมเมื่อเทียบกับสายสามัญ การศึกษานอกระบบขั้นพื้นฐาน การจัดการศึกษาแบบศูนย์การเรียนโดยสถาบันสังคมต่างๆ การพัฒนามาตรฐานการศึกษา และการปรับเปลี่ยนวิธีการคัดเลือกบุคคลเข้าเรียนในสถาบันอุดมศึกษา และรูปแบบการพัฒนาครูประจำการแนวใหม่ เป็นต้น

4.3.3 การประสานนโยบายและแผน

ควรเร่งประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานในการจัดทำแผนแม่บท เช่น ด้านการพัฒนาครู ผู้บริหาร และบุคลากร

ทางการศึกษา ทั้งในส่วนของ การเตรียมการเข้าสู่ตำแหน่งตาม โครงสร้างใหม่ และการพัฒนาตนเพื่อการปฏิรูปการเรียนรู้ การ ประสานแผนการเตรียมความพร้อมให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และแผนพัฒนาความเข้มแข็งของชุมชน เป็นต้น

4.3.4 การนำนโยบายและแผนสู่การปฏิบัติ

ในขณะนี้เนื่องจากมีข้อจำกัดด้านงบประมาณ จึงควร ให้นำหน่วยงานที่จัดทำนโยบายและแผนปรับปรุงแผนให้สอดคล้องกับ สภาพจริง และเร่งหารูปแบบใหม่ที่มีประสิทธิภาพในการทำงานที่ดีกว่า

ภารกิจที่ต้องเร่งปฏิบัติ ได้แก่ การพัฒนาครูและ บุคลากรทางการศึกษาในส่วนการสอนตามหลักสูตรใหม่ การประกัน คุณภาพภายใน และการระดมความร่วมมือระหว่างรัฐและเอกชน

4.3.5 การติดตามและประเมินผล

ควรจัดให้มีการติดตามและประเมินผลอย่างเป็นระบบ และต่อเนื่อง และเชื่อมโยงระบบติดตามประเมินผลของหน่วยงานทุก สังกัด

4.3.6 ส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาฐานข้อมูล

ให้หน่วยงานทางการศึกษาทุกระดับของโครงสร้างการ บริหาร ตั้งแต่ส่วนกลาง เขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษา มีการ จัดทำข้อมูลที่เป็นระบบครบถ้วนและตรงกัน เพื่อใช้เป็นข้อมูล ประกอบการติดตามและประเมินผล

4.3.7 เร่งรัดการประชาสัมพันธ์

ในช่วงเตรียมการเพื่อเข้าสู่การบริหารตามโครงสร้างใหม่ มีประเด็นการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นมากมาย ดังนั้นจึงควรณรงค์ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องรับทราบและเข้าใจเกี่ยวกับการเข้าสู่โครงสร้างใหม่ การให้ครูต้องมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ และประชาสัมพันธ์ต่อประชาชนในส่วนของสิทธิและหน้าที่เกี่ยวกับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยจะต้องมีการประชาสัมพันธ์ควบคู่ไปกับการสำรวจความคิดเห็น เพื่อจับกระแสความคิดและความเข้าใจของประชาชนต่อการปฏิรูปการศึกษาทุกระยะ

ภาคผนวก

**ความก้าวหน้าการดำเนินงานปฏิรูปการศึกษา
ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542**

ระดับความก้าวหน้า

- 1 = ไม่ก้าวหน้า   2 = ก้าวหน้าน้อย
3 = ก้าวหน้าปานกลาง   4 = ก้าวหน้ามาก

ประเด็นการประเมิน	ระดับความก้าวหน้า				หมายเหตุ
	1	2	3	4	
1. สิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา (หมวด 2)					
ประเด็นที่ 1.1 การจัดบริการการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างน้อย 12 ปี อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย					
1.1.1 กฎกระทรวงว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการให้ผู้พิการมีสิทธิได้รับความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา				✓	- ครม. มีมติเห็นชอบแล้ว
1.1.2 กฎกระทรวงว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการจัดสรรงบประมาณ และทรัพยากรทางการศึกษาอื่นเป็นพิเศษสำหรับผู้ที่มีความต้องการพิเศษแต่ละกลุ่ม			✓		- ครม. มีมติเห็นชอบแล้ว เฉพาะผู้พิการ
1.1.3 การจัดทำแผนปฏิบัติการ และผลการดำเนินงาน					
- ผู้เรียนที่อยู่ในวัยเรียน				✓	- ผู้เรียนเทียบกับเป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 83.7
- ผู้เรียนที่อายุสูงกว่าวัยเรียน			✓		- ผู้เรียนเทียบกับเป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 62.8

ประเด็นการประเมิน	ระดับความก้าวหน้า				หมายเหตุ
	1	2	3	4	
<ul style="list-style-type: none"> - ผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษ <ul style="list-style-type: none"> • ผู้พิการ • ผู้ด้อยโอกาส • ผู้ที่มีความสามารถพิเศษ 				✓	<ul style="list-style-type: none"> - มีโครงการรองรับชัดเจน ทั้งการจัดการเรียนการสอน การอบรม/พัฒนาผู้สอน การสนับสนุนต่างๆ - มีผู้พิการที่เข้ารับการศึกษาเพิ่มขึ้นจำนวนมาก - พัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาที่หลากหลายสำหรับผู้ด้อยโอกาส - มีผู้ด้อยโอกาสเข้ารับการศึกษาจำนวนเพิ่มขึ้น - มีการวิจัยสร้างองค์ความรู้ - ดำเนินการโครงการ นำร่อง/ขยายผลได้บางส่วน - จัดสอนเสริมและจัดกิจกรรมพิเศษในโรงเรียนทั่วไป - มติที่ประชุมการปฏิรูปการศึกษา วันที่ 1 ส.ค. 45 ให้ทบทุนค่าใช้จ่ายรายหัวให้แล้วเสร็จภายใน ส.ค. 45
1.1.4 การประมาณการค่าใช้จ่าย		✓			
			✓		
				✓	

ประเด็นการประเมิน	ระดับความก้าวหน้า				หมายเหตุ
	1	2	3	4	
ประเด็นที่ 1.2 การส่งเสริมบุคคล ครอบครัว องค์กร และสถาบันสังคมอื่น จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน					
1.2.1 กฎกระทรวงว่าด้วยการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน			✓		- มีการยกร่างกฎกระทรวงว่าด้วยสิทธิการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยครอบครัวและสถานประกอบการ
1.2.2 กฎหมายลดหย่อน/ยกเว้นภาษีสำหรับผู้สนับสนุน/จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน		✓			- อยู่ระหว่างการพิจารณาของคณะกรรมการกฤษฎีกา - ยังไม่มีการดำเนินการ
1.2.3 กฎหมายเกี่ยวกับเงินอุดหนุนสำหรับผู้จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน	✓				- มีหน่วยงานดำเนินการตามภารกิจอยู่แล้ว
1.2.4 การให้ความรู้พ่อแม่เกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูบุตร				✓	- มีเฉพาะกรมสามัญศึกษาและ กศน. ที่ดำเนินการ
1.2.5 การให้ความรู้เกี่ยวกับการให้การศึกษา		✓			
2. ระบบการศึกษา (หมวด 3)					
ประเด็นที่ 2.1 การปฏิรูประบบการศึกษา (ม.16, 17 และ 20)					
2.1.1 การขยายการศึกษาภาคบังคับ 9 ปี					
- การจัดทำร่าง พ.ร.บ. การศึกษาภาคบังคับ 9 ปี พ.ศ.				✓	- สภาผู้แทนราษฎรเห็นชอบในหลักการแล้ว (ต้องประกาศใช้ภายในวันที่ 11 ต.ค. 45)

ประเด็นการประเมิน	ระดับความก้าวหน้า				หมายเหตุ
	1	2	3	4	
<ul style="list-style-type: none"> - การจัดทำกฎกระทรวงว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการนับอายุเพื่อเข้ารับการศึกษาภาคบังคับ <p>2.1.2 การปฏิรูประบบอุดมศึกษา</p> <ul style="list-style-type: none"> - การประกาศใช้กฎหมายเกี่ยวกับสถานศึกษาระดับอุดมศึกษา - การกำหนดแนวทางการปฏิรูประบบอุดมศึกษา - การจัดตั้งสถานศึกษาระดับอุดมศึกษา <p>2.1.3 การปฏิรูประบบอาชีวศึกษา</p> <ul style="list-style-type: none"> - การจัดทำ (ร่าง) พ.ร.บ. การอาชีวศึกษา พ.ศ. .... - การจัดทำนโยบายและแผนการอาชีวศึกษา - ความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ - การจัดตั้งวิทยาลัยชุมชน - การจัดทำระบบคุณวุฒิวิชาชีพ 				✓	<ul style="list-style-type: none"> - ประกาศใช้แล้ว - จัดทำร่างกฎหมาย 5 ฉบับ อยู่ระหว่างพิจารณาทางกฎหมาย - วิจัยและจัดทำข้อเสนอแนวนโยบายการจัดตั้งสถาบันอุดมศึกษาเสร็จแล้ว - มีการดำเนินโครงการจัดตั้งสถาบันอุดมศึกษาโดยใช้หลักการอิสลาม - เตรียมนำเสนอคณะรัฐมนตรี - หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการวิจัยและพัฒนาแนวนโยบายฯ - มีการดำเนินโครงการหลายโครงการ - จัดตั้งวิทยาลัยชุมชนแล้ว 10 แห่ง - ดำเนินโครงการร่วมกับต่างประเทศและนำร่องแล้ว

ประเด็นการประเมิน	ระดับความก้าวหน้า				หมายเหตุ
	1	2	3	4	
ประเด็นที่ 2.2 การส่งเสริมการจัดการศึกษาในสถานศึกษาที่มีลักษณะหลากหลาย					
<p>2.2.1 การจัดการศึกษาปฐมวัย และการศึกษาระดับพื้นฐานในสถานศึกษาต่างๆ</p> <ul style="list-style-type: none"> - การจัดทำกฎกระทรวงว่าด้วยสิทธิการจัดการศึกษาระดับพื้นฐานของสถานประกอบการ - กฎกระทรวงว่าด้วยการจัดการศึกษาโดยครอบครัว - การกำหนดนโยบายส่งเสริมการจัดการศึกษาปฐมวัยและการศึกษาระดับพื้นฐาน - การจัดทำมาตรฐานสถานรับเลี้ยงเด็กอายุต่ำกว่า 3 ปี - การจัดการศึกษาปฐมวัยในสถานศึกษาต่างๆ (3-5 ปี) <p>2.2.2 การจัดการศึกษาเฉพาะทาง</p> <ul style="list-style-type: none"> - การจัดทำ (ร่าง) กฎกระทรวงว่าด้วยการศึกษาเฉพาะทางตาม พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 - การกำหนดนโยบายและแผนการจัดการอุดมศึกษาเฉพาะทาง 		✓	✓	✓	<ul style="list-style-type: none"> - อยู่ระหว่างปรับปรุงแก้ไขตามมติ กกศ. และเตรียมนำเสนอ ครม. - อยู่ระหว่างการพิจารณาของคณะทำงานว่าด้วยการจัดการศึกษาระดับพื้นฐานโดยครอบครัว - จัดทำนโยบายและแผนเด็กปฐมวัย และแผนปฏิบัติการปฐมวัยและพื้นฐาน - สถานศึกษานำมาตรฐานไปใช้แล้ว แต่ยังขาดการติดตามประเมินผล - หน่วยงานต่างๆ สามารถจัดการศึกษาดอบสนองกลุ่มเป้าหมายได้ - คณะรัฐมนตรีเห็นชอบในหลักการแล้ว - อยู่ในขั้นเตรียมการดำเนินโครงการพัฒนานโยบายและแผนการจัดการอุดมศึกษาเฉพาะทาง

ประเด็นการประเมิน	ระดับความก้าวหน้า				หมายเหตุ
	1	2	3	4	
<p>- ทบวงฯ จัดทำร่างเกณฑ์การจัดตั้งและลักษณะสถาบันอุดมศึกษาเฉพาะทาง เพื่อกำหนดหน้าที่ของสถาบันอุดมศึกษาเฉพาะทางให้ชัดเจน แตกต่างจากสถาบันอุดมศึกษาทั่วไป</p> <p>- หน่วยงานที่จัดการศึกษาเฉพาะทาง กำหนดแนวทางการดำเนินงานของตน สอดคล้องกับกฎกระทรวงฯ</p>		✓	✓		<p>- อยู่ระหว่างพิจารณาร่างเกณฑ์ฯ</p> <p>- หน่วยงานส่วนใหญ่อยู่ระหว่างเตรียมการ โดยมี 2 หน่วยงาน ได้เริ่มดำเนินการแล้ว จากทั้งหมด 9 แห่ง</p>
ประเด็นที่ 2.3 การเทียบโอนผลการศึกษา (ม.15, 16)					
2.3.1 การประกาศใช้กฎกระทรวงว่าด้วยการแบ่งระดับและประเภทของการศึกษาขั้นพื้นฐานและกฎกระทรวงว่าด้วยการแบ่งระดับและการเทียบระดับการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย			✓		<p>- หน่วยงานต้นสังกัดได้ยกร่างเสร็จแล้ว แต่ยังต้องรอให้ร่าง พ.ร.บ. การอาชีวศึกษา พ.ศ. .... ได้ชื่อยุติก่อน</p>
2.3.2 การวิจัย พัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับการเทียบโอนผลการศึกษา			✓		<p>- ได้นำแนวคิดที่ได้จากการวิจัยของต่างประเทศมา กำหนดกรอบแนวคิดการเทียบโอนผลการศึกษา</p>
2.3.3 มีโครงการ/แผนงาน เพื่อดำเนินการให้มีการเทียบโอนผลการเรียนรู้จากการฝึกอาชีพและประสบการณ์			✓		<p>- นำร่องแล้ว</p>
2.3.4 หน่วยปฏิบัติดำเนินการเทียบโอนผลการเรียนรู้			✓		<p>- หน่วยปฏิบัติและสถานศึกษาได้ดำเนินการเทียบโอน โดยยึดกฎ/ระเบียบเดิมนับตั้งแต่แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2535</p>

ประเด็นการประเมิน	ระดับความก้าวหน้า				หมายเหตุ
	1	2	3	4	
3. แนวการจัดการศึกษา (หมวด 4)					
ประเด็นที่ 3.1 หลักสูตรการศึกษา					
3.1.1 หลักสูตรแกนกลาง				✓	- ประกาศใช้หลักสูตรแกนกลาง “หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544” เมื่อวันที่ 2 พ.ย. 2544 - นำร่องการใช้ ชั้น ป.1 ป.4 ม.1 และ ม.4 ในปีการศึกษา 2545 เพื่อเตรียมการใช้อย่างเต็มรูปแบบ ปีการศึกษา 2547 - เริ่มใช้ในทุกโรงเรียน ตั้งแต่ปีการศึกษา 2546 เป็นต้นไป
3.1.2 หลักสูตรสถานศึกษา			✓		- มีการเตรียมการในการจัดทำหลักสูตรควบคู่กับการเตรียมการใช้หลักสูตรแกนกลาง ทั้งสร้างองค์ความรู้ พัฒนาบุคลากร และมีโรงเรียนเครือข่ายเพื่อเป็นโรงเรียนต้นแบบจัดทำหลักสูตร
3.1.3 หลักสูตรอุดมศึกษา			✓		- มีการปรับสาระหลักสูตรแต่ละสาขาวิชาให้สอดคล้องกับสภาพของสังคม และท้องถิ่น และดำเนินการส่งเสริมการปรับหลักสูตร และมีโครงการนำร่อง 6 สาขาวิชา

ประเด็นการประเมิน	ระดับความก้าวหน้า				หมายเหตุ
	1	2	3	4	
ประเด็นที่ 3.2 การเรียนรู้					
3.2.1 การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ					
- ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน			✓		- มีการดำเนินงานที่ครอบคลุมทั้งนโยบายและการนำไปสู่การปฏิบัติ แต่ยังคงขยายผลไม่ครอบคลุมทุกโรงเรียน และยังไม่มีการติดตามประเมินผลอย่างเป็นระบบ
- ระดับอุดมศึกษา			✓		- มีการสร้างองค์ความรู้ และมีแผนดำเนินการโครงการนำร่องเรื่องต่างๆ อย่างต่อเนื่อง
3.2.2 การวัดและประเมินผลผู้เรียนตามสภาพจริง					
- ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน		✓			- มีการวิจัยสร้างองค์ความรู้ มีโรงเรียนนำร่อง และครูมีความรู้ความเข้าใจ การวัดและประเมินผลตามสภาพจริงน้อย
- ระดับอุดมศึกษา		✓			- ให้อิสระคณาจารย์ผู้สอน ในการประเมินผลผู้เรียนในแต่ละสาขาวิชา ซึ่งแตกต่างกัน และมีการสร้างองค์ความรู้และเผยแพร่ แต่ยังไม่มีการติดตามผลในเรื่องนี้

ประเด็นการประเมิน	ระดับความก้าวหน้า				หมายเหตุ
	1	2	3	4	
3.2.3 การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ - ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน - ระดับอุดมศึกษา		✓			- มีการสร้างองค์ความรู้ การพัฒนาบุคลากร และ โครงการนำร่อง ครูทำวิจัย เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนมีจำนวนน้อย - มีงานวิจัยประมาณ 2,800 เรื่อง คณาจารย์ร้อยละ 48 มีผลงานวิจัย
3.2.4 การมีส่วนร่วมจัดการเรียนรู้ในชุมชน - ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน - ระดับอุดมศึกษา			✓	✓	- มีนโยบาย/แผน และ ดำเนินการให้ความรู้การจัดการศึกษาแก่ชุมชน - มีโครงการส่งเสริม ประสิทธิภาพในการทำงาน และเรียนรู้ร่วมกันระหว่าง คณาจารย์ นักศึกษากับ ชุมชน
ประเด็นที่ 3.3 การจัดตั้งและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิต			✓		- แหล่งเรียนรู้จำนวนมาก แต่การใช้ประโยชน์มีค่อนข้างจำกัด
ประเด็นที่ 3.4 การจัดสรรโอกาสในการศึกษาต่อ					
- ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน		✓			- นโยบายไม่สอดคล้องกับ พระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 26 วรรคสอง

ประเด็นการประเมิน	ระดับความก้าวหน้า				หมายเหตุ
	1	2	3	4	
- ระดับอุดมศึกษา		✓			- นโยบายไม่สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 26 วรรคสอง
4. การบริหารและการจัดการศึกษา (หมวด 5)					
ประเด็นที่ 4.1 การจัดโครงสร้างและองค์การบริหารและการจัดการศึกษาของรัฐ					
4.1.1 การดำเนินงานด้านกฎหมาย - ร่าง พ.ร.บ. - การเตรียมการกฎหมายลำดับรอง		✓	✓		- ผ่าน ค.ร.ม. แล้ว - หน่วยงานที่รับผิดชอบยกร่างกฎหมายแล้ว
4.1.2 การเตรียมการผู้โครงสร้างใหม่ - การมีองค์กรคณะบุคคล หน่วยงาน และแผนปฏิบัติการ - การพัฒนาบุคลากร - ฐานข้อมูลบุคคลและทรัพย์สิน			✓	✓	- มีองค์กรทั้งส่วนกลางและส่วนจังหวัด - มีหลักสูตรและอยู่ระหว่างดำเนินการอบรม - หน่วยงานต่างๆ จัดทำฐานข้อมูลของตน
ประเด็นที่ 4.2 การบริหารและการจัดการศึกษาของรัฐ					
4.2.1 กระจายอำนาจบริหารและจัดการศึกษาสู่เขตพื้นที่การศึกษา - การพัฒนารูปแบบการกระจายอำนาจสู่เขตพื้นที่ - การกำหนดเขตพื้นที่ และกฎหมายลำดับรอง		✓	✓		- มีผลโครงการนำร่องแล้วอยู่ระหว่างเตรียมการขยายผล - ยังไม่มีประกาศเขตพื้นที่การศึกษาและกฎหมายอยู่ระหว่างการร่าง

ประเด็นการประเมิน	ระดับความก้าวหน้า				หมายเหตุ
	1	2	3	4	
4.2.2 กระจายอำนาจบริหารและจัดการศึกษาสู่สถานศึกษาในส่วนของการพัฒนา รูปแบบการกระจายอำนาจสู่สถานศึกษา			✓		- มีผลโครงการนำร่องและขยายผลแล้ว
4.2.3 การส่งเสริมสถาบันอุดมศึกษาเป็นสถาบันอุดมศึกษาในกำกับรัฐ			✓		- ดำเนินการ 14 แห่ง จากเป้าหมาย 20 แห่ง
ประเด็นที่ 4.3 กระจายอำนาจบริหารและจัดการศึกษาสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น					
4.3.1 การจัดทำหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินความพร้อม - กฎกระทรวงว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินความพร้อม - ร่างหลักเกณฑ์และตัวชี้วัดประเมินความพร้อม		✓	✓		- ยกร่างแล้ว - ยกร่างแล้ว อยู่ระหว่างการนำเสนอกระทรวงศึกษาธิการ
4.3.2 การเตรียมความพร้อมให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น			✓		- มีแผนแล้ว และดำเนินงานได้ตามแผน
ประเด็นที่ 4.4 การบริหารการศึกษาเอกชน					
4.4.1 การดำเนินการด้านกฎหมาย - ร่าง พ.ร.บ. การศึกษาเอกชน 2 ฉบับ - กฎหมายลำดับรอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนการอุดหนุนและสิทธิประโยชน์		✓	✓		- กฎหมายรอเสนอสภาผู้แทนราษฎร - อยู่ในขั้นยกร่างและด้านสิทธิประโยชน์ยังคงใช้กฎหมายเดิม
4.4.2 ส่งเสริม สนับสนุนการศึกษาเอกชน นโยบายและแผนเกี่ยวกับการศึกษาเอกชน และการมีส่วนร่วมของเอกชนในการกำหนดนโยบาย			✓		- มีนโยบาย แผน และแผนยุทธศาสตร์แล้ว

ประเด็นการประเมิน	ระดับความก้าวหน้า				หมายเหตุ
	1	2	3	4	
5. มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา (หมวด 6)					
ประเด็นที่ 5.1 การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา					
5.1.1 การจัดทำกฎกระทรวงเกี่ยวกับระบบหลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา		✓			- ผ่าน กกศ. แล้ว อยู่ระหว่างนำเสนอคณะรัฐมนตรี (ควรแล้วเสร็จตั้งแต่ ค.ศ. 44)
5.1.2 การพัฒนามาตรฐานการศึกษา ระดับชาติ					
- การพัฒนามาตรฐานการศึกษา ของชาติ		✓			- อยู่ระหว่างการวิจัยสร้างองค์ความรู้
- การพัฒนามาตรฐานการศึกษา ขั้นพื้นฐาน				✓	- มีการจัดทำมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน และมาตรฐานการเรียนรู้ตามหลักสูตรเสร็จเรียบร้อยแล้ว
- การพัฒนามาตรฐานการ อุดมศึกษา				✓	- อยู่ระหว่างการวิจัยสร้างองค์ความรู้
- การพัฒนามาตรฐานการ อาชีวศึกษา				✓	- อยู่ระหว่างการวิจัยสร้างองค์ความรู้
ประเด็นที่ 5.2 การประกันคุณภาพภายใน					
5.2.1 หน่วยงานต้นสังกัดพัฒนาระบบและส่งเสริมการประกันคุณภาพภายใน					
- การจัดทำกฎหมายเกี่ยวกับระบบหลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพภายใน					
● ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน				✓	- กฎกระทรวงอยู่ระหว่างการพิจารณาของกฤษฎีกา และมีประกาศกระทรวง ซึ่งประกาศใช้แล้ว (ควรแล้วเสร็จตั้งแต่ ค.ศ. 44)

ประเด็นการประเมิน	ระดับความก้าวหน้า				หมายเหตุ
	1	2	3	4	
<ul style="list-style-type: none"> ● ระดับอุดมศึกษา - การกำหนดมาตรฐานการศึกษา เพื่อการประกันคุณภาพภายใน ● ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ● ระดับอุดมศึกษา - การส่งเสริมให้สถานศึกษามีการ ประกันคุณภาพภายใน ● ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ● ระดับอุดมศึกษา 			✓		<ul style="list-style-type: none"> - กฎบวงอยู่ระหว่างการ พิจารณาของกฤษฎีกา และ มีประกาศทบวง ซึ่งประกาศ ใช้แล้ว (ควรวแล้วเสร็จตั้งแต่ ค.ศ. 44) ✓ - หน่วยงานต้นสังกัดจัดทำ มาตรฐานการประกัน คุณภาพภายในแล้ว ✓ - มีการพัฒนามาตรฐาน เสร็จแล้ว - มีการเผยแพร่เอกสาร วิชาการ การพัฒนา บุคลากร การทดลองนำร่อง และการให้ทุน แต่ยังไม่ ครอบคลุมทั่วถึง - มีการเผยแพร่เอกสาร วิชาการ การพัฒนา บุคลากร การทดลองนำร่อง และการให้ทุน แต่ยังไม่ ครอบคลุมทั่วถึง

ประเด็นการประเมิน	ระดับความก้าวหน้า				หมายเหตุ
	1	2	3	4	
5.2.2 สถานศึกษาดำเนินการประกันคุณภาพภายใน <ul style="list-style-type: none"> ● ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ● ระดับอุดมศึกษา 			✓	✓	- มีการดำเนินการแล้วทุกแห่ง แต่พร้อมรับประเมินภายนอกในจำนวนจำกัด - มีการดำเนินการทุกสถาบัน แต่ไม่ครบทุกคณะวิชา
ประเด็นที่ 5.3 การประเมินคุณภาพภายนอก					
5.3.1 การจัดตั้งสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน)				✓	- มีการจัดตั้งตั้งแต่ 4 พ.ย. 2544 และมีการวางแผนการดำเนินการเพื่อประเมินภายนอกสถานศึกษาให้เสร็จทันตามที่กำหนดไว้ใน พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติฯ
5.3.2 การพัฒนาระบบการประเมินคุณภาพภายนอก <ul style="list-style-type: none"> - การพัฒนาเกณฑ์ และวิธีการประเมินคุณภาพภายนอก ● ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ● ระดับอุดมศึกษา 			✓	✓	- มีการพัฒนาเสร็จเรียบร้อยแล้ว - มีการพัฒนาเสร็จเรียบร้อยแล้ว

ประเด็นการประเมิน	ระดับความก้าวหน้า				หมายเหตุ
	1	2	3	4	
<ul style="list-style-type: none"> - การกำหนดมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินภายนอก <ul style="list-style-type: none"> ● ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ● ระดับอุดมศึกษา 				<ul style="list-style-type: none"> ✓ ✓ 	<ul style="list-style-type: none"> - มีการกำหนดมาตรฐานซึ่งได้รับความเห็นชอบจากกรม. และนำไปใช้แล้ว - มีการกำหนดมาตรฐานและนำไปใช้แล้ว
<p>5.3.3 การประเมินคุณภาพภายนอก</p> <ul style="list-style-type: none"> - การสรรหาผู้ประเมินภายนอก <ul style="list-style-type: none"> ● ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ● ระดับอุดมศึกษา 			<ul style="list-style-type: none"> ✓ ✓ 		<ul style="list-style-type: none"> - มีผู้ประเมินเพียงพอตามแผน และจะสรรหาเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ - มีผู้ประเมินเพียงพอตามแผน และจะสรรหาเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ
<ul style="list-style-type: none"> - การดำเนินการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษา <ul style="list-style-type: none"> ● ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ● ระดับอุดมศึกษา 			<ul style="list-style-type: none"> ✓ ✓ 		<ul style="list-style-type: none"> - ประเมินสถานศึกษาไปแล้ว 218 โรง กำลังจะดำเนินการอีก 115 โรง และคาดว่าจะประเมิน 4,282 โรง - กำลังประเมินสถาบันอุดมศึกษาระดับปริญญา 5 แห่ง และต่ำกว่าปริญญา 7 แห่ง และคาดว่าจะประเมิน 150 แห่ง

ประเด็นการประเมิน	ระดับความก้าวหน้า				หมายเหตุ
	1	2	3	4	
- การรายงานผลการประเมิน ภายนอก		✓			- อยู่ระหว่างการจัดทำ รายงาน ซึ่งต้องแล้วเสร็จ ตามปีงบประมาณ
6. ครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา (หมวด 7)					
ประเด็นที่ 6.1 การปฏิรูปการผลิตและ สถาบันผลิตครู					
6.1.1 การปฏิรูปการผลิต - นโยบายและแผนการปฏิรูปการ ผลิตครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา - การนำนโยบายและแผนไปสู่การ ปฏิบัติ - หลักสูตรผลิตครูใหม่			✓		- มีนโยบายและแผนที่ ชัดเจนครอบคลุมการผลิต ครูแนวใหม่และมีโครงการ วิจัยสนับสนุนนโยบาย - มีการปรับแผน ไปเริ่ม ดำเนินการในปีถัดไป และดำเนินการโดยใช้ งบประมาณปกติ - ร่างหลักสูตรแล้ว และจะ เริ่มในปีการศึกษา 2547
6.1.2 การปฏิรูปสถาบันผลิตครู			✓		- มีนโยบายและแผน ชัดเจน และเริ่มดำเนินการ แล้วในปี 2545
ประเด็นที่ 6.2 การพัฒนาครูและบุคลากร ทางการศึกษา					
6.2.1 ร่าง พ.ร.บ. จัดตั้งสถาบันพัฒนา และส่งเสริมครู พ.ศ.			✓		- ร่าง พ.ร.บ. อยู่ใน ระหว่างเสนอคณะกรรมการ กฤษฎีกาเรื่องเสนอคณะ รัฐมนตรีคณะที่ 4

ประเด็นการประเมิน	ระดับความก้าวหน้า				หมายเหตุ
	1	2	3	4	
6.2.2 การนำนโยบายและแผนสู่การปฏิบัติ			✓		- อยู่ระหว่างการพิจารณาของคณะกัลนกรองฯ - มีครูและผู้บริหารที่เป็นผู้นำการปฏิรูปและมีเครือข่ายครูแล้ว อยู่ระหว่างการขยายผล
6.2.3 การพัฒนารูปแบบและวิธีการใหม่ในการพัฒนาครู			✓		
ประเด็นที่ 6.3 มาตรฐานวิชาชีพและองค์กรวิชาชีพ					
6.3.1 ร่าง พ.ร.บ. สภาครู และบุคลากรทางการศึกษา				✓	- คณะรัฐมนตรีอนุมัติหลักการร่าง พ.ร.บ. และเสนอต่อสภาผู้แทนราษฎรแล้ว - จัดทำมาตรฐานวิชาชีพครูและจรรยาบรรณการประกอบวิชาชีพครู และหลักเกณฑ์การออกใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูเสร็จแล้ว พร้อมนำเสนอต่อสภาครูใหม่ - จัดทำหลักสูตรและประสานการค้าแรงงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องแล้ว
6.3.2 การพัฒนามาตรฐานวิชาชีพครูและจรรยาบรรณการประกอบวิชาชีพครู			✓		
6.3.3 การเตรียมครูและผู้บริหาร เพื่อพร้อมรับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ			✓		
ประเด็นที่ 6.4 การบริหารงานบุคคล					
6.4.1 ร่าง พ.ร.บ. ระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. .... และร่าง พ.ร.บ. ระเบียบข้าราชการพลเรือนในมหาวิทยาลัย			✓		- ร่าง พ.ร.บ. รอเสนอสภาผู้แทนราษฎร

ประเด็นการประเมิน	ระดับความก้าวหน้า				หมายเหตุ
	1	2	3	4	
6.4.2 ร่างกฎหมายว่าด้วยเงินเดือน ค่าตอบแทนสวัสดิการและสิทธิประโยชน์ เกื้อกูลอื่นๆ			✓		- ได้ผ่านร่างแล้ว และเตรียมแนบท้ายร่าง พ.ร.บ. บริหารงานบุคคล 2 ฉบับ
6.4.3 การปรับปรุงการกำหนดตำแหน่ง วิทยฐานะและการประเมินความก้าวหน้าครู			✓		- ได้มีการยกร่างและรอนำเสนอสำนักงาน ก.ค.
7. ทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา (หมวด 8)					
ประเด็นที่ 7.1 การระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา					
7.1.1 รัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา โดยอาจจัดให้มีการเก็บภาษีเพื่อการศึกษา	✓				- ไม่ได้ดำเนินงาน เนื่องจาก สปศ. ให้เหตุผลว่า หลักการของระบบภาษีทั่วไป ไม่ควรให้มีการจัดเก็บภาษีเพื่อการใด เป็นการเฉพาะ และสภาพเศรษฐกิจปัจจุบันไม่เหมาะสมที่จะดำเนินการ ควรชะลอไว้ก่อน
7.1.2 รัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ออกมาตรการส่งเสริมและให้แรงจูงใจในการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาจากส่วนต่างๆ ของสังคม โดยเป็นผู้จัดและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา รวมถึงบริจาคทรัพย์สินและทรัพยากรอื่นให้แก่สถานศึกษา และมีส่วนร่วมรับภาระค่าใช้จ่ายทางการศึกษา		✓			- มีการยกร่างกฎกระทรวงว่าด้วยผู้มีสิทธิจัดการศึกษา โดยครอบครัว และสถานประกอบการ จำนวน 2 ฉบับ - อยู่ระหว่างแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติจำนวน 2 ฉบับ ได้แก่ ร่าง พ.ร.บ. ประมวลรัษฎากร พ.ศ. .... และร่าง พ.ร.บ. กำหนด พิกัดอัตราศุลกากร พ.ศ. ....

ประเด็นการประเมิน	ระดับความก้าวหน้า				หมายเหตุ
	1	2	3	4	
7.1.3 การยกร่างระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการจัดสรรรายได้และผลประโยชน์ของสถานศึกษาของรัฐที่ไม่เป็นนิติบุคคล เพื่อสถานศึกษาของรัฐที่ไม่เป็นนิติบุคคลสามารถจัดสรรเป็นค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา(มาตรา 59 วรรคสี่)	✓				<ul style="list-style-type: none"> - ระดับปฏิบัติจัดทำโครงการนำร่องเพื่อระดมทรัพยากรจากชุมชน - ขณะที่ยังไม่มีปรากฏผลการดำเนินงาน
ประเด็นที่ 7.2 การจัดสรรทรัพยากรเพื่อการศึกษา					
7.2.1 การจัดสรรเงินอุดหนุนทั่วไปเป็นค่าใช้จ่ายรายบุคคล และงบประมาณและทรัพยากรทางการศึกษาอื่นเป็นพิเศษให้เหมาะสมแก่ผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษ			✓		<ul style="list-style-type: none"> - คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบในหลักการการจัดสรรงบประมาณปี 2546 เพิ่มเติมเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยจะเริ่มในภาคเรียนที่ 2 ของปีการศึกษา 2545 - มีการยกร่างกฎกระทรวงว่าด้วยการจัดสรรเงินงบประมาณและทรัพยากรทางการศึกษาให้แก่ผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษ (เฉพาะคนพิการ) พ.ศ. .... ผ่านการพิจารณาของกฤษฎีกาแล้ว

ประเด็นการประเมิน	ระดับความก้าวหน้า				หมายเหตุ
	1	2	3	4	
<p>7.2.2 การจัดสรรเงินงบประมาณเป็นค่าใช้จ่ายดำเนินการและงบลงทุนให้สถานศึกษาของรัฐ และการจัดสรรงบประมาณในลักษณะเงินอุดหนุนทั่วไปให้สถานศึกษาระดับอุดมศึกษาของรัฐที่เป็นนิติบุคคล และเป็นสถานศึกษาในกำกับของรัฐหรือองค์กรมหาชน</p> <p>7.2.3 การจัดสรรเงินงบประมาณเพื่อกองทุนต่างๆ</p> <ul style="list-style-type: none"> - กองทุนกู้ยืมให้แก่ผู้เรียน ที่มาจากครอบครัวที่มีรายได้น้อย - กองทุนกู้ยืมดอกเบี้ยต่ำให้สถานศึกษาเอกชนเพื่อให้พึ่งตนเองได้ - การจัดตั้งกองทุนเพื่อพัฒนาการศึกษา 		✓	✓		<ul style="list-style-type: none"> - ผลประมาณการการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานอยู่ระหว่างทบทวนของหน่วยงานที่ได้รับมอบหมาย และต้องให้เสร็จภายใน สิงหาคม 2545 - มีการแก้ไขปรับปรุง ร่าง พ.ร.บ. กองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา พ.ศ. .... อยู่ระหว่างการพิจารณาของคณะอนุกรรมการอำนวยการปฏิรูปการศึกษา - สปศ. เสนอให้มีมติ ครม. เรื่องการรวมเงินทุนหมุนเวียนเป็นกองทุนกู้ยืมดอกเบี้ยต่ำให้สถานศึกษาเอกชน ซึ่งขณะรายงานนี้ยังคงใช้รูปแบบการดำเนินงานเดิม - อยู่ระหว่างพัฒนาองค์ความรู้ และ สปศ. ให้ข้อเสนอเบื้องต้นว่าปัจจุบันยังไม่ควรจัดตั้งกองทุนนี้ เนื่องจากความไม่ชัดเจนของหลักการและเหตุผลในการจัดตั้งกองทุนนี้

ประเด็นการประเมิน	ระดับความก้าวหน้า				หมายเหตุ
	1	2	3	4	
7.2.4 การจัดสรรเงินอุดหนุนการศึกษาที่จัดโดยบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่นตามความเหมาะสมและเป็น	✓				- อยู่ระหว่างร่างกฎกระทรวง 2 ฉบับ ว่าด้วยการจัดการศึกษาโดย ครอบครัว และสถานประกอบการ ซึ่งเป็นกฎหมายเชิงหลักการ และมี ความสัมพันธ์ เชื่อมโยงกับการดำเนินการในประเด็นนี้
ประเด็นที่ 7.3 การประเมินการใช้ทรัพยากรเพื่อการศึกษา					
7.3.1 สถานศึกษาจัดให้มีระบบตรวจสอบ ติดตาม และประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผล การใช้จ่าย งบประมาณการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับหลักการศึกษา แนวการจัดการศึกษา และคุณภาพมาตรฐานการศึกษา		✓			- อยู่ระหว่างจัดทำโครงการนำร่องระบบงบประมาณ แบบมุ่งเน้นผลงาน ยังไม่มีการขยายผล
7.3.2 การยกร่างกฎกระทรวงว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการตรวจสอบ ติดตามและประเมินการใช้จ่ายงบประมาณการจัดการศึกษา	✓				- ขณะรายงานไม่ปรากฏผลการดำเนินงาน

ประเด็นการประเมิน	ระดับความก้าวหน้า				หมายเหตุ
	1	2	3	4	
8. เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา (หมวด 9)					
ประเด็นที่ 8.1 การจัดสรรและการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ระบบเครือข่าย วัสดุ อุปกรณ์ และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา					
8.1.1 การจัดทำกฎหมายว่าด้วยเรื่องการจัดสรรคลื่นความถี่วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และวิทยุโทรคมนาคม		✓			- การแต่งตั้ง กสทช. และ กทช. รวมทั้งการจัดทำม.ว่าด้วยการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมยังดำเนินการไม่แล้วเสร็จ
8.1.2 การจัดทำนโยบายและแผนด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษา				✓	- มีนโยบายและแผนที่กำหนดรายละเอียดชัดเจนทั้งในระดับชาติและระดับปฏิบัติ
8.1.3 การจัดสรรคลื่นความถี่วิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์เพื่อการศึกษา			✓		- หน่วยปฏิบัติขยายขอบข่ายการดำเนินงานมากขึ้น
8.1.4 การพัฒนาระบบเครือข่ายการศึกษา			✓		- โครงการเครือข่ายการศึกษาแห่งชาติได้รับอนุมัติจาก ครม. - เครือข่าย UniNet และ เครือข่าย SchoolNet ขยายขอบข่ายการให้บริการมากขึ้น แต่ยังไม่ครบตามเป้าหมาย

ประเด็นการประเมิน	ระดับความก้าวหน้า				หมายเหตุ
	1	2	3	4	
8.1.5 การเชื่อมต่อระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต			✓		- ผลการดำเนินงานยังต่ำกว่าเป้าหมาย
8.1.6 การจัดการระบบเครื่องคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์		✓			- ผลการดำเนินงานยังต่ำกว่าเป้าหมายมาก
ประเด็นที่ 8.2 การส่งเสริมและสนับสนุนการผลิตและพัฒนาแบบเรียน ตำรา สื่อสิ่งพิมพ์ และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาอื่น					
8.2.1 นโยบายส่งเสริมการผลิตสื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาให้มีการแข่งขันอย่างเสรีและเป็นธรรม			✓		- อยู่ในขั้นตอนการพิจารณาของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ
8.2.2 การพัฒนาซอฟต์แวร์ สื่อ และเนื้อหาการเรียนรู้			✓		- ส่งเสริมให้สถานศึกษาและภาคเอกชนผลิตสื่อการเรียนการสอนอย่างเสรีมากขึ้น โดยมีการควบคุมคุณภาพและราคาจำหน่าย
ประเด็นที่ 8.3 การพัฒนาผู้ผลิตและผู้ใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา และการเพิ่มขีดความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาของผู้เรียน					
8.3.1 การกำหนดนโยบายและแผนการพัฒนาและฝึกอบรมบุคลากร ผู้ผลิตและผู้ใช้เทคโนโลยี				✓	- มีการจัดทำแผนการดำเนินงานและแผนปฏิบัติการด้านการพัฒนาบุคลากรทุกหน่วยงาน
8.3.2 การฝึกอบรมบุคลากรให้สามารถผลิตและใช้สื่อได้ตามความเหมาะสม			✓		- การพัฒนาบุคลากรยังไม่ทั่วถึง

ประเด็นการประเมิน	ระดับความก้าวหน้า				หมายเหตุ
	1	2	3	4	
8.3.3 การจัดการเรียนการสอนและการฝึกอบรมให้แก่ผู้เรียน		✓			- การจัดการเรียนการสอนและการฝึกอบรมให้แก่ผู้เรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยเฉพาะในระดับประถมศึกษา ยังมีน้อย
ประเด็นที่ 8.4 การส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาการระดมทุน และการจัดตั้งหน่วยงานกลางด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา					
8.4.1 การประกาศใช้ร่าง พ.ร.บ. จัดตั้งสถาบันเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาฯ พ.ศ.			✓		- รอเข้าสู่การพิจารณาของคณะกรรมการกฤษฎีกาเรื่องเสนอ ครม.
8.4.2 นโยบายและแผนการส่งเสริมการผลิต การพัฒนา และการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา			✓		- หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการกำหนดนโยบายและแผนไว้บ้างแล้ว
8.4.3 การระดมทุนเพื่อจัดตั้งกองทุนพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา			✓		- ยังไม่มีการจัดตั้งกองทุน แต่หน่วยปฏิบัติมีการระดมทุนสนับสนุนการพัฒนาเทคโนโลยีบ้างแล้ว
8.4.4 การลดค่าบริการเป็นพิเศษในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา			✓		- แม้จะยังไม่มีการบังคับในการลดค่าบริการในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา แต่ก็ได้มีการปฏิบัติแล้ว

คณะกรรมการติดตามและประเมินผลการปฏิรูปการศึกษา
ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2545

1. ดร. ชินภัทร ภูมิรัตน ประธานคณะกรรมการ
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (สกศ.)
2. ผู้แทนสำนักงานปฏิรูปการศึกษา
ดร. ยุวดี ศันสนียรัตน์
นางฉลวยลักษณ์ สิ้นประเสริฐ
3. ผู้แทนสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา
(องค์การมหาชน)
ผศ. ดร. ปิยพร ณ นคร
นางสาวทวิรัก กลิ่นสุคนธ์
4. ผู้แทนสำนักนโยบายและแผนการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สป. ศธ.
นายเจตนา แดงอินทวัฒน์
5. ผู้แทนสำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ
รศ. เทือน ทองแก้ว
ผศ. สถาพร ฉาวรอธิวาสน์
6. ผู้แทนกรมการศาสนา
นายมนัส ภาควงมิ
นายวิชัย ธรรมเจริญ
7. ผู้แทนกรมพลศึกษา
นายทวีศักดิ์ สุขสวัสดิ์
นายสมศักดิ์ ศิริอนันต์
นายสุวิชาน์ กำลังเสื่อ

8. ผู้แทนกรมวิชาการ
ดร. จิตรียา ไชยศรีพรหม
นางสาวไพรวลัย พิทักษ์สาธิต
9. ผู้แทนกรมศิลปากร
นางเรวดี สกฤตพณิชย์
นางสุภัทร กิจเวช
10. ผู้แทนกรมสามัญศึกษา
นางสาวนิภา สกฤตคู
นางสมพร ลำเจียก
11. ผู้แทนกรมการศึกษานอกโรงเรียน
นายปราโมทย์ ค้วงอ้อม
นางสาวอภิรดี กันเดช
12. ผู้แทนกรมอาชีวศึกษา
ดร. ศิริพรรณ ชุมนุ้ม
นายศักดิ์ ภิรมย์
13. ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน
นางสาวขนิษฐา ศรีหิรัญกุล
นายสำเร็จ สมไทย
14. ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ
นายสมพจน์ จันท์เที่ยง
นางสาวลักขณา โล่ห์พิทักษ์สันติ
15. ผู้แทนสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล
ผศ. จรียา หาสิตพานิชกุล
นางนิตยา ทองรัมย์

16. ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ
นายปัญญา แก้วกียูร
นายวัชรธรรม จอมสืบ
17. ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู
นางสุปราณี นฤนาทโรดม
18. ผู้แทนศูนย์ปฏิบัติการปฏิรูปการศึกษา
นางลักขณา รัตนะรัต
นางสาวบังอร เสรีรัตน์
19. ผู้แทนสำนักบริหารการศึกษาท้องถิ่น
นายอวยชัย อินทร์นาค
นางอุทุมพร แว่วศรี
20. ผู้แทนสำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร
นางสาวประนอม เอี่ยมประยูร
นางสายพิณ ตันสิริ
21. ผู้แทนทบวงมหาวิทยาลัย
ดร. ประสิทธิ์ ทองใสว
นายจรูญ เฉลิมทอง
22. ผู้แทนมหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พระมหาพล อากาศโร
23. ผู้แทนมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
นายสุวิทย์ ภาณุจารี
24. ดร. รุ่งเรือง สุขากิริมย์ สกศ.
25. นางสุรางค์ โพธิ์พฤษาวงศ์ สกศ.
26. ดร. จิรพรรณ ปุณเกษม สกศ.
27. นายสรทัสน์ อนรรฆมงคล คณะทำงานและเลขานุการ

28. นางอรวรรณ สุขวัฒน์ สกศ. คณะทำงานและผู้ช่วยเลขานุการ
 29. นางสาวลลิตา ยูวนากร สกศ. คณะทำงานและผู้ช่วยเลขานุการ

**คณะทำงานติดตามประเมินผลการดำเนินงาน
ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 รายนาม**

หมวด 2 สิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา

1. นางสาวเจ็จจันทร์ จงสถิตอยู่	ที่ปรึกษา
2. นายวิเชียร เกตุสิงห์	ที่ปรึกษา
3. นายชินภัทร ภูมิรัตน	ที่ปรึกษา
4. ผศ.ศิริยุภา พูลสุวรรณ	ที่ปรึกษา
5. นางรุ่งเรือง สุขากิรมย์	ประธาน
6. นางจินดา สิทธิฤทธิ์	
7. นางสาวสาคร หล้าคำ	
8. นางตรีนุช สุขสุเดช	
9. นางอรุณี สถานุพงษ์	
10. นายก้องเกียรติ สหวรรณางกูร	
11. นางจินตนา ศักดิ์ภู่อรัมย์	
12. นายอุเรนทร์ สุขนวล	เลขานุการ
13. นางสาวอวยพร ประพฤทธิธรรม	ผู้ช่วยเลขานุการ

หมวด 3 ระบบการศึกษา

1. นางสาวเจ็จจันทร์ จงสถิตอยู่	ที่ปรึกษา
2. นางนงราม เศรษฐพานิช	ที่ปรึกษา

3. รศ. อุทัย บุญประเสริฐ	ที่ปรึกษา
4. นายชินภัทร ภูมิรัตน	ที่ปรึกษา
5. นางสาวรังค์ โพธิ์พุกขางค์	ประธาน
6. นางสุทธศรี วงษ์สมาน	
7. นางทิพย์สุดา สุขเมธเสนีย์	
8. นางสาวเพ็ญศรี อรุณรุ่งเรือง	
9. นางมรกต ศรีสุข	
10. ร.ท. หลิงวันทนีย์ ไทยเที่ยง	
11. นางสาววิไลลักษณ์ ผดุงกิตติมาลย์	เลขานุการ
12. นางสาววิภัสรินทร์ ประพันธ์ศิริ	ผู้ช่วยเลขานุการ

หมวด 4 แนวการจัดการศึกษา

1. ศ. สุนน อมรวิวัฒน์	ที่ปรึกษา
2. นางสาวเจือจันทร์ จงสถิตอยู่	ที่ปรึกษา
3. นายวิเชียร เกตุสิงห์	ที่ปรึกษา
4. นายชินภัทร ภูมิรัตน	ที่ปรึกษา
5. รศ. มาณี ไชยธีรานุวัตรศิริ	ที่ปรึกษา
6. นางรุ่งเรือง สุขากิรมย์	ประธาน
7. นางนิรมล กิตติวิบูลย์	
8. นางชูศรี ดันพงษ์	
9. นางสมศรี กิจชนะพานิชย์	
10. นางจิตริยา ไชยศรีพรหม	
11. นางสุทธศรี วงษ์สมาน	
12. นางอุมาพร หล่มสมฤดี	
13. นางสาวทวิพร บุญวานิช	เลขานุการ
14. นายดุสิต ทองสลาย	ผู้ช่วยเลขานุการ

หมวด 5 การบริหารและการจัดการศึกษา

1. นางสาวเจ็จจันทร์ จงสถิตอยู่	ที่ปรึกษา
2. นางสาวสิริพร บุญญานันต์	ที่ปรึกษา
3. นายชินภัทร ภูมิรัตน	ที่ปรึกษา
4. นางสาวจิรพรรณ ปุณเกษม	ประธาน
5. นายเจตนา แดงอินทวัฒน์	
6. นางสาวณิชฐา ศรีหิรัญกุล	
8. นายอวยชัย อินทร์นาค	
9. นางฉลวยลักษณ์ สิ้นประเสริฐ	
10. นายนพพร สุวรรณรุจิ	
11. นางสาวพิณสุดา สิริธังศรี	
12. นางสาววรัยพร แสงนภาพร	
13. นางอรวรรณ สุขวัฒน์	เลขานุการ
14. นางสุภัทรา เอี่ยมประภากุล	ผู้ช่วยเลขานุการ

หมวด 6 มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา

1. นางนงราม เศรษฐพานิช	ที่ปรึกษา
2. นายชินภัทร ภูมิรัตน	ที่ปรึกษา
3. นางสาวจิรพรรณ ปุณเกษม	ประธาน
4. นางจิตริยา ไชยศรีพรหม	
5. นางสาววันทยา วงศ์ศิลปภิรมย์	
6. นายอรรถนพ จินะวัฒน์	
7. นายจรูญ เฉลิมทอง	
8. นายปิยพร ณ นคร	
9. นางสุทธศรี วงษ์สมาน	
10. นางโสภณา ตาแก้ว	

11. นางเกื้อกุล ชั่งใจ	เลขานุการ
12. นางสาวปารเมนทร ภูรัตน์	ผู้ช่วยเลขานุการ

หมวด 7 ครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา

1. นางสาวเจ็จจันทร์ จงสถิตอยู่	ที่ปรึกษา
2. นางสาวมยุรี จารุपाल	ที่ปรึกษา
3. นายพฤทธิ์ ศิริบรรณพิทักษ์	ที่ปรึกษา
4. นายชินภัทร ภูมิรัตน์	ที่ปรึกษา
5. นางสาวจิรพรรณ ปลูกเกษม	ประธาน
6. นางเกศธิดา เขียวสอาด	
7. นางสุปราณี นฤนาทโรดม	
8. นางสาวยุวดี ศันสนียรัตน์	
9. นางสาวสมรชนีกร อ่องเอิบ	
10. นายสรทัสน์ อนรรฆมงคล	เลขานุการ
11. นายสถาพร บุตรชัยงาม	ผู้ช่วยเลขานุการ

หมวด 8 ทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา

1. นางสาวเจ็จจันทร์ จงสถิตอยู่	ที่ปรึกษา
2. นางนงราม เศรษฐพานิช	ที่ปรึกษา
3. นายอำพล ทิมาสาร	ที่ปรึกษา
4. นายชินภัทร ภูมิรัตน์	ที่ปรึกษา
5. นางรุ่งเรือง สุขากิรมย์	ประธาน
6. นายรังสรรค์ มณีเล็ก	
7. นางอุมาพร หล่อสมฤดี	
8. นายชาญ ตันติธรรมถาวร	
9. นางสาวรุ่งตะวัน หอเจริญ	เลขานุการ
10. นางสาววรรณ ฤทธิ้อาจ	ผู้ช่วยเลขานุการ

หมวด 9 เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

1. นางสาวเจ็จจันทร์ จงสถิตอยู่	ที่ปรึกษา
2. นายครรชิต มาลัยวงศ์	ที่ปรึกษา
3. นายวิเชียร เกตุสิงห์	ที่ปรึกษา
4. นายชินภัทร ภูมิรัตน	ที่ปรึกษา
5. นางสุรางค์ โปธิ์พฤทษาวงศ์	ประธาน
6. นางสาวกุลวิตรา กังคานนท์	
7. นางเพ็ญจันทร์ นครอินทร์	
8. นางฉลวยลักษณ์ สิ้นประเสริฐ	
9. นางสุชาดา ไชยรัตน์	
10. นางสาวเอ็นดู ศิริเจียมรัตน์	เลขานุการ
11. นางปัทมัญญ์ พิริยะสัตตบรรณ	ผู้ช่วยเลขานุการ
12. นางสาวจิรศรี อนวัชกุล	ผู้ช่วยเลขานุการ

คณะผู้ดำเนินการ

ที่ปรึกษา

ดร. รุ่ง แก้วแดง

เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

ดร. เจือจันทร์ จงสถิตอยู่

ที่ปรึกษาด้านนโยบายและแผนการศึกษา

ดร. ชินภัทร ภูมิรัตน

ผู้อำนวยการสำนักนโยบายและวางแผนการจัดการศึกษา

ดร. รุ่งเรือง สุขาภิรมย์

ผู้เชี่ยวชาญด้านประเมินผลการศึกษา

นางสุรางค์ โพธิ์พุกขางค์

ผู้เชี่ยวชาญด้านวิจัยการศึกษา

ดร. จิรพรรณ ปุณเกษม

ผู้เชี่ยวชาญด้านนโยบายและแผนการจัดการศึกษา

ผู้อำนวยการจัดทำรายงาน

ดร. ชินภัทร ภูมิรัตน

ผู้จัดทำรายงาน

หมวด 2 สิทธิและการหน้าที่ทางการศึกษา

นางจินตนา ศักดิ์ภู่อรัมย์

นายอุกเรนทร์ สุขนวล

นางสาวอวยพร ประพฤทธิธรรม

- หมวด 3 ระบบการศึกษา
ร.ท. หญิงวันทนี้อยู่ ไทยเที่ยง
นางสาววิไลลักษณ์ ผดุงกิตติมาลัย
นางสาววิภัสรินทร์ ประพันธ์ศิริ
- หมวด 4 แนวการจัดการศึกษา
นางอุมาพร หล่มสมฤดี
นางสาวทวิพร บุญวานิช
นายดุสิต ทองสลาย
- หมวด 5 การบริหารและการจัดการศึกษา
ดร. จิรพรรณ ปุณเกษม
นางอรวรรณ สุขวัฒน์
นางสุภัทรา เอี่ยมประภากุล
- หมวด 6 มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา
นางเกื้อกูล ชั่งใจ
นางสาวปารเมนทร คุร์ตัน
- หมวด 7 ครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา
ดร. จิรพรรณ ปุณเกษม
นายสรทัสน์ อนรรฆมงคล
นายสถาพร บุตรชัยงาม
- หมวด 8 ทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา
นางสาวรุ่งตะวัน หอเจริญ
นางสุวรรณ ฤทธิ้อาจ

หมวด 9 เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

นางเพ็ญจันทร์ นครินทร์
นางสาวเอ็นดู ศิริเจียมรัตน์
นางปัทมัญญ์ พิริยะสัตตบรรณ
นางสาวจิรศรี อนวัชกุล

ผู้ประสานการพิมพ์

นายสรทัศน์ อนรรฆมงคล
นางอรวรรณ สุขวัฒน์
นางสาวลลิตา ยูนากร
นายสถาพร บุตรชัยงาม

ออกแบบปกและรูปเล่ม

นายชน ภู่อารีย์
นางอนุสรรา สังข์ทอง
นางอรวรรณ สุขวัฒน์

ภาพประกอบ

มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์

